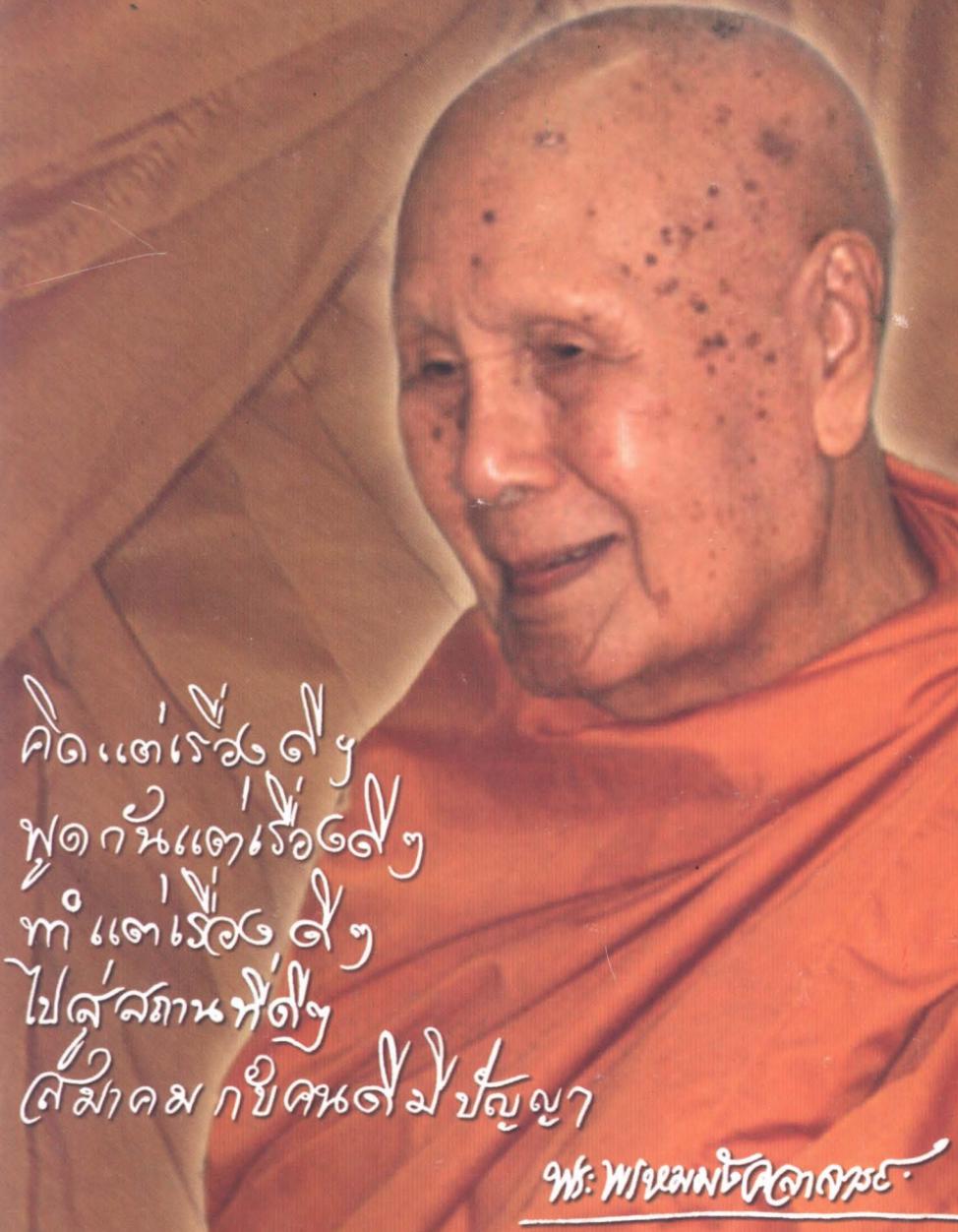

កំណើនអតិថជ្ជកម្ម

គីឡូនុយ សាស្ត្រ
អូរ ពិភាក្សា
សាស្ត្រ សាស្ត្រ សាស្ត្រ
សាស្ត្រ សាស្ត្រ សាស្ត្រ
សាស្ត្រ សាស្ត្រ សាស្ត្រ

អ. ន. ន. ន. ន. ន. ន.

ปัญญาնທະອນ្តສරণ

คำสอนหลวงพ่อ

มรดกธรรม ๕ ดี : สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

สถาบันบันลือธรรม

จัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อสืบสานมรดกธรรมของหลวงพ่อปัญญาบันทึกฯ

คำนำ

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาณนท) พระเกจราที่มีชื่อเสียงอย่างกว้างขวางในประเทศไทย ได้ทรงรับแต่งตั้งเป็นพระราชนักบุญในวันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๐ ตามกฤษฎีกาของรัฐสภา ให้มีบุญธรรมทุกรูปทุกนามจักต้องพบกับความจริงของชีวิตแต่ก็ยังเป็นที่โศกเศร้าของเหล่าพุทธศาสนิกชน เพราะต่างเลื่อมใสในคำเทศน์คำสอนของหลวงพ่อ ซึ่งเป็นคำสอนที่เรียบง่าย ถูกต้อง ถูกธรรม งามทั้งเบื้องต้น ทำมกายน และที่สุด

ตลอดระยะเวลาหนึบตั้งแต่บวชเรียนมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต หลวงพ่อสั่งสอนประชาชนมาตลอดในเรื่อง ๕ ดี สุคติ เป็นมนุษย์ อันเป็นมรดกธรรมที่ท่านได้มอบให้แก่พุทธศาสนิกชน ได้แก่ ๑. คิดดี ๒. พูดดี ๓. ทำดี ๔. ควบคุมดี ๕. ไปสู่สถานที่.....

ด้วยความเคารพและเทิดทูนพระเดชพระคุณหลวงพ่ออย่างสูงยิ่ง ธรรมสภากลไกและสถาบันบันลือธรรม จึงได้จัดพิมพ์ “คำสอนหลวงพ่อ” มรดกธรรม ๕ ดี สุคติ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เล่มนี้ ออกเผยแพร่ ด้วยความปราถนาที่จะเผยแพร่คำสอนของหลวงพ่อให้แพร่หลายเป็นมรดกธรรม ตราบนานเท่านานเสนีอนท่านยังไม่ตาย

ธรรมสภากลไกและสถาบันบันลือธรรม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเกิดประโยชน์แก่ทุกท่าน ในการนำไปใช้เป็นคู่มือและเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตไปสู่ความสุขและความสำเร็จสมดังปราถนาทุกประการ

ด้วยความสุจริต หวังดี
ธรรมสภากลไกให้โลกพบรักความสงบสุข

สารบัญ

คิดดี : ไคร่ครัวญก่อแนแล้วจึงทำ ดีกว่า

เส้นทางสู่พระพุทธองค์	๓
สงบ ละอาด สว่างในใจ คือ องค์พุทธที่แท้	๕
ผู้มีจิตสะอาด สว่าง สงบ รู้ชัดสภาพที่เป็นจริง	๕
ผู้ซึ้งทางกับผู้มีหน้าที่เดินทาง	๗
ข้อปฏิบัติเพื่อเป็นผู้มีความคิดอันถูกต้อง	๘
ใจ...เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิต	๙
เหตุที่ทำให้เกิดความรุนแรงในชีวิตและสังคม	๑๐
ความเจริญทางวัตถุกับอนาคตของมนุษย์	๑๐
เกิดมาไม่ใช่เรื่องบ่ย ต้องคิดเลี้ยงก่อนทำ	๑๒
ไคร่ครัวญก่อแนแล้วจึงทำ...ดีกว่า	๑๓
ทุกอย่างล้วนมาจากภายในคือจิตใจทั้งสิ้น	๑๗
ธรรมชาติของจิต	๑๗
ลิงทั้งหลายเกิดจากเหตุ เหตุเกิดจากความคิด	๑๘
ความเป็นตัวของตัวเองที่ถูกต้อง	๑๙๐
พัฒนาเร่างกายให้สมดุลกับพัฒนาจิตใจ	๑๙๒
พัฒนาจิตใจด้วยการเจริญภารนา	๑๙๗
ลิงที่เป็นรากเหง้าของความชั่วร้าย	๑๙๔
ผู้ประเสริฐ คือผู้บังคับตัวเองได้	๓๐

สารบัญ

พูดดี : การกล่าววัวใจดีเป็นมงคลอันอุดม

ปาก : สิ่งที่แสดงให้รู้ถึงความรู้สึกในจิตใจ	๗๕
คนปากเหม็น คนปากหอม	๗๖
ภายใน วาจา ใจ เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต	๗๗
พึ่งระมัดระวังในการเปล่งวาจา	๗๘
พึงเปล่งแต่ว่าชาที่อ่อนหวาน ไฟแรง	๗๙
ผู้สำรวมปากเป็นผู้มีสติค่อยกำกับทุกขณะที่พูด	๘๐
กล่าววัวใจหมายกับเวลา บุคคล เหตุการณ์	๘๑
ผู้มีว่าทะศิลป์ ทำเรื่องร้ายให้กลایเป็นดีได้	๘๒
สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ในการติดต่อกับค้าสมาคม	๘๓
พูดอย่างไรให้คนฟังประทับใจ	๘๔
พูดอย่างไรให้เกิดความไว้เนื้อเชือใจ	๘๕
พูดอย่างไรจึงเป็นการพูดที่เป็นกลาง	๘๖
ทำใจให้สงบเยือกเย็นเสียก่อนที่จะกล่าววัวใจ	๘๗
สร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นระหว่างพูด	๘๘
ศิลปะในการพูดใช้คำให้สำเร็จประโยชน์	๘๙
เครื่องสมานมิตรไมตรี	๙๐
เมื่อพูดเรื่องมีประโยชน์ไม่ได้ ก็นิ่งเสียดีกว่า	๙๑
ทางทางคำพูด	๙๒

สารบัญ

ทำดี : วันคืนล่วงไปฯ บัดนี้เราทำอะไรอยู่

ประโยชน์จากการฟังธรรม	๖๗
บุคคลที่น่าสนใจที่สุดในโลก	๖๙
เกิดเป็นเทวดามีความสุขจริงหรือไม่	๗๐
“เทวดา” ในพระพุทธศาสนา	๗๑
พระมหาธรรม : คุณธรรมของคนดี	๗๓
บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี	๗๕
ใชชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น	๗๖
ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์	๗๗
คนเสียสละ...ใจว่าง คนเห็นแก่ตัว...ใจแคบ	๗๘
โลกวุ่นวายเพราะคนใจแคบเห็นแก่ตัว	๗๙
บทบัญญัติ ๗ ประการ	๘๐
นิพพานขณะมีชีวิตอยู่	๘๐
ทำนุบำรุง ดำรงตนในคำสอนของพุทธศาสนา	๘๑
เมื่อพากันละเลยธรรมะ ก็ไม่มีหลักรักษาจิตใจ	๘๓
ผู้ใหญ่ : ผู้มีธรรมะเป็นหลักครองใจ	๘๔
พุทธศาสนาจัดบิตามารดาเป็นทิศเบื้องหน้า	๘๕
ผู้มีความกตัญญูตัวที่เป็นผู้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี	๘๖
ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ	๙๗

สารบัญ

คบคนดี : เมื่อคบคนที่ดีกว่า ตัวเองก็ต้องมาลับพลัน

มองโลกด้วยสายตาแห่งธรรมะ	๙๙
มองด้วยปัญญา มองให้เข้าใจตามที่เป็นจริง	๑๐๑
เมื่อความอยุติธรรมเกิดขึ้น สังคมก็เกิดปัญหา	๑๐๓
การต่อสู้ด้วยความงมงาย ไม่ทำให้เป็นธรรม	๑๐๕
ธรรมะเป็นของตรงไปตรงมา ไม่เอ่นเอียง	๑๐๕
เมื่อไม่เห็นแก่ตัว ความเป็นธรรมก็เกิดขึ้น	๑๐๖
ปัญญา : เครื่องมือวินิจฉัยในการเลือกคบคน	๑๐๗
เนื้อแท้ของทุกศาสตราคือการทำลายความเห็นแก่ตัว	๑๑๗
มนุษย์เกิดมาเพื่อปฏิบัติธรรม	๑๑๘
กัญานมิตรที่ประเสริฐที่สุด	๑๑๙
หลักปฏิบัติตนเป็นคนดี	๑๒๗
สิ่งใดที่ธรรมะว่าดี...เราปฏิบัติสิ่งนั้น	๑๒๘
เป็นอยู่ด้วยความพอดี	๑๒๙
เกิดเป็นคนต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์	๑๒๙
คบกับคนที่มีธรรม รักความก้าวหน้า	๑๒๔
ปลูกตัวเอง เสกตัวเอง	๑๒๕
คิดและทำแต่ในเรื่องที่เป็นการสร้างสรรค์	๑๒๖
ต่อสู้กับความชั่วที่เกิดขึ้นในใจ	๑๒๗

สารบัญ

ไปสู่สถานที่ : ตั้งอยู่ในธรรมแล้ว ไม่ต้องกลัวโลก

ลิงที่อยู่เหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์	๑๓๑
การอยู่อย่างมีความสุขสงบในชีวิตประจำวัน	๑๓๔
ความสุข ๒ ประการ	๑๓๗
อาภิสสุขมีเท่าได...ทุกข์ก็ย่อมมีเท่านั้น	๑๓๙
ความสุขที่ถาวรไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อเครื่องจูงใจ	๑๔๔
เครื่องบ่งชัดให้มองเห็นสภาพที่เป็นจริง	๑๔๖
ศึกษาให้รู้ความจริงของธรรมชาติ	๑๔๗
ศีลธรรมทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข	๑๔๐
เมื่อรู้ว่าทุกสิ่งไม่เที่ยง...ก็ไม่เป็นทุกข์เดือดร้อน	๑๔๑
สรรพสิ่งกำลังৎโภนบอกเสมอว่า...มันไม่เที่ยง	๑๔๗
ปกปิดคนอื่นได...ปกปิดตัวเองไม่ได	๑๔๔
เมื่อยอมรับความจริงได...ความทุกข์ลดลง	๑๔๕
ความเจ็บไข้มาเตือนให้ไม่ประมาท	๑๔๗
ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	๑๔๘
รีบเร่งทำความก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม	๑๕๑
สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบ ไม่มี	๑๕๒
ความจริงที่ไม่มีใครหนีพ้น	๑๕๔
ความเป็นผู้อยู่ดีในที่ทุกสถาน	๑๕๕

พระพรหมมัจคลาจารย์ : หลวงพ่อปัญญาณนทกิกขุ

จากธรรมชาติ : พุทธศักราช ๒๕๕๕

คืนสู่ธรรมชาติ : พุทธศักราช ๒๕๕๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานโถศ ๔ เหลี่ยม กับเครื่องประกอบพิธีศพ
รับศพหลวงพ่อปัญญาแห่งวัดกิขุ ไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์
พระราชทานพระพิธีธรรม สวดพระอภิธรรม ๙ วัน ๕๐ วัน และ ๑๐๐ วัน

ประวัติ

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญานันทกิจขุ)

๗๙

หลวงพ่อปัญญานันทกิจขุ เดิมมีนามว่า ปัน เสน่ห์เจริญ เป็นบุตรของนายวัน และนางคล้าย เสน่ห์เจริญ ท่านถือกำเนิดที่ ต.คูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง เมื่อวันพุธที่สุดที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ตรงกับวันพุธที่สุดที่ ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ปีกุน

หลังใช้ชีวิตธรรมดาจนมีอายุได้ ๑๔ ปี ได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอุปนัสนาราม จังหวัดระนอง โดยมีพระรணัคคุณี เป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ จึงได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดนางลาด อ.เมือง จ.พัทลุง โดยมี พระจaruญกรณีย์ เป็นอุปัชฌาย์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๗๔

ศึกษาหาหลักธรรม

หลังจากอุปสมบทได้ไม่นาน ได้เดินทางไปศึกษาหาหลักธรรม ในบวրพุทธศาสนาหลายจังหวัดที่มีสำนักเรียนธรรมะ เช่น นครศรีธรรมราช สงขลา และกรุงเทพมหานคร จนหลวงพ่อปัญญานันทกิจสามารถสอบได้ นักธรรมชั้นตระเป็นที่ ๑ ของสังฆมณฑลภูเก็ต และสามารถสอบได้นักธรรมชั้นโภและเอกในปีถัดมาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากนั้นท่านได้เดินทางไปศึกษาต่อด้านภาษาบาลีจนสามารถสอบเปรียญธรรม ๕ ประโยค ที่สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร แต่เนื่องจากเกิดสังคมโอลิครั้งที่ ๒ ทำให้หลวงพ่อต้องหยุดการศึกษาไว้เพียงเท่านั้น และเดินทางกลับพัทลุงภูมิลำเนาเดิม

และได้เริ่มแสดงธรรมในพื้นที่ต่างๆ ของภาคใต้ รวมทั้งเดินทางไป
จำพรรษาที่วัดสีตวนารามและวัดปืนบังออร รัฐบินัง ประเทศมาเลเซีย
ในระหว่างที่จำพรรษาอยู่นั้นก็ได้ศึกษาทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อเป็น
พื้นฐานในการเผยแพร่องค์ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่อไป

เผยแพร่องค์ธรรมในต่างประเทศ

พ.ศ. ๒๕๗๕ หลวงพ่อมีโอกาสร่วมเดินทางไปประเทศไทยม่า กับ
พระไภกนาถชาวอิตาลีสายธรรม ร่วมเดินทางแสวงบุญไปประเทศไทย
อินเดีย และทั่วโลก โดยผ่านทางประเทศไทยม่าด้วยเท้าเปล่า เพื่อเป็น
พุทธบูชา

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๗๖ เดินทางไปเผยแพร่องค์ธรรม
ในต่างประเทศหลายประเทศ จนได้ชื่อว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของไทย
ที่ได้เดินทางไปประกาศธรรมในภาคพื้นยุโรป

พ.ศ. ๒๕๗๗ เดินทางไปจำพรรษากับหลวงพ่อ (พุทธทาสภิกขุ)
ที่สวนไมกขพลาราม และร่วมเป็นสายธรรม ดำเนินการเผยแพร่องค์ธรรม
ที่แท้จริงตามหลักคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่บัดนั้น

ประกาศธรรมแก่ชาวบ้านที่เชียงใหม่

ในปี พ.ศ. ๒๕๗๙ ได้รับอาราธนาอภิเษกให้เป็นพระราชาที่วัดอุโมงค์
จังหวัดเชียงใหม่ และได้เริ่มแสดงธรรมในทุกวันอาทิตย์และวันพระ^๑
ที่พุทธนิคม จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกันนี้หลวงพ่อได้เขียนบทความต่างๆ
ลงในหนังสือพิมพ์และเขียนหนังสือธรรมะขึ้นจำนวนหลายเล่ม นอกจากนี้
หลวงพ่อได้เดินทางไปประกาศธรรมแก่ชาวบ้าน ชาวเขาโดยใช้รถติด
เครื่องขยายเสียง จนชื่อเสียงของหลวงพ่อดังกระฉ่อนไปทั่วจังหวัด
เชียงใหม่ ในนาม “ภิกขุปัญญาณทะ”

วัดชลประทานรังสฤษฎิ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ม.ล.ชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน สมัยนั้น ระหว่างที่ไปเยือนเชียงใหม่ มีความประทับใจในลีลาการสอนธรรมะ แนวใหม่ของหลวงพ่อ จึงเกิดความศรัทธาปางสาหัสในหลวงพ่อ และขณะนั้น กรมชลประทานได้สร้างวัดใหม่ขึ้น ชื่อ “วัดชลประทานรังสฤษฎิ์” ที่ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี จึงได้อาราธนาหลวงพ่อไปเป็นเจ้าอาวาส ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ จนถึงปัจจุบัน

หลวงพ่อปัญญาณนทกิจฯได้ดำเนินการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยวิธีที่ท่านได้เริ่มปฏิรูปแบบการเทศนาแบบตั้งเดิม ที่นั่งเทศนาบนธรรมาสน์ถือใบลาน มาเป็นการยืนพูดปาฐกถาธรรมแบบพูดปากเปล่าต่อสาธารณะ พร้อมทั้งยกตัวอย่างเหตุผลร่วมสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เป็นการดึงดูดประชาชนให้หันเข้าหาธรรมะได้เป็นอย่างมาก ซึ่งในช่วงแรกๆ ได้รับการต่อต้านอยู่บ้าง แต่ต่อมาภายหลังการปาฐกถาธรรมแบบนี้กลับเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปจนถึงบัดนี้ เมื่อพุทธศาสนา Niken ทราบ ข่าวว่า หลวงพ่อปัญญาณนทกิจฯจะไปปาฐกถาธรรมที่ได้ก็จะติดตามไปฟัง กันเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดหลวงพ่อได้รับอาราธนาให้เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ต่างๆ และเทศนาอุกอากาศทั้งทางสถานีวิทยุ กระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่างๆ จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้หลวงพ่อปัญญาฯ ยังได้รับอาราธนาไปแสดงธรรมในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น และยังได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมและกล่าวคำปราศรัยในการประชุมองค์กรศาสนาของโลกเป็นประจำอีกด้วย

โดยที่หลวงพ่อท่านเป็นพระมหาเถระผู้มีชื่อเสียงของประเทศไทย ได้สร้างงานไว้มากมายทั้งด้านศาสนา สังคมส่งเคราะห์ งานด้านวิชาการ ดังนั้น หลวงพ่อปัญญาจึงได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้รับรางวัลเกียรติคุณ

มากมาย และเป็นประธานในการดำเนินกิจกรรมทั้งที่เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและสังคม เป็น สนับสนุนโครงการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ในต่างแดน เป็นประธานจัดหาทุนสร้างตึกโรงพยาบาล กรมชลประทาน ๔๐ ปี (ปัญญาอันพงษ์) และเป็นประธานในการดำเนินการจัดหาทุนสร้างวัดปัญญานันทาราม

แม้ว่าคำสอนของหลวงพ่อจะเป็นคำสอนที่ฟังง่ายต่อการเข้าใจ แต่ลึกซึ้งด้วยหลักธรรมและอุดมการณ์อันนักแห่งในพระรัตนตรัย หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ เป็นหนึ่งในบรรดาภิกษุผู้มีเชื้อเลี้ยง และเปี่ยมด้วยคุณธรรมเมตตาธรรมผู้นำคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายรวมสำหรับชนทุกขั้นที่จะเข้าถึง หลวงพ่อเป็นพระสังฆรูปแรกที่กล้าในการปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนา ของชาวไทยที่ประกอบพิธีกรรมหู่หาร พุ่มเพ้อย โดยเปลี่ยนเป็นประทัย มีประโยชน์และเรียบง่าย

ดังนั้น หลวงพ่อจึงได้รับการบ้านนานว่า

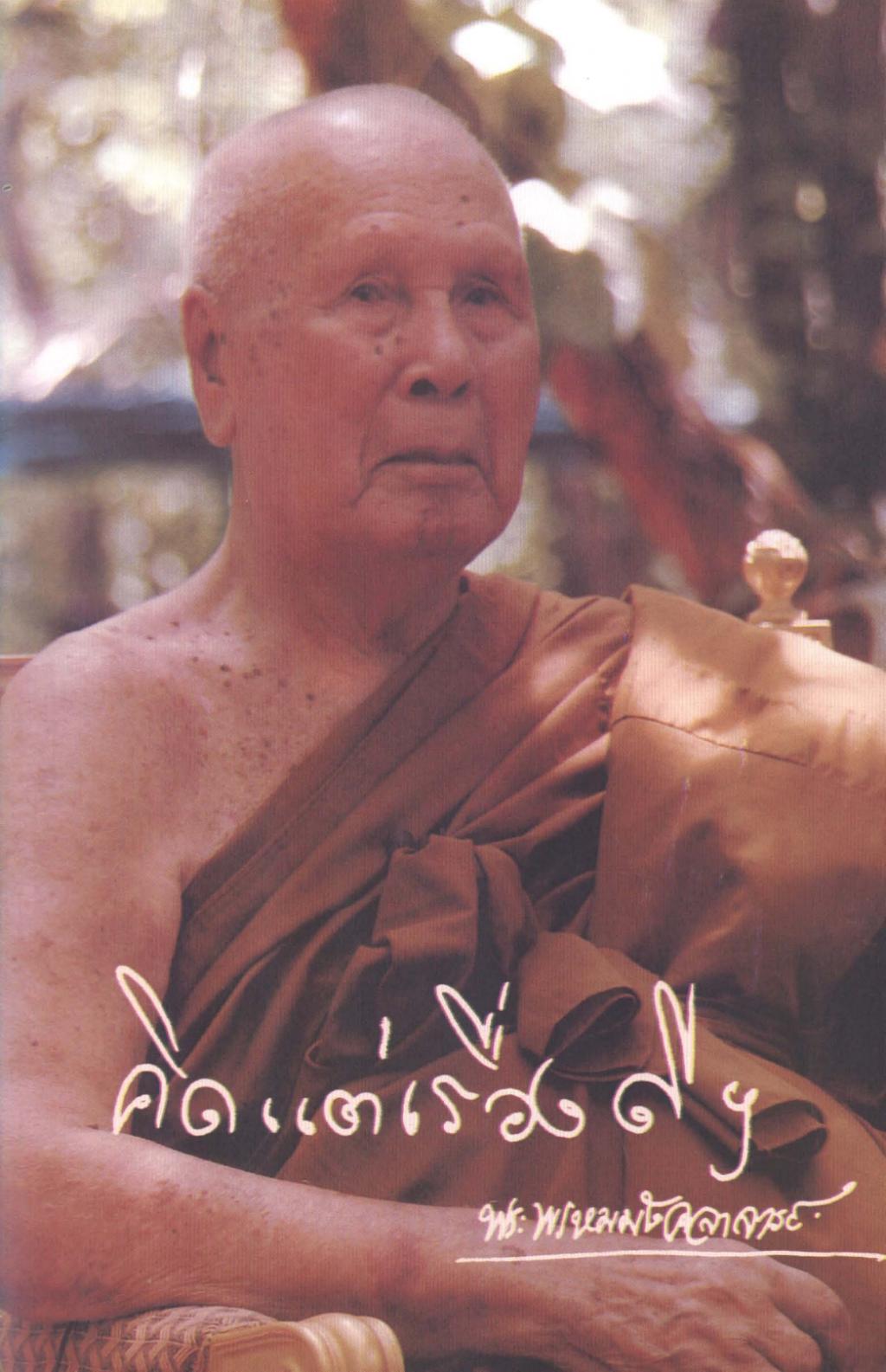
“ผู้ปฏิรูปพิธีกรรมของชาวพุทธไทย”

วาระสุดท้ายของชีวิต

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ พระราชาคณะเจ้าคณะรองขั้นทิรัญบัญชี หรือ รองสมเด็จพระราชาคณะ ที่ “พระพรหมมังคลาจารย์” โภศาลอธรรมโภศล วิมลศีลาจารวินิชช พิพิธธรรมนิเทศ พิเศษวรกิจจานุกิจ มหาคณิสสร บัว สังฆาราม ความวารี”

มรณภาพ

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ โรงพยาบาลศิริราช
สิริรวมอายุได้ ๙๖ ปี ๕ เดือน

မြတ်ကျော်သွန်

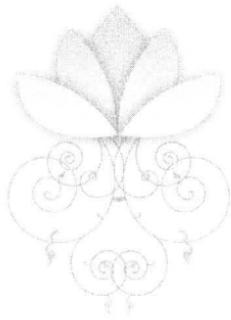
မှားမြန်မားလောင်း

គិតិ

ឯករាជ្យសាស្ត្រ និង សាស្ត្រ ឯករាជ្យ

ญาติโยมพุทธบริษัทห้องหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

เส้นทางสู่พระพุทธองค์

วันนี้ . . . จะพูดในเรื่องที่ว่า
เราจะเข้าถึงธรรมด้วยการปฏิบัติศีล สามารถ ปัญญา
ถ้าสอนชาวบ้านทั่วไป
ก็มักจะสอนขึ้นต้นด้วยทาน ศีล ภavana

ถ้าสอนพระก็พูดเรื่องศีล สมาริ ปัญญา อันเป็นข้อปฏิบัติ ตามลำดับที่เราปฏิบัติ แล้วจะได้ถึงชั้นพระพุทธเจ้าที่เป็นธรรมะ อันจะเป็นเหตุให้เกิดความสงบททางใจ ไม่มีความทุกข์ความ เดือดร้อนประจำวันต่อไป เราทั้งหลายจึงควรจะได้เดินตาม เส้นทางที่พระผู้มีพระภาคเจ้าชี้ไว้ให้เราเดิน เดินตามรอย พระพุทธบาท

เดินตามรอยพระพุทธบาท : ตามรอยธรรมะ

รอยพระพุทธบาทที่แท้ก็คือรอยธรรมะนั้นเอง ไม่ใช่รอย หินที่เราไปไหว้กันทุกปี เวลาเมืองที่สระบุรี รอยนั้นเป็นรอย ภายนอกไม่ใช่รอยภายใน เป็นรอยที่เราสัมผัสด้วยตาเนื้อ ไม่ใช่ ร่องรอยที่สัมผัสด้วยตาใจ รอยแท้จริงของพระพุทธองค์นั้น อยู่ที่ข้อปฏิบัติ ชั้นเรารียกกันว่า พระธรรม นั้นเอง

พระธรรมเป็นรอยที่พระองค์ชี้ไว้ให้เราเดิน ถ้าเราเดินไป ตามรอยนั้นเราก็จะพบพระพุทธเจ้า ถ้าเดินผิดทาง...เรา ก็ไม่พบ กับพระพุทธเจ้า แต่ถ้าเดินถูกทาง ก็จะพบองค์พุทธะ อันเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน เพราะฉะนั้นเมื่อเราจะลงมือเดินก็ต้องศึกษา ทางที่เราจะเดินเสียก่อน เพื่อจะได้เดินถูกทาง ไม่ใช่เดินแบบสุ่มสี่ สุ่มห้า เสียเวลาไปตั้งเยอะแล้วจึงจะได้เข้าทาง บางทีเดินไป จนแก่จังได้เข้าทางถูก อย่างนี้ก็ນับว่าเสียดายชีวิต

ສົບ ສະວາດ ສວ່າງໃນໃຈ ຄື່ອ ອົງຄົມພຸທະກໍທີແທ້

ແຕ່ກໍາເຮົາໄດ້ສຶກຍາຕັ້ງແຕ່ເບື້ອງຕັ້ນ ໃຫ້ເຂົ້າໃຈທາງເດີນອຍ່າງ
ຊັດເຈນ ຖູກຕ້ອງ ເຮັດວຽກເຂົ້າເລັ້ນທາງໄດ້ເລຍ ແລ້ວເດີນໄປ
ຕາມເລັ້ນທາງນັ້ນໄມ່ຫຼຸດຍັ້ງ ເຮົາກີຈະຄື່ງຈຸດ ອົງຄົມພຸທະກໍເຈົ້າ
ທີ່ເຮົາກວ່າ ອົງຄົມພຸທະກໍເຈົ້າ ນັ້ນກີ້ອ ພບກັບຄວາມສົບ
ຄວາມສະວາດ ຄວາມສວ່າງໃນໃຈ ເມື່ອໃຈຂອງເຮັດວຽກ ໄມ່ວຸ່່ນວາຍ
ໃຈຂອງເຮັດວະນາດແລະປຣາສຈາກສິນເສົາຮ່າມອອງ ໄຈຂອງເຮົາກີສວ່າງ
ໄມ່ມີຄວາມມືດບອດ ກີເຮົາກວ່າ ເຮົາເຂົ້າຄື່ງຈຸດທີ່ເຮົາຕ້ອງການ

ຜູ້ມີຈົດສະວາດ ສວ່າງ ສົບ ຮູ້ຂັດສກາພທີເປັນຈິງ

ຜູ້ທີ່ມີຈົດສະວາດ ສວ່າງ ສົບນັ້ນ ຍ່ອມຮູ້ຂັດອະໄຮຖາມສກາພ
ທີ່ເປັນຈິງ ໄມ່ຫລັງໄມ່ເງມາຍໃນເວົ້ອງອະໄຣຕ່າງໆ ກໍາຈົດເຮຍັງໄມ່ຄື້ງ
ຈຸດນັ້ນກີ້ອຈະຍັງຫລັງອຢູ່ບ້າງ ອາຈະປະປັດຕິປົງບັດຕະໂໄນທາງ
ທີ່ຜິດອຢູ່ບ້າງ ມີອຢູ່ໄມ່ໃໝ່ນ້ອຍທີ່ມີຄົນເຮົາກວ່າ “ພຸທອບຣີ້ຊັກ”
ແຕ່ວ່ານັ້ນອຢູ່ທ່າງໄກລຈາກພຣະພຸທະກໍເຈົ້າ ເປັນບຣີ້ຊັກທີ່ນັ້ນສຸດກູ່ກົງກ່າວໄດ້
ໄມ່ຂໍຍັບຕົວເຂົ້າໄປໄກລ໌ພຣະພຸທະກໍເຈົ້າເສີຍເລຍ ທອບນັ້ນອຢູ່ທ່າງໆອຍ່າງ
ສຸດກູ່ ຕະໂກນກີ້ໄມ່ຄ່ອຍໄດ້ຍືນ

ພຸທອບຣີ້ຊັກທີ່ນັ້ນອຢູ່ສຸດເສີຍງູ່ພຣະພຸທະກໍເຈົ້ານັ້ນ ກີ້ອົກນທີ່
ເປັນພຸທອບຣີ້ຊັກແຕ່ເພີຍງື່ອ ຈົດໃຈໄມ່ໄດ້ເຂົ້າຄື່ງອຮຽມະ ກາຮປົງບັດຕິ

ของเขานั้น ก็ไม่เข้าตรงตามเส้นทางที่พระผู้มีพระภาคซึ่งไว้ให้เราเดิน เรายังเที่ยวบ้านอยู่ตลอดเวลา คล้ายกับมดที่มันวิ่งวนอยู่ตามขอบอ่างในน้ำผึ้ง ไม่มีโอกาสจะได้ลิ้มรส เพราะเที่ยววนอยู่ตามขอบอ่าง ไม่ได้เข้าถึงอ่างซึ่งเต็มไปด้วยรสหวาน

คนเราบางคนก็มีสภาพเปลี่ยนนั้น

... คือ ...

“เที่ยวบ้านอยู่ตามขอบ”

ไม่ได้เข้าถึงแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

เลยไม่ได้รับรஸของการปฏิบัติอย่างแท้จริง

ซึ่งในบางครั้งบางคราวอาจไปพูดหัวขึ้นว่า ฉันยังไม่ได้ประโยชน์จากพระศาสนาเลย ไม่เห็นว่าพระท่านช่วยอะไร ก็พระท่านจะมาช่วยได้อย่างไร เราจะเห็นผลของศาสนาได้อย่างไร?... ในเมื่อเราปฏิบัติยังไม่เข้าเส้นทางที่ท่านซึ่งไว้ให้เราเดิน

ผลที่จะเกิดขึ้นแก่ตัวเราได้นั้น

ไม่ใช่เป็นสิ่งที่คนอื่นจะประสิทหรือประสาทให้

ไม่ใช่จะมีใครบอกว่าจะเป็นสุข...แล้วเราจะเป็นสุข จบมั่งคั่ง เกิด...แล้วเราจะมั่งมี มันไม่ใช่เรื่องเข่นนั้น ไม่ใช่เรื่องศักดิ์สิทธิ์ ไม่ใช่เรื่องที่มันเกี่ยวกับไสยาสตร์ ที่จะทำให้ใครเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่เป็นเรื่องที่เราจะต้องลงมือด้วยตัวเราเอง คือจะต้องปฏิบัติตามแนวทางที่พระองค์ซึ่งไว้ให้เราเดิน

ผู้ชี้ทางกับผู้มีหน้าที่เดินทาง

พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านได้ตรัสไว้ชัดเจนในเรื่องนี้ บอกว่า “ตถาคต เป็นแต่เพียงผู้บอกราทีให้ ส่วนการเดินทางนั้นเป็นหน้าที่ของເຮືອທັນສາຍ”

พระองค์บ่งชัดไว้ในรูปอย่างนี้ บอกว่า

การเดินทางเป็นหน้าที่ของเราเอง

พระองค์เป็นผู้ชี้ทางให้เดิน

เหมือนกับตำรวจจราจรที่ยืนอยู่ตามทางสีแยก คอยใบกิมมิใบมีให้รถไปทางนั้น ทางนี้ ยืนชี้อยู่ตรงนั้นรถมันก็ผ่านไป ตำรวจเป็นแต่เพียงผู้ชี้ทางให้รถไป แต่ว่าตำรวจไม่ได้ไป คนขับรถนั้นแหล่มีหน้าที่ต้องพารถไป ฉันใด

ในเรื่องชีวิตจิตใจของคนเรา้มันก็เหมือนกัน พระพุทธเจ้าท่านชี้ทางไว้ให้เราเดิน ก็เป็นหน้าที่ของเราที่จะขับรถ คือร่างกายนี้ไป ใจนั้นแหล่มีเป็นผู้ขับรถ

ร่างกายนี้เปรียบเหมือนกับรถได้เหมือนกัน มีล้อสี่ล้อ คือหัวสอง มือสอง แต่เราใช้เพียงสองล้อ...ไม่ได้ใช้สี่ เว้นไว้แต่คนเขี้ยว บางครั้งก็ใช้สี่ล้อเหมือนกัน ที่ใช้อย่างนั้นมันผิดปกติ ถ้าคนปกติใช้สองล้อกันทั้งนั้น เราก็ต้องขับล้อนี้ไปตามเส้นทางที่พระผู้มีพระภาคชี้ไว้ให้เราเดิน เรายังจะไปถึงจุดหมายได้สมความตั้งใจ

ข้อปฏิบัติเพื่อเป็นผู้มีความคิดอันถูกต้อง

ในการปฏิบัติภายใน ว่าจาร ใจของเรานั้น ในเรื่องศีลเป็นการปฏิบัติชั้นต้น เราจะพอใจอยู่เพียงเท่านั้นไม่ได้ เพราะยังไม่ก้าวหน้า

เหมือนเด็กเรียนอยู่ชั้นประถม แล้วก็จะเรียนอยู่อย่างนั้นตลอดไป มันจะมีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นได้อย่างไร เราต้องมีการลองเปลี่ยนชั้น...เลื่อนให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ ขึ้นไปโดยลำดับ

เช่น เรายังใช้ศีลห้า รักษาศีลแปดอยู่แล้ว เรา ก็ควรจะเลื่อนชั้นทางด้านจิตใจ คือ การทำการฝึกสมาธิ เพื่อทำใจให้มีความมั่นคง มีความสงบ และมีความบริสุทธิ์ หมายที่จะใช้งานในการคิดนึกอะไรๆต่อไป อันเป็นก้าวสองที่เราจะเดินก้าวไป

ใจ...เป็นเรื่องสำคัญที่สุดในชีวิต

ทำไมจะต้องมีการฝึกจิตด้วย?

เพราะเรื่องในชีวิตของคนเรานั้น เรื่องของใจเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ใจเป็นใหญ่ เป็นประданในการกระทำและการพูด ถ้าคิดช้า...การพูด การกระทำ...ก็ช้า

ถ้าคิดดี...การพูด การกระทำ...ก็ดี

แล้วก็เกิดผลประทับลงที่ใจของบุคคลนั้น

ถ้าคิดดี... ผลที่เกิดขึ้นก็เป็นรอยลงในทางดี
 ถ้าคิดชั่ว... ผลที่เกิดขึ้นก็เป็นรอยลงในทางชั่ว
 อะไรที่เกิดขึ้นในชีวิต มันติดอยู่ที่ใจของเราทั้งนั้น เป็น
 เรื่องหนึ่งไม่พ้น

เพราะฉะนั้น คนเราจะทำอะไรล่ะก็จะต้องมีใจเป็นผู้นำ
 ก่อน มีใจเป็นหัวหน้า อะไรๆต่างๆสำเร็จมาจากการใจของเรา
 ทั้งนั้น เรื่องของใจจึงเป็นเรื่องสำคัญของชีวิต

เหตุที่ทำให้เกิดความวุ่นวายในชีวิตและสังคม

แต่ว่าคนเราส่วนมาก มักจะไม่สนใจในเรื่องภัยในคือใจ
 สนใจกันแต่เรื่องภายนอกคือร่างกาย แสร้งหาอะไรต่างๆให้ภายใน
 เยอะแยะ แต่ว่าไม่ค่อยมีใครจะได้แสร้งหาให้ใจ อหการภายใน
 รับประทานกันด้วยราคاضeng ส่วนอาหารใจไม่ต้องลงทุนซื้อหา
 แต่ว่าเราก็ไม่ค่อยมีโอกาสสรับอาหารใจ

สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ใจนั้นลงทุนน้อย แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์
 แก่ภายนั้นลงทุนมาก เรามักจะลงทุนกันเป็นการใหญ่เพื่อร่างกาย
 ไม่ค่อยจะคิดลงทุนเพื่อใจ

แม้เราจะสร้างวัตถุอะไรทางศาสนา ความจริงสิ่งที่เรา
 สร้างนั้นก็เพื่อประโยชน์แก่การสร้างจิตใจ แต่ว่าสร้างแล้วก็
 ไม่ค่อยจะไปใช้กัน สร้างศาลาหลังใหญ่...ก็ไม่ไปใช้ สร้างโบสถ์

แล้ว...ก็ไม่ได้ไปใช้ สร้างวัดแล้ว...ไม่ค่อยจะไปใช้ แต่ส่วนม้า...
ไม่ต้องสร้างก็ชอบไปใช้ โรงหนัง...ไม่ต้องสร้างก็ไปใช้ อะไรอีน
ที่มันทำให้เหลวไหลคนชอบไปใช้กันมาก แต่สิ่งที่เป็นประโยชน์
แก่ทางจิตทางวิญญาณนั้น...คนใช้น้อย

เพ ร า ะ . . .

คนใช้สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่จิตแก่วิญญาณน้อยนี้แหละ
มันจึงได้เกิดปัญหา

และมีความวุ่นวายกันเต็มบ้านเต็มเมือง
สร้างความทุกข์สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นบ่อยๆ
โดยเฉพาะในเมืองไทยเรามักนี้ จะพบว่ามีความวุ่นวาย
เกิดมากขึ้น นอนก็ไม่ค่อยจะเป็นสุข นั่งรถโดยสารไปไหนก็
ไม่ค่อยจะเป็นสุข เพราะกลัวว่าคนมันจะมาตีกันในรถ กลัวเข้า
จะเอา ก้อนหิน ข้างมาถูกโดยไม่รู้เนื้อรู้ตัว สิ่งเหล่านี้มันเกิด
จากอะไร...มันก็เกิดขึ้นจากความบกพร่องทางจิตใจ

ความเจริญทางวัตถุกับอนาคตของมนุษย์

คนเราในสมัยนี้เป็นโรคจิตรามกันมาก เพราะไม่ค่อย
จะได้กินยา อาการของโรคมักจึงกำเริบเลิบstan มีอาการที่เรา
เรียกว่าแทรกซ้อนมากมาย เป็นเหตุให้ทำอะไรแปลกๆมากขึ้น
ทุกวัน ทุกเวลา

ความเจริญก้าวหน้าในทางด้านวัตถุ
 ที่มีมากขึ้นทุกวันเวลาหนึ่น
 คล้ายๆกับเป็นของแสลงแก่ใจคน
 ทำให้คนติดใจ หลงใหล มัวเมะ
 เป็นการเพิ่มโรคทางวิญญาณมากขึ้น
 ทุกวัน...และ...ทุกเวลา
 อนาคตของชีวิตมนุษย์เรานี้
 มันกำลังเดินไปตามเส้นทางที่ลาดชัน
 แล้วจะตกลงไปในเหวลึกซึ่งมองไม่เห็นกัน
 แล้วไม่สามารถจะขึ้นจากเหวนั้นได้
 เรายังจะได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนตลอดไป

แต่ว่าไม่มีใครรู้ว่าสิ่งนั้นมันกำลังจะเกิดขึ้น เพราะว่าคนเรา
 ไม่คิดหาเหตุผลในเรื่องอันตนได้กระทำ ทำอะไรไปตามอารมณ์
 ทำอะไรไปตามอำนาจของความอยาก ทำอะไรไปตามอำนาจ
 ของความปรารถนา ไม่ได้คิดว่าเมื่อเราทำอย่างนี้อะไรจะเกิดขึ้น
 แก่เรา อะไรมาก็เกิดขึ้นแก่ส่วนรวม อนาคตมันจะมีอะไรมาก็เกิดขึ้น...
 เราไม่ได้พิจารณา

เมื่อไม่ได้พิจารณาในเรื่องอย่างนี้ เรายังทำไปด้วยความ
 หลงใหลเข้าใจผิดโดยไม่รู้สึกตัว คล้ายๆกับคนนั่งทำกรงขัง
 ตัวเอง ในชั้นแรก...ก็ทำแต่เพียงกันของกรงนั้นstanขึ้นไปฯ
 แล้วโดยที่สุด ตัวออกไม่ได้เพราะติดอยู่ในกรงขังตัวเอง

อันนี้เป็นจันได ในชีวิตของคนเราส่วนมากเป็นเช่นนั้นสร้างสิ่งที่เป็นเครื่องกั้นห่วงจิตใจของคน ไม่ให้เจริญงอกงามในด้านธรรมะ ไม่ให้ก้าวไปเพื่อความรู้แจ้งเห็นจริง ไม่ให้ก้าวไปเพื่อความหลุดพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนที่จะเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เพราะว่าไปสร้างอะไรก็กักขังตัวเองเอาไว้ตลอดเวลา

สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาันมันประกอบด้วยอะไร?

ประกอบด้วย รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส อันเป็นสิ่งที่นำประณาน่าพึงอกพึงใจ แล้วประกอบขึ้นด้วยความอยากได้อยากจะมี อยากจะเป็น ในสิ่งนั้นๆ จนไม่รู้ว่า เราเมื่อกันไปเพื่ออะไร เราเป็นกันไปเพื่ออะไร เราได้สิ่งนั้นมาแล้วเราจะเป็นอะไรหรืออะไรมันจะเกิดแก่เราต่อไป

เกิดมา มีชีวิตอยู่ ต้องคิดเสียก่อนทำ

เราไม่ได้คิดอะไรมาก่อนจะเขื่องอย่างนั้น จิตใจจึงแหลกไปตามอำนาจของลัทธิล้อม

ตัวอย่างที่เห็นได้ง่ายๆ เช่นว่านักเรียนยกพวกไปตีกับครุฑ เราไม่ได้คิดว่าพวกเราไปทำถูกหรือทำผิด ไม่ได้คิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีอะไรเป็นมูลฐาน เราหรือเขาเป็นผู้สร้างเรื่องนั้นขึ้นมา แต่ว่า เพราะความรักพวกอย่างงมงาย รักโกรธเรียนอย่างงมงาย พอมี

เรื่องอะไรเกิดขึ้น ก็ยกพวกลோกันไปเลย แล้วก็ไปทุบไปตีกัน หัวร้างข้างแตก ถูกจับไปโรงพักบ้าง ไปนอนอยู่โรงพยาบาลบ้าง เวลาไปถูกกักขังหรือไปเจ็บอยู่ที่โรงพยาบาลนั้นก็นึกได้ว่า สิ่งที่ ทำไปนั้นมันไม่ดี แต่มื่อนึกได้นั้น ตัวนอนเจ็บอยู่เสียแล้ว หรือไปอยู่ในกรงขังเสียแล้ว

การนึกได้อวย่างนั้นไม่ช่วยให้เกิดอะไรขึ้นแก่คนนั้น เพราะว่า ไปคิดได้ในภายหลัง

คนโบราณจึงสอนว่า “กันไว้ตีกว่าแก้”

จึงควรคิดเสียก่อนที่จะไปทำ

เป็น มีใครคนหนึ่งมาบอกว่าพวกราถูกตี ก็ควรจะได้สอบถามกันให้ละเอียดว่า ถูกตีเพราะอะไร? เราไปตีเขาก่อน หรือว่าเขามาตีเราก่อน ถ้าได้ศึกษาให้ละเอียดอย่างนั้น ก็จะ กิดความสงบขึ้นในใจ แล้วไม่ทำอะไรด้วยอารมณ์หุนหัน พลันแล่น

ใครครวญก่อนแล้วจึงทำ...ดีกว่า

คนส่วนมากมักขาดที่ตรงนี้ คือขาดการใครครวญพิจารณา หาเหตุผลในเรื่องอะไร

พระจึงสอนไว้ว่า...นสมุม กรณ์ เสยุโย

ใครครวญก่อนแล้วจึงทำ...ดีกว่า

การกระทำอะไรด้วยความทุนหันพลันแล่นนั้น มักจะเสียหาย ขับรถผลันผลัน...กีชนกันแหลกไปเลย เดินผลันผลัน...กีล้มลงไปก็ได้ กินอะไรอย่างผลันผลัน...ก้ามมันก็ติดคอได้

เรื่องผลันผลันไม่ดีทั้งนั้น ควรทำอะไรด้วยการพินิจพิจารณาให้ดี จะนั่นท่านเจสันให้ฝึกการควบคุมตัวเรา จะเดินให้รู้ จะนั่งก็ให้รู้ จะนอนก็ให้รู้ จะลุกขึ้นก็ให้รู้ จะเหยียดแขนเหยียดมือ หันหน้าไปซ้าย ไปขวา ก้าวไปหรือถอยกลับ ท่านบอกให้ค่อยกำหนดทั้งนั้น

การทำหนดเข่นนั้นเป็นการกระทำที่ไม่เพลิด เพราทำอะไรด้วยการควบคุมอยู่ตลอดเวลา อะไรๆที่มีการควบคุมนั้น มักจะไม่เสีย แต่ถ้าขาดการควบคุมเมื่อใดแล้ว...ก็เกิดเรื่องเมื่อนั้น

ควบคุมตนได้ เหนือยขึ้นต้น สายปลายมือ

คนเรานั้นทำไม่จึงไม่ค่อยจะได้ควบคุมตัวเอง การควบคุมตัวเองมันหนัก...เหนือยในขั้นต้น ความจริงสายปลายมือ แต่ว่าคนเรายาดความอดทน จึงไม่สามารถจะควบคุมตัวเองไว้ได้ เราไม่แต่เรื่องการตามใจตัวเอง การปล่อยไปตามอารมณ์ ปล่อยไปตามอำนาจของสิ่งแวดล้อม แต่ไม่เคยกำหนดปรามตัวเอง จึงยกแก่การที่จะควบคุมตัวเอง

ควบคุมใจเป็นปกติ ก็เป็นศีล

แต่ถ้าหากเราคุณบ่อยๆ ประพฤติในเรื่องนี้บ่อยๆ ก็จะเกิดความเคยชิน พอยชนต่อการหักห้ามใจแล้ว เรา ก็ไม่มีอะไรเดือดร้อน เราทำเป็นปกตินิสัย สิ่งใดที่ทำจนเป็นปกติ มันก็เป็นศีลสำหรับบุคคลนั้น เพราะว่าศีลนั้นเข้าแปลงว่าปกติก็ได้ เช่น เราตื่นเช้าเป็นปกติ ก็เรียกว่า มีศีลของคนตื่นเช้า เราทำอะไร เป็นปกติ ก็เรียกว่ามีศีลในรูปนั้น...เรา ก็สบาย

ถ้าจะกลับไปทำอะไรที่ไม่เหมือนเช่นนั้นเสียอีก มันก็ลำบาก เช่น เราจะไปเกี่ยจครราน...ก็จะรู้สึกลำบาก สำหรับเราที่ขยันจนเคยชินแล้ว เราบังคับตัวเองเสียจนชินแล้ว ถ้าเราจะไปทำอะไรตามแบบตามใจตัวเอง...มันก็ยาก ไม่สามารถกระทำได้

สภาพจิตอยู่ในสภาพสูงส่ง

ไม่มีอะไรที่จะกระทำให้แปดเปื้อน

เหมือนดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำ...

น้ำไม่เปื้อน โคลนไม่เปื้อน

ดอกบัวสะอาดอยู่ตลอดเวลา ฉันได

ใจที่สูงส่งก็ย่อมจะสะอาดอยู่ ฉันนั้น

ความสุขความทุกข์ในชีวิตประจำวันของเรานั้น ขอให้เราเชื่อมั่นเอาไว้อย่างหนึ่งว่า ขึ้นอยู่กับการคิดของเราเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอะไรภายนอก

คนที่มีความเชื่อว่าความสุขความทุกข์เนื่องจากสิ่งภายนอกนั้น เป็นความเชื่อที่ไม่ตรงกับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เมื่อมีความเชื่อในรูปอย่างนั้น เรายังมักจะทำอะไรไปในรูปที่มันงมงาย ซึ่งไม่ใช่เป็นการแก้ไขที่ถูกต้อง แต่เป็นการกระทำในรูปที่หลงให้เข้าใจผิดตลอดไป

ผู้กระทำก็ทำผิด ผู้ให้กระทำก็ทำผิดเหมือนกัน เรียกว่าสมรู้ร่วมคิดกันสร้างความงมงายให้เกิดขึ้นในสังคม สมรู้ร่วมคิดกันทำความผิดพลาดให้เกิดขึ้น จนคนไม่มองภายใน แต่ไปมองจากสิ่งภายนอกตลอดเวลา เมื่อการแก้ปัญหาไม่ถูกเป้าหมาย แล้วจะพ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนได้อย่างไร พระพุทธศาสนาของเรานั้น

บอกให้เราเข้าใจอย่างชัดเจนแล้วแจ้งว่า...

อะไรทั้งหลายที่เกิดขึ้น จะเป็นความสุขก็ได้
ความเสื่อม ความเจริญ อะไรก็ตาม
เป็นผลเนื่องมาจากการความคิดของเราทั้งนั้น

ถ้าเราสืบสานเค้าเรื่องให้ดี เราจะพบลักษณะของเรื่องนั้นๆ และสามารถที่จะจัดเรื่องนั้นได้

แต่ถ้าเราไม่เชื่อมั่นในหลักที่ว่า เรายังลับไปเชื่อสิ่งภายนอก เรายังไปเที่ยววิ่งแก้ตามที่นั้นๆ ด้วยการทำพิธีบนบานศาลกล่าว ซึ่งเป็นการกระทำที่นำละอาย ไม่ลงกับที่เป็นพุทธบริษัท ซึ่งเป็นผู้รัก ผู้ตั้น ผู้เบิกบาน ด้วยคุณงามความดี

ทุกอย่างล้วนมาจากภายในคือจิตใจทั้งสิ้น

เพราะฉะนั้นญาติโยมทั้งหลาย มาเชื่อกันใหม่ให้ถูกทาง ขอให้เชื่อว่า อะไรทุกอย่างออกมารากภัยในทั้งนั้น ออกมารากภัยในคือใจ

เราไม่ใช่เป็นฐาน เป็นต้นของเรื่องนั้นๆ ด้วยประการทั้งปวง เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้ว นั่นก็เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องควบคุมจิตใจของเรา

จุดหมายของการเจริญภาวะ (ฝึกฝนจิต)

การควบคุมจิตใจหรือว่าการฝึกฝนจิตใจนี้ พูดด้วยภาษาธรรมะเข้าเรียกว่า “เจริญภาวะ”

การเจริญภาวะ ก็คือ การทำจิตให้เป็นสมารธ ให้ตั้งมั่น ให้บริสุทธิ์ ให้อ่อนโยนเพื่อเหมาะสมแก่การงาน

จุดหมายของการฝึกฝนจิตนั้น เพื่อตั้งมั่น เพื่อลงบ แล้วก็ เพื่อให้อ่อนโยนเหมาะสมที่จะใช้งาน

ธรรมชาติของจิต

ปกติจิตใจของเรานั้นไม่ตั้งมั่น...คิดไปร้อยแปดประการ เราจะให้คิดตรงนี้...มันไปตรงอื่นเสียแล้ว

ไม่ต้องอึ้นไกล...ห้านาทีของการเจริญภวานา หลังจาก การปางฐานะแล้ว ญาติโยมล่องสังเกตดูตัวเองเสมอ ห้านาทีนั้น มันวิ่งไปไหนบ้าง? มันคิดอะไรบ้าง? ประเดิยวดีเรื่องนั้น คิด เรื่องโน้น ไม่ได้อยู่กับลมเข้าลมออกเสียเลย มันวิ่งไปเรื่อย ผลอ ปีบมันก็ไปของมันเลย

คล้ายๆกับจับปูใส่กระตัง เอาตัวนี้วาง...ตัวนั้นไป ตัวนั้น ใส่...ตัวโน้นไป ก็ใส่กันอยู่วันยังค่า

ใจเรา ก็เป็นอย่างนั้น มันออกไปอย่างนั้น มันออกไปจาก ขอบเขตตลอดเวลา ออกจากตัวไปเที่ยวที่นั่นที่นี่ไม่หยุดยั้ง อันนี้ เรียกว่า พุ่งช่าน ไม่มีกำลัง ไม่มีอำนาจ ไม่มีปัญญาที่จะคิดค้น อะไรได้ เพราะมันยังกวัดแก้วง ไม่มีระเบียบเสียเลย

สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ เหตุเกิดจากความคิด

อย่างนี้เราจะต้องศึกษาตัวเราเองบ้าง คือศึกษาว่า ทำไม ใจเรามันพุ่งช่าน ทำไมจึงไม่สงบ ทำไมไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่องที่เรา จะต้องศึกษา....ก็ต้องมองดูตัวเอง ค้นหาความบกพร่องของตัว ศึกษาสมมติฐานของสิ่งที่เกิดขึ้นในตัว

ให้จำพระพุทธภาษิตไว้ว่า...

สิ่งทั้งหลายเกิดจากเหตุ

ไม่มีเหตุ...ผลจะปรากฏขึ้นไม่ได้

แล้วเหตุที่เกิดขึ้นในชีวิตเรานั้น มันไม่ได้มานจากอื่น แต่มา จากความคิดของเรา มาในระยะต้นๆมากมายก่ายกอง จึงเกิด ความฟุ่มซ่าน ไม่อยู่กับร่องกับรอย จิตใจไม่มีความสงบ ต้อง ศึกษาให้รู้จักตัวเองแจ่มแจ้ง เพื่อแก้ไขสิ่งที่เรียกว่าความบกพร่อง

คนที่อยู่ในวัยหนุ่มจกรรัจ ไม่ค่อยจะสนใจในเรื่องอย่างนี้ คือเรื่องสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง ให้หนักแน่นและมั่นคง...ไม่ค่อย สนใจ ชอบปล่อยให้ไปตามเรื่องอะไรต่างๆ เป็นความหลงใหล อย่างหนึ่ง ก็คือหลงใหลเรื่องเสรีภาพนั่นเอง

การปล่อยใจเป็นเสรีภาพมากเกินไปนั้น คือการขาดตัวเอง การทำลายตัวเองโดยไม่รู้สึกตัว

คนหนุ่มฯทำลายตัวเองด้วยการกระทำอย่างนี้มิใช่น้อย เพราะฉะนั้น เราอย่าปล่อยตัวปล่อยใจมากเกินไป

พึงอยู่อย่างไทย มีใช้อยู่อย่าง tha-s

**การปล่อยตัวปล่อยใจนั้นคือความเป็นthalas
แต่การบังคับใจนั้นคือการก้าวไปสู่ความเป็นThai
...เราระยะอยู่อย่าง “Thai”...**

...ไม่ใช้อยู่อย่าง “thalas”...

**การอยู่อย่างtha-sนั้นคือการทำลายอนาคต
และการอยู่อย่างไทยคือการสร้างอนาคตของเราเอง**

ความเป็นตัวของตัวเองที่ถูกต้อง

เราชอบพูดคำว่า เป็นตัวของตัวเอง แต่ว่ามันไม่ถูกต้อง
ตามความเป็นจริง

ความเป็นตัวของตัวเองที่ถูกต้อง ก็คือความเป็นผู้มีใจเป็นอิสระ
เสรี พ้นจากอำนาจฝ่ายต้าที่เกิดขึ้นในใจ อำนาจฝ่ายตាอน์ได
เกิดขึ้น...เรารู้เท่ารู้ทัน แล้วเรายพยายามสะกัดออกไปจากใจ
ของเรานั่นแหล่ะเรียกว่า เราทำถูก...เราเป็นตัวของ

แต่ถ้าเป็นตัวของตัวการตีม การเที่ยว การเล่น สุนก
สนาน อย่างนั้นไม่ได้เป็นตัวของแบบพระพุทธเจ้า แต่เป็นตัวของ
ตามแบบมารร้าย ซึ่งมันเอาแยกมาส่วนของเรา แล้วมันขึ้นไปเรา
ไปตามความประณานา ให้ไปสู่ความล่มจม ไปสู่ความเป็นนรก
ไปสู่ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือว่าเป็นอะไรก็ได้ ตามสภาพ
ที่สิ่งแวดล้อมมันจะดึงไป ผลที่สุดเราจะเสียผู้เสียคน

เด็กๆที่อยู่ในโ�วาทของพ่อแม่ ของครูบาอาจารย์ พึงเสียบ
ของพระ เดินตามพระแล้ว...ไม่เสียคน เขาจะเป็นคนดี มีหลักฐาน
เขาก็จะได้เป็นประโยชน์แก่ชาติแก่บ้านเมืองต่อไป

ในสมัยนี้เราระวังตัวไว้หน่อย เราอาจจะเสียลูกไม้ขوبใจ
ก็ได้ ที่เขามาล่อให้เราทำอย่างนั้นอย่างนี้ โดยอ้างเพื่อประโยชน์
แก่ชาติบ้านเมือง เพื่อความก้าวหน้าของชีวิต เพื่อความเสมอภาค
แห่งสังคม นี่เป็นดอกไม้ที่เขาเอามายั่วเรา ...ล้วนเป็นดอกไม้ชั้นดี

ทั้งนั้น เรายังแล้วก็เพลินไป罷ๆไปตามสิ่งนั้น ยืนจมูกให้เข้า
สูบodore แล้วเขาก็จะไปตามความปรารถนา หลับตาเดินไม่ลืมหายใจ
ลืมตาแล้ว เพราะคิดว่าคนนั้นเป็นผู้รักเรา หวังดีต่อเรา เขายังจะ
เราไปสู่สวรรค์ชั้นฟ้า แต่หารู้ไม่ว่ากำลังจะลงนรก เพราะการ
ซักจุ่มของเขานั้น

มีชีวิตอยู่อย่างรู้เท่าทัน

เรื่องนี้สำคัญไม่ใช่น้อย เพราะคนสมัยนี้อุบัյมันมีมาก
เหลือเชื่อมันมีมาก จะทำอะไรก็ต้องใช้หลายเหลี่ยม หลายแบบ
หลายมุม เรียกว่า...คงไป คงมาเหมือนญี่เลือย ถ้าเราไม่รู้เท่าทัน
แล้วก็เสียคนได้เปาย เราจึงควรจะต้องระมัดระวังให้มาก

คนที่รักเราจริงๆมีอยู่ไม่กี่คนหรอก คนที่รักเราจริงๆก็คือ
คุณพ่อ คุณแม่ ไม่มีพ่อแม่คนไหนที่ปราณาร้ายต่อบุตรของตน
ถ้าจะมีบางบ้านก็เรียกว่ามีจิตผิดปกติ นานๆจะมีลักษณะ ถ้าเป็น
คนที่มีจิตปกติแล้ว ไม่มีใครเลยที่จะประทุร้ายลูกของตน มีแต่
ความตั้งใจจะให้ดีให้งามเท่านั้น ถ้าท่านห้ามเรา ท่านเตือนเรา
ด้วยเรื่องอะไร...เราฟังไว้ก่อน เอาไปคิดไปตรองให้รอบคอบ
แล้วก็กระทำตาม

ครูบาอาจารย์ก็เหมือนกัน ท่านย่อมมีแต่ความปรารถนา
ดีต่อศิษย์ เพราะคุณธรรมของครูนั้นมีอยู่ว่า ไม่ขักนำศิษย์ไป

ในทางที่ตໍาทرام ไม่มีครุคนใดซักหนึ่งคนนำศิษย์ไปในทางตໍา ถ้าจะซักหนึ่ง ก็เรียกว่าไม่มีสปิริตของครู เรายังควรฟังไว้ก่อน

พระสัมมาองค์เจ้าที่ทรงคุณธรรม ท่านก็ประทานจะให้เรามี คุณธรรม ท่านพูดจาแนะนำ...เรารับฟังไว้ก่อน เรายังมาไว้เป็น หลักใจ มาช่วยประคับประคองใจของเราให้ก้าวหน้าในทางที่ถูก ที่ชอบ เรายังจะเป็นตัวเองมากขึ้น

เวลานี้อันตรายมีอยู่รอบข้าง จึงอยากจะเตือนให้ระวังไว้ โดยเฉพาะหนูน้อยๆ ทั้งหญิง ทั้งชาย ระวังให้ดี อย่าหลงลุน ใครง่ายๆ อย่าเชื่อใครง่ายๆ ต้องปรึกษา กับคุณพ่อคุณแม่ ปรึกษา ครูบาอาจารย์ มาวัดปรึกษา กับพระก็ได้ เพราะถ้าเด็กได้มีโอกาส ได้ปรึกษาผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม มีความรักความหวังดีแล้ว เด็กของเรายังจะไม่เสีย เพราะฉะนั้นควรเข้าหาผู้ใหญ่ไว้ ปรึกษา หารือ ใต้ถ/> ตามในเรื่องที่ควรจะนำมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เพื่อยกระดับจิตใจเราให้สูงขึ้น

พัฒนาร่างกายให้สมดุลกับพัฒนาจิตใจ

ร่างกายเจริญเติบโตขึ้นมากเท่าใด ก็ควรจะให้จิตใจของเรา เจริญเติบโตขึ้นไปด้วย

ถ้าร่างกายเจริญเติบโต แต่ว่าจิตใจไม่เจริญเติบโตด้วย คุณธรรม ก็เรียกว่า ไม่สมดุลกัน...มันก็ไม่ได้ ต้องให้สมดุลกันไป

พัฒนาจิตใจด้วยการเจริญภวานา

การที่จะให้สมดุลก็ต้องประคับประคองใจ ต้องฝึกฝน กำลังใจไว้บ้าง เรียกว่าเจริญภวนานหรือว่าการทำสมาธินี่แหล่ เป็นเรื่องที่เราจะต้องหมั่นฝึกฝน ถ้าเราไม่มีโอกาสที่จะไปนั่งฝึกอย่างจริงจังก็ให้ฝึกอย่างง่ายๆ

หมั่นสำรวจความคิดของตัวเองเสมอ

การฝึกอย่างง่ายๆ ก็คือ ค่อยสำรวจตัวเองไว้ ค่อยดู ความคิดของเรา ความคิดอันใดมันเกิดขึ้นในใจ เราอย่าไปทำทันทีตามความคิดนั้น แต่ควรจะเอามาวิจัยดูเสียก่อนว่า ความคิดที่เกิดขึ้นในใจของเรานี้ เป็นบุญหรือเป็นบาป ดีหรือชั่ว สุขหรือทุกข์ ทำลายหรือว่าสร้างสรรค์...เอามาพิจารณา

การพิจารณาความคิด พัฒนาชีวิตให้ก้าวหน้า

การพิจารณาในรูปอย่างนี้จะทำได้ หากไม่มีความรู้เป็นพื้นฐานในเรื่องคุณธรรม เรายังต้องเข้าใจลัทธิไว้บ่อยๆ ต้องฟังคำสอนด้วยความตั้งใจ ต้องเอาไปคิดให้เข้าใจ แล้วลงมือปฏิบัติตามสิ่งที่เราได้เข้าใจนั้น อันนี้แหล่จะช่วยให้ชีวิตของเรางามนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

ถ้าหากว่าเราไม่เข้าใกล้ผู้รู้ ขอบนั่งใกล้ๆคนไป พูดภาษาตลาดเขายังไง ก็ขอบนั่งใกล้พากันอันธพาล พึ่งแต่เสียงผีติดอยู่ เวลา แล้วเรารับผืนั้นมาใส่ไว้ในใจ ผีมันก็เลือกเราเข้าไปสู่ความต่อไป เป็นทุกวันทุกเวลา ชีวิตจะก้าวหน้าไปไม่ได้

การปฏิบัติเบื้องต้นจึงต้องคบคนดี พึ่งคำสอน เอาไปคิดให้เข้าใจ แล้วลงมือปฏิบัติ ก็จะช่วยให้ชีวิตของเราก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบ สมความตั้งใจ

ใช้ปัญญาสักดักกันความคิดที่ไม่ถูกต้อง

เมื่อเรามีความรู้ว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรเสื่อม อะไรเจริญแล้ว เมื่อเวลาความคิดอันใดเกิดขึ้นในใจ เราเก็บเอาหลักความรู้ที่มีนั้นมาเป็นเครื่องกลั่นกรองพิจารณาว่ามันคืออะไร เช่นสมมติว่าเรารอยากจะไปเที่ยวกางคีน เรายังจะนึกว่า นี่ความอยากร้อนเกิดขึ้นแล้ว อยากจะไปเที่ยวกางคีนค้างคืน การไปเที่ยวกางคีนพระท่านห้ามหรือว่าอนุญาต

ถ้าเราเคยศึกษามาก็ทราบว่า พระไม่อนุญาตให้ไปเที่ยวกางคีน เพราะการไปเที่ยวกางคีนนั้นได้ซื่อว่าเราไม่รักษาตัวได้ซื่อว่าไม่รักษาทรัพย์ ได้ซื่อว่าไม่รักษาครอบครัว เรามักจะถูกทำร้าย เรามักจะถูกใส่ความ อาจจะได้รับความทุกข์ได้รับความเดือดร้อน

เพราะอะไรพวกเราก็อ่านข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับปอยๆ พวกรที่ไปเที่ยวกลางค่ากลางคืน...ถูกลูกหลง...ได้รับสวนแปรปง ซึ่งความจริงไม่ควรจะไปรับกับเขา แต่ว่าอุตสาห์ไปรับอาจน่าได้ นิมันเรื่องความหลงผิด...พระท่านห้าม

ถ้าความคิดอย่างนี้เกิดขึ้นในใจ เรายังบอกว่า...ไม่ได้ พระท่านไม่ยอมอนุญาตให้ไป เราต้องเชื่อพระ เรายังไม่ไป อย่างนี้เรียกว่า เรายังปัญญาเป็นเครื่องสะกดกัน ไม่ให้เราเหลือไปในทางต่อได้ประการหนึ่ง

พิจารณาให้รอบคอบ แล้วจึงทำ

สมมติว่าเราจะไปในเรื่องอื่นอีก เช่นว่า มีเพื่อนโทรศัพท์มาบอกว่าเราไปเที่ยวกันถืออะพรุ่งนี้ อย่าไปเรียนหนังสือเลย ไปทัศนารถ มีเพื่อนเขาไปกันหลายคน...ควรจะไปกับเข้าด้วย เรายังควรจะคิดว่าควรไปหรือว่าไม่ควรไป เพราะว่าพรุ่งนี้เป็นวันเรียนถ้าเราไปก็จะเลยหน้าที่ เราเป็นเด็กอยู่ในวัยของการศึกษา หน้าที่ก็คือการเรียน การจะไปเที่ยวก็ได้ แต่ว่าต้องไปเวลาหยุด ไม่ใช่ไปในเวลาเรียน เพื่อนคนนั้นที่มาชวนเราให้ไปนั้น เขาเรียนเป็นอย่างไร มีความรู้ดีไหม เขายังมีความก้าวหน้าในการศึกษาดีไหม เรายังพ้อรู้ว่าเป็นอย่างไร

สมมติว่า คนๆนั้นเขาเรียนไม่เก่ง ความรู้อ่อน สوجبก็ได้ คะแนนไม่ค่อยดี ถ้าเราขึ้นไปเดินเที่ยวกับคนๆนั้น ความอ่อนมันจะلامมาถึงเรา ความเหลวไหลมันจะلامมาถึงเรา...เราไม่ไปบอกเพื่อนว่าติดธูระ พรุ่งนี้โรงเรียนเปิดอยู่ เราไปไม่ได้ คุณแม่ไม่ให้ไป ว่าอย่างนั้นก็ได้ แล้วเราก็ไม่ไป อย่างนี้เรียกว่าเราคิดก่อนแล้วจึงไป พิจารณารอบคอบแล้วจึงจะกระทำสิ่งนั้นลงไป อันนี้ทำให้ไม่เกิดความเสียหาย

อย่าหลงคิดกระทำไปตามเสียงยิ่ง

อีกอันหนึ่ง สมมติว่า เพื่อนเขามาท้าทายเราให้ต่อยติกัน เราชรจะไปต่อยไปตีกับเขารึไม่ ถ้าคิดอย่างธรรมชาติ ก็นึกว่า อ้ายนีมันหยามน้ำหน้ากัน มันมาชวนห้าวนต่อยถึงบ้าน ถ้าเราไม่ไปต่อยกับมันก็เสียศักดิ์ศรี เรามันก็ลูกผู้ชายเหมือนกัน จะยอมให้เพื่อนมาหยามกันได้อย่างไร แล้วเราจะจะกระโดดลงจากเรือนเพื่อไปต่อยกับคนๆนั้น

การกระทำเย็นนั้นเขาเรียกว่า อารมณ์ผลุนผลัน ใจร้อน ใจเร็ว ไม่ได้คิดให้รอบคอบก่อนว่าที่ถูกที่ควรนั้นมันเป็นอย่างไร การลงไปต่อยกับการไม่ลงไปต่อยนี้ อันใดมันถูก อันใดมันผิด อันใดดี อันใดไม่ดี...เราไม่ได้คิดอย่างนั้น เพราะว่าได้ยินใครๆเขากูดกันทั้งนั้นแหล่ว่า แหม! เขามาท้าอย่างนั้น...ไม่สู้กันหน้าตัวเมีย

เราไปจำคำพูดเหลวไหลมาจากไหนกันก็ไม่รู้ คำพูดประเภทที่จะ
ยุ่งให้เราเสียผู้เสียคน เรา ก็ไม่ควรรับເเอกสารມคิดอย่างนั้นมาใช้
แต่เราควรจะนึกว่าพระท่านว่าอย่างไร

เชือคำพระ ละคำมาร

อย่าไปเอาคนว่าเลย เอาพระว่ากันตีกว่า เพราคนว่ามัน
ปนกับกิเลสแล้ว แต่พระท่านว่าด้วยเจบริสุทธิ์ เอาความถูก
เป็นประมาณ เรายังนึกว่าพระท่านว่าอย่างไร อุดมการณ์ของ
พระในเรื่องนี้เป็นอย่างไร

พระท่านบอกว่า . . .

จงขณะความชั่วด้วยความดี
ขณะความโกรธด้วยความไม่โกรธ
เรวไม่เคยระงับด้วยการจอมเรว
แต่ระงับด้วยการไม่ผูกเรวกัน

พระท่านว่าอย่างนี้ แล้วถ้าเราโกรธแล้วไปต่ออยกัน ก็ชื่อว่า
ไม่รักตัวเรา เราไม่ทำตามคำสอนของพระ

บางคนนั้นมีพระห้อยคอด้วยซ้ำไป เรายังจะละอาย
หลวงพ่อที่ห้อยคอในการที่จะไปชกต่อยกัน เพราพระท่าน
ไม่ชอบการตีรันพันแทง ท่านชอบความสงบ ชอบความรัก ความ
เมตตา ชอบการรู้จักให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธตอบต่อ กัน เราคิดได้

ตามเสียงพระ เรานั่งเฉยๆ ให้มันดำเนินต่อไป เรายังไม่มีเรื่อง
เราไม่ก่อเรื่องหรา กะไรไม่ดีเราไม่ให้เกิดขึ้นในใจของเรา

สิ่งที่เป็นรากเหง้าของความชั่วร้าย

ถ้าเราเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาหน่อย เราคิดว่าพระท่านว่า
อะไรที่มาทำใจให้เคราหมอง? รากเหง้าของความชั่วร้ายคือ
อะไร?

ท่านว่า ความโลภเป็นรากเหง้าของความชั่ว
ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง...เป็นรากฐานของความดี

อย่าปล่อยใจให้คิดไปตามอำนาจของกิเลส

ที่นี่ในใจของเราเวลานี้มันมีอะไร เราลองสำรวจตัวเรา
สมมติว่า ตัวเรามีความโลภเกิดขึ้นในใจ อย่างไถลสิ่งนั้นสิ่งนี้ ซึ่ง
ล้วนแต่เป็นความอยากรู้ที่ไม่เข้าเรื่อง ทำลงไปแล้วมันผิดศีล
ผิดธรรม ผิดกฎหมายบ้านเมือง ถ้าเราทำตามอำนาจของความ
อยากรู้นั้นเราจะเสียคน เพราะความอยากรู้นั้นมันเป็นรากฐาน
ของความชั่วร้าย เรามองดูเห็นแล้วว่าไม่ได้เรื่อง เรายังหักห้ามใจ
ยังไง บังคับใจของเราไว้ไม่ให้เหลือไปตามอำนาจของความอยากรู้
นั้น อย่างนี้ก็เรียกว่าเราเป็นผู้ปฏิธรรม

มีสติเป็นเสมือนเชือกผูกใจ

ความโกรธเป็นสิ่งไม่ดี เกิดแล้วเพาใจให้เร่าร้อน ให้ใจมีดบودต์ ไม่รู้จักผิดชอบชัวดี คนที่จำกันทำร้ายกันเพราะความโกรธแพลับเดียวเกิดขึ้น แต่ว่าไม่ยั้งใจ ปล่อยให้เหลือไปตามอำนาจของความโกรธจึงก่อกรรมทำເບີຍ ทำให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน คนที่ไปอยู่ในคุก เพราะโทษฐานฆ่าคนตายนั้น ไม่ใช่โกรธกันมาถึงสิบปี บางที่โกรธเดียวันนั้นฆ่าเดียวันนั้น นี้ เพราะว่าไม่เคยหักห้ามใจ ชอบปล่อยไปตามเรื่อง ไม่เอาเชือกผูกใจไว้เสียบ้าง

เชือกผูกใจก็คือตัวสตินั้นเอง สติคือความรู้สึกตัวได้ทันท่วงทีในเมื่อใจเรามันจะคิดอะไรขึ้นมา...รู้สึกทัน แล้วก็รับได้ทันที พระพุทธเจ้าท่านเจ็บได้ตอบปัญหามานพคนหนึ่งว่า “สติ เป็นเครื่องกันกระแสຈิตใจ”

มาณพนั้นถามว่า อะไรเป็นเครื่องกันกระแสຈิตใจ สิ่งที่มันให้เหลือลักษณะต่างๆ เขาเรียกว่ากระแล กระแสน้ำ กระแสคลสีน กระแسلم กระแสใจ มันก็เหลือเรื่อย ให้เกิดอะไรขึ้นในใจของเรา ตามว่าใช้อะไรเป็นเครื่องกัน?

พระพุทธองค์ตรัสตอบว่า “สติ เทส นิวรารณ์” นอกจาก สตินั้นแหล่ เป็นเครื่องกันกระแล เป็นเครื่องหดยั้งความคิดไว้ไม่ให้เหลือไปตามอารมณ์อันนั้น

เข่นว่า พอกเกิดความโกรธ...รู้ตัวบีบ หยุดมันเสีย ยังมีอะไร
ยังปากไว อย่าต่อออกไป อย่าซัก อย่าหยิบอาวุธ อย่าทำอะไร
...ยังไว ถ้าเราทำอย่างนี้ก็เรียกว่า มีการเหนี่ยวรั้ง มีการบังคับ
ตัวเอง

ผู้ประเสริฐ คือผู้บังคับตัวเองได้

คนเรานั้นถ้าบังคับตัวเองได้มากเท่าได ยิ่งเป็นผู้ประเสริฐ
มากเท่านั้น คนที่ประเสริฐก็คือคนที่บังคับตัวเองได้ ถ้าบังคับ
ตัวเองไม่ได้ก็ไม่ประเสริฐอะไร

ความใหญ่ของคนมันอยู่ที่การบังคับตัวเอง ถ้าไม่รู้จัก
บังคับตัวเอง เขาตั้งให้ใหญ่เท่าใดมันก็ใหญ่อย่างไม่ได้เรื่อง
นั้นแหล่ะ สำคัญมันอยู่ตรงนี้

ฉะนั้น เราจะต้องฝึกบังคับตัวเองไว้ เนี่ยรั้งไว้ ไม่ให้
เกิดอารมณ์เข่นนั้น แต่ว่าการบังคับเหนี่ยวรั้นนั้นเป็นปัญหา
เฉพาะหน้า เมื่อมันหยุดแล้ว...เราควรจะวิจัยค้นคว้าต่อไปว่า
อะไรมาทำให้เราโกรธ อะไรมาทำให้เกิดสิ่งนั้นขึ้นในใจ

แล้วสิ่งนั้นมันคืออะไร? สมมติว่าเขาด่า...เราอย่าบีดเอา
คำด่านั้นมาโกรธ เรายังคงรู้ว่า ใครด่า คนด่ามันมีหรือ แล้วใคร
เป็นผู้ถูกด่า ผู้ถูกด่ามันมีหรือ ผู้ด่ามันก็ไม่มี ผู้ถูกด่ามันก็ไม่มี คำด่า
มันมีหรือ?...ไม่มี มันเป็นแต่คลื่นของอากาศที่เกิดจากลมปากที่พูด

ออกมาน่าหนักแล้วก็หายไป เรายังไม่ยอมให้มันหายไปตามอากาศ ขอบสร้างเครื่องเรต้าห์ออกไปรับรอบตัวเชียว รับเอาไว้ทั้งนั้นแหละ ไม่ว่าอะไรก็รับเอาๆ นี่เรียกว่าความเข้าใจ ขอบหารือ ขอบรับเรื่องนั้นเรื่องนี้มาใส่ไว้ในใจ แล้วไปนั่งทุกข์หนหม่นหมองใจ ทำให้ตนเคราใจเป็นทุกข์ไปเปล่าๆ ที่นี่ให้มีการควบคุม...ค่อยเห็นใจร้องไว้

คนเราที่จะควบคุมตัวเองด้วยเรื่องใด ต้องรู้ว่าอะไรมันทำให้เราผิด ให้รู้เรื่องก่อน รู้ว่าสิ่งไหนทำให้ผิด ตัวโลภ ตัวโกรธ ตัวหลง ตัวริษยา ตัวอะไรที่ทำให้ผิด มันยุ่ง เพราะอะไร ทำไมมันจึงยุ่ง ต้องคิด ต้องตรวจสอบ เมื่อคิดไปตรงไปก็จะมองเห็นภาพของมันตามกันมาเป็นเดว...ตัดตันทาง ตัดขบวน อย่าไปตัดปลายเดา ตัดปุ่มันก็ล้มพรวดลงไปเลย เรื่องนั้นก็หายไป แล้วเราจะจะต้องเอาไปศึกษาบ่อยๆ

หมั่นคิดพิจารณาเรื่องที่ผ่านมาด้วยปัญญา

ของเก่าเอามาคิดค้นไม่ใช่เสียหาย ถ้าเอามาพิจารณาด้วยปัญญา...มันก็ไม่เป็นไร ที่พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า “อย่าไปคิดถึงเรื่องที่ผ่านมาแล้ว” นั่นหมายความว่า อย่าไปคิดด้วยความโง่ อย่าไปคิดด้วยความยึดถือฝันเพ้อ แต่ถ้าเราเอาเรื่องเก่าขึ้นมาพินิจพิจารณา ศึกษา ค้นคว้า เพื่อปัญญาแล้ว อย่างนี้ก็ใช่ได้

ก็เรื่องในชีวิตของเราแต่ละคนมันเยอะ ผ่านมาแล้วก็เอา
มาดูเสียมั้ง ดูด้วยปัญญา ดูว่ามันมาอย่างไร มันไปอย่างไร มันอยู่
อย่างไร มันเกิดทุกข์โหะอย่างไรในชีวิตของเรา...เอามาดูบ้างเถอะ
ถ้าดูแล้วจะฉลาดขึ้น รู้เท่าทันเหตุการณ์มากขึ้น บังคับจิตใจของ
ตัวเองได้มากขึ้น อันจะเป็นทางช่วยให้เกิดความสงบใจ

อันนี้เป็นวิธีการปฏิบัติเบื้องต้นในการรู้จักนิยมคิด เพื่อรักษา
ใจของเราให้สงบขึ้นตามสมควรแก่ฐานะ

ได้กล่าวมาวันนี้ก็เห็นว่าพอสมควรแก่เวลา
ขอยุติการแสดงปาฐกถาธรรมไว้แต่เพียงเท่านี้

การฝังความคิดที่เป็นสัมมาทิฏฐิไว้ในใจนี้
... เป็นเรื่องสำคัญ . . .
แต่เราจะต้องฝังให้ถูกทาง
สิ่งใดที่เราฝังไว้ตั้งแต่สมัยเป็นเด็กจะมีมัน
มันจะไม่onganแจ่น . . . คลอนแคลนเลยที่เดียว

A close-up portrait of an elderly monk with a shaved head, wearing traditional orange robes. He has a gentle expression and is looking slightly to the left. The background is a warm-toned wall with some decorative elements.

မြတ်နိုင်ခေါ်ကျော်

မြတ်နိုင်ခေါ်ကျော်

พุดดี

การกล่าววัวจารี เป็นมงคลอันอุดม

ญูติโยมพุทธบริษัทห้างหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

ปาก : สิ่งที่แสดงให้รู้ถึงความรู้สึกในจิตใจ

ในวันนี้ . . .

จะได้พูดถึงคุณธรรมของบุคคล

ในเรื่องถ้อยคำ อ่อนหวาน เว้นคำส่อเสียด

คนเราทุกคนมีอวัยวะอย่างหนึ่งที่สำคัญก็คือปาก ปากเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดสำหรับชีวิตก็ว่าได้ เพราะเป็นที่สำหรับแสดงออกซึ่งความรู้สึกในใจ แล้วก็เป็นทางที่จะนำวัตถุเข้าไปเลี้ยงร่างกาย คืออาหารและน้ำดื่ม คำพูดที่ออกมากจากใจก็ผ่านปากของเรา

ในเรื่องอาหารการกินการดื่มน้ำไม่สู้กระไร เพราะว่าก่อนที่เราจะรับอะไร เรายังได้เลือกได้เฟ้นแล้ว

สิ่งใดดีมีประโยชน์แก่ร่างกายของเรา

...เรายังรับสิ่งนั้นเข้าไป

สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์แก่ร่างกายของเรา

...เรายังคงเดินสิ่งนั้น

คนปากเหม็น คนปากหอม

ส่วนเรื่องที่มันจะออกมากจากข้างใน คือน้ำข้างจะลำบาก สักหน่อย เพราะว่าปกติคนเรามีมีสติควบคุมตัวเองอยู่เสมอไป ไม่มีปัญญาหาเหตุผลในเรื่องที่ตนเองทำอยู่เสมอไป เวลาพูดอะไร ออกมาก...บางครั้งอาจพูดคำไม่ดีก็ได้ บางครั้งอาจพูดคำดีมีคุณค่า ก็ได้

คนใดพูดคำไม่ดีบ่อยๆ เรียกว่าเป็นคนปากเหม็น

คนใดพูดดีบ่อยๆ ก็เรียกว่าเป็นคนปากหอม

กาย วาจา ใจ เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต

ปากของเรานั้น จะทำคนให้เป็นมิตรก็ได้ จะทำคนให้เป็นศัตรูก็ได้ จะทำคนให้รักกันก็ได้ จะทำคนให้ต่อยกันก็ได้...ด้วยปากนี้เอง คือคำพูดนั่นมีสำคัญเป็นนักหนา ถ้าหากว่าพูดออกไปดี ก็มีคุณค่า พูดถ้อยคำที่ไม่ดีก็หมดคุณค่า

ในทางศาสนาสอนมากเมื่อนอกกันในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นจึงได้สอนหลักไว้ว่า กาย วาจา ใจ

คนเรา... ทำชั่ว...ทำดี ทางกายก็ได้
 ทำชั่ว...ทำดี ทางวาจาก็ได้
 ทำชั่ว...ทำดี ทางใจก็ได้

พึงระมัดระวังในการเปล่งวาจา

แต่ว่า “ใจ” นั้นแหล่ะ มันเป็นมูลฐานให้ผู้ของการกระทำทั้งหลายทั้งปวง แต่ว่าเรื่องของกายกับวาจา ถ้าพูดกันไปแล้ว วาจาอาจจะนำความทุกข์มาให้แก่คนมากกว่าทางกาย เพราะกายของเราใช้น้อยกว่าวาจา คืออวัยวะในร่างกายของเรา...ปากนี้ใช้มากที่สุด

วันหนึ่งๆ ถ้าเราคำนวนดูแล้ว จะพบว่าใช้ปากมากกว่าส่วนอื่นใดของร่างกาย ตื่นเช้ามา ก็ใช้ปากแล้ว ยิ่งคนที่เป็นแม่บ้าน

แม่เรือน พอตีนเข้าก็ต้องใช้ปากแล้ว ต้องว่าคนนั้นคนนี้กันอยู่
เรื่อยไป เวลาไปทำงานทำการก็ต้องใช้ปากอยู่ตลอดเวลา คนที่
พูดมากก็เรียกว่าใช้ปากมาก ถ้าพูดน้อยก็ใช้ปากน้อยหน่อย

ผู้ใดพูดมาก...ก็อาจผิดพลาดมาก

แต่ถ้าพูดน้อยๆ...ก็อาจผิดพลาดน้อย

ผู้ใดสำรวมปากไว้ได้...

ภัยอันจะเกิดขึ้นจากปากก็มีน้อยเป็นธรรมชาติ

แต่ถ้าหากว่าเราระวังปากของเรามาได้ พูดพล่อยๆ พูด
เรื่อยๆไป ก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์เดือดร้อน คำพูดของคนเพียง
คำเดียว อาจจะเป็นเหตุให้เป็นภัย แก่ชาติ แก่บ้านเมือง แก่
ทรัพย์สินเงินทองก็ได้ เพราะคำพูดเพียงคำเดียว

เพราะฉะนั้น . . .

จึงควรจะได้ระมัดระวังในการที่จะเปล่งวาจาออกไป

พึงเปล่งแต่วาจารที่อ่อนหวาน ไฟเราะ

ในพระพุทธศาสนา มีพระพุทธภาษิตอยู่บทหนึ่งกล่าวไว้ว่า
ว่า “จงเปล่งวาจารที่งาม” นั้นก็หมายความว่า อ่อนหวาน ไฟเราะ
เสนาะโสด ไม่เปล่งวาจาประเทหที่หยาบคาย ทำลายประโยชน์
ของตน ของท่าน

ผู้สำรวมปากเป็นผู้มีสติค่อยกำกับทุกขณะที่พูด

การพูดอะไรออกไปจึงต้องมีสติค่อยกำกับอยู่ตลอดเวลา
เรียกว่าเป็นผู้สำรวมปาก ถ้าหากว่าพูดน้อย...แต่ได้ประโยชน์
ตีกว่าพูดมากแต่ไม่ได้ประโยชน์อะไร

เรื่องการพูด... ถ้าใช้ถ้อยคำอ่อนหวานสมานใจ...ไปไหนก็
ไม่ลำบาก มีคนรัก มีคนชอบ แต่ถ้าเราพูดจากที่หยาบคายแสลงหู
...ไปที่ใดก็ไม่มีใครชอบ

เราจะเห็นว่าคนบางคนพูดอะไรคนไม่ฟัง เพราะอะไรจึง
เป็นเช่นนั้น เพราะว่าเป็นคนใช้ปากไม่เป็น เป็นคนไม่รู้จักใช้อวัยะ
ส่วนนี้ให้เป็นคุณประโยชน์ เวลาพูดออกไปทีไรเพื่อนๆก็เบื่อ
หน้าหนี ไม่ยอมรับฟังคำพูดนั้นๆ อันนี้เป็นการทำลายคุณค่าของ
ตัวเอง ๔๘...

การพูدمันสร้างคุณค่าแก่ชีวิตได้
ครูพูดเป็น...ก็เป็นคนดี มีคุณมีค่า
พูดไม่เป็นก็ไร้คุณค่าไปได้เหมือนกัน

กล่าววัวใจหมายจะกับเวลา บุคคล เหตุการณ์

โภชาปาน ทุตเอกสารของเมืองไทยไปฝรั่งเศส ปรากฏว่าเป็น
นักพูดที่สำคัญ พูดหมายจะกับเวลา แก่บุคคล พูดหมายแก่

เหตุการณ์ ไม่ว่าจะไปพูดอะไรที่บ้านใคร ในเหตุการณ์อะไรก็ตาม ท่านหาคำพูดมาให้เหมาะสมแก่เรื่องนั้นๆอยู่เสมอ คราวที่ได้พบแล้ว ก็ย้อมจะพอกพอใจในคำพูดของท่านทั้งนั้น

โดยเฉพาะคนที่ไปพูดจาประนีประนอมในเรื่องอะไรต่างๆ ถ้าว่าเป็นคนที่ใช้ภาษาเป็นแล้วก็จะเป็นประโยชน์มาก คนจะต้อง จะตีกัน...ไปพูดให้เข้าสงบเสีย ไม่ต้องทะเลกันก็ได้

ผู้มีวิชาชีลป์ ทำเรื่องร้ายให้กลایเป็นดีได้

ในพุทธประวัติ เวลาพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว มี พระมหาณีท่านหนึ่งซึ่ว่า “โภณพระมหาณี”

พระมหาณีคนนี้ท่านเป็นคนพูดเก่งเหมือนกัน พูดห้ามห้ามได้ เขากำลังจะรับกันแล้ว แต่ท่านพูดไม่ให้รับกันได้ เรื่องที่จะรับกัน ก็ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย คือเป็นเรื่องแย่งพระธาตุของพระพุทธเจ้า กษัตริย์แปตนครต่างยกกองทัพมาเลย์ที่เดียว มาตั้งล้อมเมือง กุสินารา แล้วก็ต้องการเอาพระธาตุ ครั้งแรกก็มาเพียงพวากเดียว ...เขาก็ไม่แบ่งให้ มากันมากเขาก็เลยทำท่าจะรับกันแล้วด้วยเรื่อง แย่งพระธาตุ พระมหาณีซึ่ว่าโภณะท่านคงเป็นคนมีวิชาชีลป์ เลยไปพูดให้ท่านเหล่านั้น พูดว่า...

“พวกราทั้งหลายที่มาประชุมกันในสถานที่นี้ เรามาเพื่อ ประสงค์อะไร ทุกคนมาเพื่อต้องการพระธาตุของพระสัมมา-

สัมพุทธเจ้า ก็แสดงว่าทุกท่านที่มานั้นเคารพรักบุชาพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อเราเคารพบุชาองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ต้องการสิ่งเป็นเครื่องหมายแทนพระองค์ไปไว้เคารพกราบไหว้ สักการะ ได้ไปแต่เพียงพระธาตุก็ไม่สำคัญลึกซึ้งอะไร แต่ถ้าเราได้อธรรมะใส่ใจไปด้วยแล้วจะสำคัญมากกว่านั้น

ก็องค์พระผู้มีพระภาคเจ้าของชาวเรานั้น ท่านเป็นผู้สรรเสริญความสงบ ส่งเสริมสันติอยู่ตลอดเวลา พากเราต่างก็รักพระองค์ เคารพพระองค์ จะมาทำการบรรยายฟันกันด้วยเรื่องพระธาตุนั้นเป็นการถูกพุทธประสังค์หรือไม่? ขอให้ท่านทั้งหลายได้คิดดูอย่างรอบคอบ”

เมื่อพูดไปเช่นนั้นแล้ว แม่ทพนายกองหั้งหลายที่มานั้น ก็นึกได้ว่าไม่สมควรในการที่จะประหารต่อ กันด้วยเรื่องพระธาตุ แต่ว่าเราระจะประนีประนอมกันเสียดีกว่า เพราะฉะนั้นจึงได้มอบหมายให้พระมหาณัสนั้นเป็นหัวหน้าแบ่งพระธาตุ ทำการตรวจแบ่งพระธาตุของพระองค์ไปให้ทุกคนเสมอ กัน โทณพระมหาณัท่านก็เออหะนานท่องตักตวงพระธาตุจากแก่กษัตริย์เหล่านั้น ...เรียบร้อย ไม่มีเรื่องเสียหายอะไรเกิดขึ้น

อันนี้ก็แสดงว่า...

ว่าทะของคนนี้สามารถเขียนะเหล็กได้ ลิ้นคนขณะะเหล็กได้ แต่ถ้าหากว่าพูดไม่เป็น ลิ้นก็แพ้เหล็กได้เหมือนกัน การพูดจึงเป็นเรื่องสำคัญ

สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ในการติดต่อคบค้าสมาคม

ในการคบค้าสมาคมกัน เราจะรักใคร่ชอบพอกันก็อยู่ที่ลีนของเรานั้นเอง คนบางคนไปติดต่องานอะไรเสียหายทุกที่ ทำไมจึงเป็น เช่นนั้น?

เพราะไม่รู้จักใช้คำพูดที่จะพูดจากับเขาเหล่านั้น พูดให้เขารอเสียบ้าง ให้เขากเลียดเสียบ้าง พูดให้เขาน้อยเนื้อตัวใจบ้าง พูดอะไรออกไปแต่ละคำนั้นไม่เป็นเครื่องสมานมิตร ก็เพราะว่าใช้คำพูดไม่เหมาะสมแก่เรื่อง ไม่เหมาะสมแก่เหตุการณ์

เช่นว่าเราไปพูดยกตนข่มท่าน อย่างนี้ก็ไม่เหมาะสม เพราะว่า คนเราไม่ชอบให้ใครใหญ่กว่าตัว สันดานของมนุษย์ปกติเป็นอย่างนั้น คือมักจะไม่ชอบให้ใครใหญ่กว่าตัว ไม่ชอบให้ใครมาทำอะไรมีทำให้ตัวต้องน้อยลงไป เราต้องรู้ในเรื่องนี้ไว้ รู้ว่าคนเราไม่ชอบเล็ก แต่ว่าชอบใหญ่ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นคนยาก คนจน ชาวไร่ หรือใครก็ตาม ล้วนแต่ไม่ชอบความเล็ก...แต่ว่าชอบความใหญ่

เมื่อเราจะไปหาใคร จะพูดอะไรกับใคร อย่าพูดให้เขารู้สึกว่าน้อยเนื้อตัวใจ หรือให้เขารู้สึกว่ามีปมด้อยกว่าคนที่ไปพูดด้วย แต่พูดให้เขากูมิอกกูมิใจว่าเรานี้เป็นคนสำคัญไม่ใช่ย่อยเหมือนกัน คนนั้นยังมาข้อเรา ยังมาพูดกับเรา อย่างนั้นอย่างนี้ เป็นต้น

เพราะฉะนั้น การที่จะใช้คำพูดออกไปครั้งแรกกับคนที่มาประชุมกันมากๆ ถ้าหากว่าพูดเป็นกีติประโยชน์มากหลาย คือ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ เกิดความตั้งใจที่จะรับฟัง

คราวหนึ่ง มีการประชุมใหญ่ในอเมริกา เรียกว่า ประชุมสัันนิบาตศาสนา ที่เมืองซีคาโก้ สมัยนั้นมีผู้แทนศาสสนิกของศาสนาต่างๆ ไปร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก แล้วก็พูดให้ที่ประชุมนั้นฟัง ข้อความที่พูดนั้นลึกซึ้ง เป็นธรรมชาติในศาสนาทั้งนั้น ที่เอาไปพูด แต่มิท่านหนึ่งเป็นผู้แทนนักบวชอินดู (เวทันตะ) แทน พากศาสนาอินดู นิภายในเวทันตะ นักบวชเขาเรียกว่าสาวมี ชื่อ วิเวกนันทะ เมื่อท่านผู้นี้ลุกขึ้นยืนพูดครั้งแรก มีการปรบมือนาน ที่สุด

ทำไมจึงได้มีการปรบมือให้เกียรตินานเช่นนั้น?

คือแกพูดว่า “พื่นอองชาωเมρิกាភັ້ນຫລາຍ...” ทีนີ້ຄອມເມຣິກັນ ກີ່ຈອບໃຈກັນ ເພຣະວ່າເຂາຈອບຄວາມສ່ວນອກາກ ໄມຈອບຄວາມເປັນ ຜົນເອີ້ນ ພູດອອກໄປວ່າ ພື້ນອັງຫຼີງຫຍາໝາວເມຣິກັນທັ້ນຫລາຍ ເຂົກໍ ພອໃຈກັນໃຫຍ່ ເມື່ອພອໃຈມາກແລ້ວແກ້ພູດອະໄຮຕ່ອໄປ ໄດ້ປະໂຍົນ ຈາກກາຮູດນັ້ນເປັນຍ່າງດີ ອັນນີ້ເປັນເວື່ອງສຳຄັນ

เพราะฉะนั้นเวลาจะไปพูดอะไรก็ต้องวางแผนเหมือนกัน ถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ที่จะโน้มน้อมชักจูงจิตใจคนให้เข้ามาหาเรา หรือให้เกิดความเห็นด้วยกับเรื่องที่เรา จะพูดขึ้นต้นต้องให้เข้า

พอใจ ถ้าขึ้นต้นเขามาเพ้อใจเสียแล้ว เราจะพูดอะไรไปก็ไม่ได้เรื่อง
 เพราะว่าเขาปิดประตูเสียแล้ว...ไม่รับฟัง เรื่องมันก็ไม่ได้ประโยชน์

พูดอย่างไรให้คนฟังประทับใจ

เราจะพูดอย่างไรดี ให้คนที่มาประชุมนั้นเขายินดีรับฟัง
เรา?

...ต้องพูดให้เขารู้สึกใจ ต้องแสดงความเป็นกันเอง เป็น
พี่น้อง อย่าไปแสดงความเป็นใหญ่กับเขา ในเวลาที่ทางราชการ
ประชุมประชาชน ข้าราชการบางคนเขียนพูดบนเวที แล้วก็พูดว่า
“ราชภูมิทั้งหลาย...” การพูดคำเช่นนั้นรู้สึกว่าไม่สมควร ควรจะ
เรียกว่าพี่น้องผู้ร่วมทุกข์ทั้งหลาย หรือพี่น้องร่วมสุขร่วมทุกข์
ทั้งหลาย หรือว่าญาติทั้งหลายอะไรก็ว่าไป ให้มันเป็นกันเอง
ให้มันมีความเสมอภาค อย่าให้เป็นการแบ่งชั้นวรรณะระหว่าง
ผู้พูดกับผู้ฟัง คำพูดนั้นก็จะมีมีราคา

พูดอย่างไรให้เกิดความไว้เนื้อเชื่ोใจ

อีกประการหนึ่ง ถ้าสมมติว่าคนสองฝ่ายเขากำลังทะเลาะ
กันอยู่ เราจะไปพูดอย่างไรให้คนสองฝ่ายนั้นคืนดีกันได้ เรื่องนี้
สำคัญมาก

ถ้าเราไปพูดเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น...นั่มันไม่ได้แล้วความเป็นกลางมันไม่มี พอเอียงเข้าข้างฝ่ายนาย ก. นาย ข. ก็ไม่ชอบใจ ถ้าเอียงไปข้าง นาย ข. ข้างนาย ก. ก็ไม่ชอบใจ

เราจะทำย่างไร ให้เกิดความเป็นกลางขึ้นระหว่างคนทั้งสองฝ่าย? อันเรื่องอย่างนี้ มันต้องมีไหวพริบในการที่จะพูดให้คนทั้งสองนั้นรู้สึกว่า เรานี่เป็นผู้เข้ามาประนีประนอม ไม่ได้เข้ามาเพื่อประโยชน์ของใคร ถ้าเราไปทำอะไรให้อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่า เราเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะฟังเป็นว่าลำเอียงกับคนเหล่านั้น เขาเกิดจะไม่รับฟังคำพูดของเรา เขายังไม่ไว้ใจเรา เพราะเขานึกว่ามาเพื่อผู้นั้น เรามาเพื่อฝ่ายนี้ ความไว้เนื้อเชือใจมันก็หายไป

ความเป็นกลางแท้จริงเกิดจากใจที่เป็นกลาง

เราจะทำย่างไร? ให้คนทั้งสองที่ทะเลาะเบาะแว้งหรือมีกรณีพิพาทกัน อยู่นั้นได้เกิดความไว้เนื้อเชือใจ

การที่จะให้เขาไว้เนื้อเชือใจได้นั้น ก็จะต้องเป็นกลางอย่างแท้จริง การเป็นกลางอย่างแท้จริงนั้น ไม่ใช่เป็นเพียงคำพูด แต่ว่าต้องเป็นไปจากพื้นฐานหรือจิตใจของเรา ถ้าใจของเรามันมีพื้นฐานผิด...แม้คำพูดของเราจะดีอย่างไร ก็ไม่เหมาะสม เราจะต้องทำใจเราเสียก่อน เพราะเขามีคำพูดว่า “วาจาเช่นน้ำใจ” คือฐานมันเป็นอย่างไร ผลออกมาก็เป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นเมื่อจะไปทำอะไรในรูปอย่างนั้น เราจะต้องวางแผนให้เป็นกลาง ไม่เข้าใครออกใคร ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เราจะต้องนึกว่าเราทำไปเพื่อประสานสमานไมตรีของคนทั้งสองให้ได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุบายนี้ต่อไป แล้วก็พูดให้เป็นกลางออกไป

พูดอย่างไรจึงเป็นการพูดที่เป็นกลาง

ในการพูดเป็นกลางนั้นเราจะพูดอย่างไร?... เราไม่พูดว่าใครผิด ใครถูก ถ้าไปพูดว่าคนใดผิดคนใดถูก...เกิดเรื่องแน่

เช่นพูดว่า นาย ก. ทำไม่ถูก นาย ก. ไม่ชอบแล้ว พื้นฐานในใจก็ไม่ดีอยู่แล้วในเวลานั้น โกรธนาย ข. อญี่แล้ว นาย ข. ก โกรธนาย ก. อญี่แล้ว แต่ถ้าเราไปพูดว่า นาย ก. ทำไม่ถูกอย่างนั้น นาย ก. ก็โกรธ เป็นเพราะว่าพื้นฐานมันโกรธอยู่แล้ว นาย ก. จะหัวร่าเราเข้าข้างนาย ข. ถ้าเราไปพูดว่า นาย ข. ผิด นาย ข. ก็นึกว่าเราเข้าข้างนาย ก. เลยไปกันใหญ่

อย่าไปพูdreื่องบุคคล แต่เราต้องพูdreื่องเป็นกลาง คือพูดว่าอะไรถูก อะไรผิด อย่าพูดว่าใครถูก ใครผิด ถ้าพูดว่าใครถูกใครผิดมันกระทบกระเทือนน้ำใจกัน แต่เราพูดว่าอะไร มันผิดในแบบนี้ดีกว่า เช่นเราพูดว่าความแตกแยกกันนี้ไม่ดี ความสามัคคีนั้นดีกว่า การทะเลาะเบาะแว้งกันไม่ได้อะไร การหันหน้า

เข้าหากันนั่นมันได้ประโยชน์มากกว่า เรายุ่งกันด้วยความรักดีกว่า
ที่อยุ่งกันด้วยความเกลียดชัง คนเราเวลาเกลียดกันแล้ว มองดู
หน้ากันก็ไม่ได้ เดินสวนทางกันก็เมินหน้าไปคนละทิศทาง
ทั้งๆที่ต้องพึ่งกันบ่อยๆ อย่างนี้มันลบหายใจใหม่ ลองถามกันดู

เขาก็จะค่อยคิดออก รู้สึกว่า เออ...มันเป็นอย่างนั้น เป็น
เรื่องไม่สมควรในการที่จะอยุ่งกันในรูปอย่างนั้น ค่อยพูดค่อยจาให้
เห็นผิดเห็นถูกในเรื่องที่กำลังจะกระทำกันอยู่ เมื่อพูดเข่นนั้น
นาย ก. ก็ไม่เสียใจ นาย ข. ก็ไม่เสียใจ แต่ว่า ต่างคนต่างสำนึกร
ได้ว่าเรามันผิดทั้งคู่ เพราะการกระทำการของเรามันไม่ดี เราก็สมาน
คนเหล่านั้นเข้ากันได้ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญอยู่

**การพูดให้คนสำนึกรู้ว่าตัวผิดนั้น ต้องให้รู้ว่าอะไรถูก อะไร
ผิด เรื่องนี้เป็นเรื่องที่นำคิดอีกประการหนึ่ง**

ใจร้อน...คำพูดก็ร้อน ใจเย็น...คำพูดก็เย็น

การพูดของคนเราไม่ว่าในโอกาสใด จะต้องมีใจที่สงบและ
เยือกเย็น ถ้าใจร้อนมันก็ไม่ได้เหมือนกัน

เพ ร า ะ . . .

ถ้าใจร้อน...คำพูดก็ต้องร้อน ถ้าใจเย็น...คำพูดก็จะเย็น

เพราะฉะนั้นเวลาจะไปพูดอะไรในเรื่องร้อน ต้องทำใจ
ให้เย็นเสียก่อน

ทำใจให้สงบเยือกเย็นเสียก่อนที่จะกล่าววาจา

อาทิตย์ได้เคยคุยกับพัสดุคนหนึ่งซึ่งปากของเรื่องจำ เป็นผู้ปากของเรือนจำนี้มันอันตราย เพราะว่าผู้ต้องขังในเรือนจำ มันจะเอะอะขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้ ใครจะเอาไว้ออยู่

แต่ว่าท่านผู้นี้มีลูกไม้ประหลาดอยู่หน่อย แกบอกว่าเวลาใด ก็เกิดเรื่องเกิดราواะไรขึ้นมาแล้ว ก็ไม่รีบร้อนไปทันทีหรอก ต้องรอให้ใจสงบเสียก่อน บอกว่าต้องให้วิพรະสวัตมนต์เสียก่อน เมื่อจะไปทำอะไรแกจะต้องเข้าห้องพระ สวัตมนต์ สวดพุทธคุณ สวดธรรมคุณ สวดสั่งชุคุณ สวดกันมาตั้งแต่เด็กๆแล้ว แกเป็นมหาอยู่วัดมา แกสอบได้ถึงหกประโภค...สวามานานแล้ว ถ้า สวัตมนต์ไม่ถูกแล้ว แกบอกว่าไม่ได้เรื่องแล้ว วันนั้นไปทำอะไร มันเลอะเต็มท้น จะนั่นต้องสวัตมนต์เสียก่อน ถ้าสวัตมนต์ถูกต้อง เรียบร้อย...ไปได้ ไปแล้วทำงานได้ ถ้าวันไหนสวัตมนต์ไม่ถูกแล้ว วันนั้นทำอะไรไม่ได้ จิตใจไม่สงบ...เดียวแกเกิดเรื่องได้ ใครมาทำ ขวางหูขวางตาเข้าหน่อย เดียวแกทำอะไรเสียหาย

ฉะนั้น ทุกครั้งที่มีเรื่องต้องนั่งสงบใจ ทำใจให้สงบ จะทำอย่างไรก็ได้ แต่ว่าการสวัตมนต์เป็นเครื่องทดสอบว่า เราใจสงบ หรือเปล่า ถ้าใจสงบก็สวัตมนต์ได้เรียบร้อย ถ้าใจไม่สงบก็สวัต พิดๆ ถูกๆ แม้ข้อที่เราเคยสวัดก็ผิดได้เหมือนกัน ลองดูก็ได้ เรื่องนี้

เมื่อสอดมนต์ลงบใจแล้ว ก็ลูกขึ้นเดินไปอย่างสงบนิ่ง แล้วก็ร้อง ตื่นตาตื่นใจตอกอกตกล้ออะไรหรือ ก็อันภาพของคนสงบนั้นแหลมมันเป็นเครื่องกระหบป่าใจคนเหมือนกัน คนที่มีความสงบเป็นเครื่องจูงใจคนให้เกิดความสงบได้ ถ้าพูดออกมาก้าวยความสงบอีกมันก็ยิ่งจูงหนักเข้าไปอีก ท่านจึงเดินไปด้วย ความสงบอย่างนี้

สร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นระหว่างพูด

เมื่อไปถึงก็ค่อยพูดค่อยจา ไม่พูดเรื่องที่ยุ่ง แต่ไปพูดเรื่องอื่นๆ กันก่อน เช่นคราวหนึ่งเกิดเรื่องขึ้นที่เรือนจำจังหวัดสระบุรี ...นักโทษตัวผู้คุม ผู้คุมต้องหนีเข้าห้องปิดประตูขังตัวเอง พวกละตีก็ล้อมอยู่ข้างนอก พ่อโผล่หัวออกมาก็กะทุบหันที มีคนไปบอกพัสดุ พัสดุให้วัพระสวัตมนต์ เสรีจก์เดินตามสายบาก็เรียกว่ามาทางนี้หน่อย พูดเลียงเรียบๆ พวgnนักก็ต้องมา มาถึงก็บอกว่าวนั่งก่อน พอนั่งลงแล้วท่านพัสดุก็ลังท่อยาในกระเบ้าอุ่นๆ บอกว่าสูบไปก่อน ...ให้เจ้านั่นสูบบุหรี่ แก๊สสูบเหมือนกัน สูบกันคนละมวน สูบกันจนหมดมวน แล้วก็ให้สูบอีกมวนหนึ่ง...ก็เพื่ออะไร? ถ่วงเวลาให้ใจันลับายอีกหน่อย

ครั้นเมื่อสูบบุหรี่หมดสองมวนแล้ว บอกว่า แ昏! วันนี้พัสดี ร้อนเหลือเกิน อยากจะอาบน้ำหน่อย นักโทษบอกว่าผิดตักให้เอง ไปที่บ่อน้ำแล้วก็ตักน้ำอาบให้ พัสดิถามว่าสบู่มีไหม? นักโทษ บอกว่ามีแต่สบู่ชันไลซ์ พัสดิก็ว่า ใช้ได้ทั้งนั้น...สบู่อะไรก็ได้ การพูดอย่างนั้นมันเกิดความเป็นกันเอง ถ้าพูดว่า ໄວຍ!...สบู่ ชันไลซ์มันสำหรับล้างถัวยชาม จะเอามาถูได้หรือวะ มันก็เป็น คนละชั้น ก็เกิดอารมณ์ขึ้นมา เข้ามาแล้วก็ถูให้เลย อาบน้ำ ให้เสร็จเรียบร้อย เย็นออกเย็นใจ ก็เลยไปนั่งสามาว่า เออ...อะไรมะ ที่เขาว่า มีเรื่องอะไกหนหรือพากเรา?

เขาก็บอกว่า...ไม่มีอะไร นิดๆหน่อยๆ

ไหนเล่าให้ฟัง?

เขาก็บอกว่าพังบอกว่า นักโทษบนม้านเทศสำหรับเอ้าไปแกง เมื่อผ่านนักโทษ...คนนั้นก็หยิบหัว คนนี้ก็หยิบหัว กินดิบๆได้ แต่ พอถึงนักโทษคนนี้หยิบ...ผู้คุมก็ตีมือ พอตีมือก็กรดร คนอื่นหยิบ ไม่ตี...มาตีกุคนเดียว กรดรขึ้นมาก็เลยจะตีผู้คุม ผู้คุมก็เลยหนี เรื่องง มันเท่านั้น

ถามว่าแล้วทำอะไรไปตีเข้า? คนอื่นกินได้ทำไม่ผิดกันไม่ได้

บอกว่า เออ...มันก็ถูกเหมือนกัน แต่ว่าเรานี่เป็น ผู้ต้องขัง เขายังเป็นผู้คุม การไปตีผู้คุมมันถูกไหมล่ะ?...มันผิดครับ

ผิดแล้วทำอะไรไปตีเข้า? มีหยิบขึ้นมาก็เลยไปตีเอ่า

แล้วจะทำอย่างไร?...ที่นี่ผมจะต้องไปขอโทษผู้คุมเลี้ยงหน่อย

มันไปเอง...ลูกขึ้นไปเปิดประตู ผู้คุณօอกมา ก็กราบลงที่เท้า
เลย กราบแล้วมันก็หมดเรื่องกัน

ต่อมานักโทษคนนั้นออกจากเรือนจำไปอยู่บ้าน มาเยี่ยมที่ไร
ต้องเอาไก่มาฝากทุกที เอาไก่มาฝากท่านพัสดิ เพราะรักขอบ
นั้นเอง

ที่ได้รักขอบนั้นเพราะอะไร?

เพราะใจสงบ พุดจาเรียบร้อยไม่ให้กระทบกระเทือนจิตใจ
ลองไปถึงต่อว่า...อ้ายพกวันนี้สั่นด้านมันอย่างนี้ มันก็เหมือน เอา
น้ำมันไปตลาดลงบนกองไฟ ไฟมันจะมอดแล้วเอาน้ำมันมาจุด ก็
ลูกอีอีขึ้นมาอีกทีหนึ่ง มันก็เสียหาย

กล่าวแต่ถ้อยคำอ่อนหวาน นิมนานล

คนเราต้องทำใจให้สงบเย็นไว จะพุดอะไรสบายน ไม่รุนแรง
ไม่เดือดร้อน วาจาที่เปล่งออกมาก็จะกลاشเป็นวาจาที่ดีงาม

เรายู่กับคนมากๆ โดยเฉพาะคนใช้ដีสำคัญมาก คนใช้
ต้องระวังอย่า พุดจาหยาบคายกับเข้า ต้องพูดคำที่เรียกว่า
อ่อนหวาน นิมนานล ให้เขารับประทาน จะใช้อะไรเขาก็ใช้ไปเถอะ
ไม่เป็นไร แต่ว่าพูดให้มันอ่อนหวาน

โคนันทวิศวัลลักษณ์เกวียนไม่รอดนั้นเพราะอะไร? เพราะคำว่า
อ้ายโคงี้เกียจ เจ้าจงลากเกวียนไป มันเกิดน้อยใจขึ้นมาว่า แหม!

มันจะใช้ข้ายังพูดจาไม่น่าฟัง เลยไม่ลากเลย ต้องเสียเงินพนัน แต่ทีหลังพูดอ่อนหวานว่า พ่อโโคเอี่ย! เจ้าจงลากเกวียนไปเตอะ... มันก็จุดไป พักเดียวก็ถึงปลายทางได้เรียบร้อย นี่เป็นคำพูด เท่านั้นแหล่ะ

คนเราจะใช้คนต้องระวัง อย่าใช้ให้เขานักใจ ใช้ให้เขabeใจ

ศิลปะในการพูดใช้คนให้สำเร็จประโยชน์

มีหลวงพ่อองค์หนึ่งที่สังฆลา เรียกวันว่าหลวงพ่อธรรมโฉษ วัดซื่อวัดธรรมโฉษ ท่านเองชื่อพ่อท่านคง แต่ไม่มีใครเรียกชื่อ ท่านหรอก เขารายกว่าพ่อท่านธรรมโฉษทั้งนั้น ท่านเก่งในเรื่อง การใช้คน ใช้ได้ทั้งนั้นไม่ว่าคนอะไร คนไม่เต็มบาท...ท่านก็ใช้ได้ คนขี้เกียจท่านก็ใช้ได้ คนเกะกะท่านก็ใช้ได้

วิธีใช้ข้อมูลท่านไม่หนัก ถ้าเห็นคนมาก็เรียกมาใกล้ๆ มาถึงท่านถามว่า ทำอะไรระหว่างนี้ อ้ายนั่นก็ผลอบกว่า ไม่ได้ทำอะไร เออ...ตีแล้ว นานีๆ มาถึงท่านก็บอกว่า เอาไม่ขิดไฟไปโน่นไปตรงโน้น ไม่พินอยู่ตรงนั้น ไปเอาไม่พินมาจุดไฟขึ้น จุดไฟเสร็จแล้วยังไม่บอกว่าให้ต้มน้ำ บอกให้ติดไฟก่อน ติดไฟแล้วบอกว่า นานีๆ นีก้าน้ำ... เอาไป เอาล้างน้ำเสียก่อน แล้วเอาน้ำนั้นใส่ลงไป พอไส้เสร็จเอาไปตั้งลงบนไฟ เสร็จแล้วไม่ใช่ท่านให้หยุด

นะ ท่านเรียกมาอีก นี่ๆ เข้าไปในโน้น เอาปั้นน้ำมาล้างเสีย แล้ววางไว้ที่นั่น เอาใบชาวางไว้ใส่ลงไปในนั้น...ใช่ต่อไป ในโน้น... น้ำตาลแวน มีน้ำตาลโถนดทำไว้เป็นแวนฯ ไปเอาน้ำตาลมา เอา มีดไปหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ เอาใส่จานวางไว้ พอดีน้ำเดือด พอ น้ำเดือดบวกว่า ในนั่น! น้ำเดือดแล้วไปอาบน้ำมาใส่ก้า เอาไป ประคบรอบ...ใช้เรือย พอประคบรอบเสร็จแล้วนึกว่าได้หยุด นานๆ...เอาไม่ก้าดนี้ไป ที่ตรงโน้นขยายมันมาก ไปกรัดขยายนั้น เสีย กวาดกองไว้ พอกกองเสร็จแล้ว เอานีไปโกยใส่ แล้วเอาไปใส่ที่ กองมะพร้าวนั้น ไม่ได้หยุด... คนนั้นถูกใช้วันยังค่ำ ท่านใช้เรือย ขยันใช่...คนใช้กีดต้องทำตามสั่ง นี่ท่านใช่ไม่หนักใจ

แต่ว่ามีอยู่คนหนึ่ง...มันหลบเก่ง อ้ายนั้นพอหลวงพ่อท่าน ถามว่าทำอะไร? ผอมมีธุระ...ผ่านไป...ไม่เป็นไร มาทีไรก็ถามทุกที วันนั้นมันแพลออกว่าไม่ได้ทำอะไร ท่านใช้เสียใหญ่เลย เดินพา ไปซื้อบอกว่า ต้นมะพร้าวต้นนี้อยู่ใกล้ศาลา มีลูกมันสุกอยู่หลายลูก หลังศาลาจะแตก...ขึ้นทีนั่น ขึ้นไปปลิดลงหมดต้นนั้น พอลง จากต้นนั้น เอ้า...ต้นนี้มันอยู่ใกล้ครัว นั่นอยู่ใกล้บ้าน น้อยูริมร้าว หล่นแล้วชาวบ้านเอ้าไปกินหมด...ขึ้นหมดทั้งวัดเลย ขึ้นเสร็จแล้ว ท่านให้เก็บมากองเอาไว้ กองเสร็จแล้วท่านให้ปอกมะพร้าวอีก นานนั้นออกไปถึงหน้าวัดบวกว่า ถูก...วันนี้ เสียท่าท่านพ่อ ท่านให้ ขึ้นมะพร้าว ให้ปอกเสียงอมเลย...เสียท่า

ท่านไม่ได้ใช้หนัก ใช้เบาๆ แล้วเวลาใช้ท่านก็ยิ่ม หน้าตา
ยิ้มแย้มแจ่มใส ใจเบิกบาน ไม่กรอรไม่เคืองครอ มีใจเย็น ใจดี
ไม่มีกรอรครอ

พวกล้วงอิสลามขอบหาปลาในทะเล เวลาที่ทอดแห...
แม่น้ำไปติดหิน หินหล่นอยู่ ท่านทำกำแพงวัดใหญ่โต หินเอามา
มากๆ ก็มีหล่นลงไปในทะเลบาง เจ้าพวงนั้นก็มาฟ้องบอกว่า
ไม่ไหวแล้วพ่อท่าน พวกล้วงหินเอาหินไปทิ้งไว้ในทะเล ผนทดแห...
แหลกเสียหาย แต่ติดหินแล้วก็ขาดทุกที ท่านบอกว่า เออ! พวงนั้น
ก็เหลือเกิน แต่ว่ากูจะไปว่ามันก็ไม่มีพยานหลักฐาน...ลำบาก เอ้า...
ทีนี้ เอาอย่างนี้ดีกว่า พวกล้วงหอดแต่ติดหินแล้วก็ถล่มไปเอ่า
หินขึ้นเรื่องมาให้ จะได้ว่าพวงนั้น ท่านก็เลยได้หินมากก่อกำแพง
ต่อไป

บัวไม่ให้ข้า น้ำไม่ให้ชุ่น คือวิธีการของท่าน ท่านใจเย็น
ใจสงบ ไม่มีครอกรเคืองท่าน นี่เขายังรู้จักใช้คำพูด คนก็
ไม่หนักอกหนักใจ ไม่ว่าเรื่องอะไร เวลาไปไหนพบครอแล้วก็ติดใจ
ท่านพูดจาแนะนำดี

มืออยู่คราวหนึ่ง อัตโนมัติไปเหตุนี้ที่วัดฯหนึ่ง ไปนั่งอยู่ที่ศาลา
ไม่มีคร่อนใจ ส่องมองค์ไปนั่งอยู่...อยู่ลักษั่วโมงกว่าแล้ว หลวงพ่อ
องค์นี้ไปถึงก็ไปนั่งด้วย พ้อไปถึงเท่านั้น เอาเรื่องแล้ว เห็นพวกรเรา
นั่งอยู่แต่ไม่มีน้ำร้อนน้ำเย็นฉัน ท่านก็บอกว่า เออ! เจ้างานเจ้าการ
มันไปไหนกันหมด นิมนต์พระมาแล้วมันไม่ดูแล ให้พระนั่ง

ปากแหงอยู่อย่างนี้ เรียกวุ่น เท็นโครมา...มานีๆ เรียกคนนั้นมา เออ...ไปตามเผรนั้นมาที พอมากว่า โครนานั่งอยู่นี่รู้ไหม? โครไป นิมนต์มา อะไรทำไม่ดูไม่แล ไม่เอาใจใส่ พากนั้นก็วิงวุ่น...หาน้ำร้อนน้ำชาอะไรมาเลี้ยง ครั้นพอถึงเวลาฉันอาหาร ท่านเข้ามา กระซิบบอกว่า เทศน์แล้วก็ให้กลับไปวัด อຍ่านอนอยู่เลยที่วัดนี้ ดูท่าทางมันไม่ไหวแล้ว ท่านว่าอย่างนั้น

ท่านรอบคอบไม่ว่าเรื่องอะไร ถ้าเห็นโครเขายังทำอะไร ถ้าท่านไปแล้ว ท่านต้องทวนถาม อ้ายนั้นเตรียมแล้วหรือยัง อ้ายโน่นเตรียมแล้วหรือยัง...รอบคอบ เพราะว่าท่านมีอายุนาน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แต่ว่าตัวท่านเองนั้นมีแต่ช่วย คนอื่น ท่านไม่เคยไปขอร้องอะไรโคร สร้างวัตถุอะไรมันวัดไม่เคย ไปปรบกวนโคร โครๆบอกกว่าหลวงพ่อวัดเรามีแต่เอาไปให้คนอื่น ไม่เห็นเอาของคนอื่นมาให้วัดเรามั้งเลย ท่านก็ยิ้ม อารมณ์ดี...

วิธีการของท่านอย่างนั้น จะนั้นจึงไม่มีโครรำคาญในการที่ ท่านจะใช้ให้ทำอะไร เพราะเข้าใจใช้ อันนี้สำคัญ

เครื่องสมานมิตรไมตรี

เราเก็บเมื่อนกัน จะใช้คนอย่าให้หนักใจ แล้วจะใช้ให้เขาทำ อะไรต้องถามเขาเสียก่อน เออ! กินข้าวแล้วหรือยัง? ก็เป็นกันเอง แสดงว่าเราเมตตากรุณา ใจจะอย่างไรก็ตามใจ ถ้ามอย่างนั้นมัน

ก็พอใจแล้ว เออ! นายยังคิดถึงเรา แล้วมีอะไรรักແປงๆให้เขากินมั้ง เช่นว่ากินอะไหรอร่อย...เหลือไว้สักนิดหนึ่ง แล้วบอกว่า นี่อร่อย ฉันกินแล้วก็คิดถึงเอ็งเหลือเกิน เอาไปกินดูซิ อร่อยนักหนา นี่ เครื่องสมานมิตรอย่างนี้ ไปไหนมาไหนถ้าเรื่องถามรา ทำอะไร เอาอกเอาใจเข้าบ้าง

นายจ้างที่รู้จักเอาใจลูกจ้าง ลูกจ้างก็จะเกิดความรัก เกิด ความกตัญญู แล้วจะอยู่กันด้วยความสบายน แม้ว่าเขาจะจากเรา ไปแล้ว เขาเกียรติถึงเราอยู่ คิดถึงความดีของเรา แต่ถ้าเราใช้ ถ้อยคำหยาบคายพูดกับเขา เขายังไม่อยากอยู่กับเรา เวลาเข้าไป เขารู้จะเอาแหวนเพชรไปเสียด้วยก็ได้ เรียกว่า หักค่าพูด คำหยาบ เอาแหวนไปเสียหนึ่ง อย่างนี้เราก็ขาดทุนเท่านั้นเอง เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ

อีกอันหนึ่งที่เราไม่ควรพูด คือ คำส่อเสียด คำเปรียบเปรย กระทบกระทบเทียบคนนั้นคนนี้ ให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

เมื่อพูดรื่องที่มีประโยชน์ไม่ได้ ก็นิ่งเสียดีกว่า

เวลานี้ สังคมมนุษย์นี้ใช้เวลาเป็นเครื่องประทัตประหาร กันมากเหมือนกัน ไม่ใช่มีแต่การพูด การเขียนก็มีเหมือนกัน คือ เขียนลงในหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นถ้อยคำที่กระทบบุคคลอื่น ในทางที่เขาเสียประโยชน์ไป เป็นเชิงหมิ่นประมาทอะไรไปบ้าง

อย่างนี้ความจริงก็เป็นการไม่เหมาะสมไม่ควร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ควรจะงดเว้นถ้อยคำเช่นนั้น ควรจะถือหลักไว้ว่า... ควรจะพูดแต่คำที่ให้คนอื่นสบายใจ ถ้าพูดคำที่คนอื่นสบายใจไม่ได้... ก็นั่นนิ่งๆ

พระพุทธเจ้าท่านสอนสาวกของพระองค์ว่า อธิษฐานกาก เมื่อมาพบกัน ให้ทำกิจสองประภาก หนึ่ง...นั่งอย่างพระอิริยเจ้า และสอง...ถ้าจะพูดก็ให้พูดธรรมะ พระอิริยเจ้าไม่ปักตินั่งนิ่งๆ ไม่พูดมาก ถ้าท่านพูดก็จะพูดแต่ธรรมะเท่านั้น จะนั่งจึงไม่มีเรื่องยุ่ง

พระสัมมาทั้งหลายเราก็เหมือนกัน ในเวลาที่พับประสานทากัน เรากลับสันทนากันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ ถ้าไม่สามารถพูดรึเรื่อง เป็นประโยชน์ได้ ก็นั่งเฉยๆเลisy

สันทนาแต่เรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนบุคคลอื่น

ถ้าสมมติมีคนมาบ้านเราจะพูdreื่องอะไรกันดี? ...เรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น พูdrึเรื่องดินฟ้าอากาศ ไม่กระทบกระเทือนใคร คุยกันไปตามเรื่องอย่างนั้น คนที่มากพูดไปตามเรื่องอีก เรื่องดินฟ้าอากาศอะไรต่ออะไร แต่ถ้าพูdreื่องคนแล้ว ไม่ได้...มันกระทบกระเทือน ต้องมีการนินทาเข้าบ้าง ว่าร้ายอย่างนั้นอย่างนี้ หรือว่าชنمเข้าบ้าง มันก็เป็นเรื่องยุ่งทั้งนั้น

สันทานาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน

ถ้าเราไม่พูดเรื่องอย่างนั้น เรายังพูดเรื่องธรรมะซึ่งไม่ มาเจอกันก็พูดคุยกัน อย่างนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กัน สมมติ ว่าเรามีลูกเต้าว่าไม่นอนสอนไม่พัง แล้วมีเพื่อนบ้านมาเยี่ยม มี วิธีการใดที่จะสอนเด็กตื้อ ให้เป็นเด็กที่สุภาพเรียบร้อย คุณใช่ วิธีการใด? มีอะไรมาคุยสู้กันฟัง มีวิธีเลี้ยงลูกอบรมลูก อย่างไร? สอนคนตื้อให้เป็นคนเรียบร้อยได้อย่างไร? มาคุยกัน มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

สมาคมแม่บ้านหรือสมาคมอะไรต่างๆ ไม่ทราบเข้าคุยเรื่อง อะไรกัน แต่ถ้าหากว่าใครไปประชุมแล้วคุยกันอย่างนั้นบ้าง แลกเปลี่ยนกัน แนะนำเข้าให้ปรัดไปว่า ไปพังธรรมเสียบ้าง ให้ อ่านหนังสือธรรมะ ถ้าคุยกันได้อย่างนี้แล้วมันจะเข้าที่ มันจะเป็น ประโยชน์แก่ชีวิตและแก่ครอบครัว ตลอดจนถึงการทำงาน

ถ้าเราคุยเรื่องธรรมะ...ได้ประโยชน์ หรือคุยเรื่องวิชาการ กันในรูปอะไรต่างๆ พอสมควรแก่เวลา เสริจแล้วเราก็กลับบ้าน จะได้อะไรเป็นกำไรจากการนั่งคุยกันบ้างตามสมควรแก่ฐานะ ถ้าไปเจอกันแล้ว คุยกันเรื่องคนนั้นคนนี้...ก็ไม่ค่อยจะได้อะไร เท่าได

มองหาความดีในตัวผู้อื่น

มีพระพุทธภาษิตอยู่บพหนึ่งว่า คนเราถ้ามัวแต่เพ่งโถห์
ของบุคคลอื่น กิเลสของผู้อื่นจะเริ่มขึ้น

อันนี้น่าคิด คือ ใครที่เพ่งโถห์ผู้อื่น...ความชั่วนักจะเริ่ม
ขึ้นในใจ เพราะดูแต่สิ่งชั่วทั้งนั้น เพ่งว่าคนนั้นมันชั่วย่างไร
ร้ายอย่างไร ใจเรามันก็พลอยชั่วขึ้นด้วย เราชรอมองหาความดี
ของคนอื่น พบริครรจจะดูว่า เขาดีอย่างไร เขาก้าวหน้าเริ่ม
อย่างไร หาสิ่งเหล่านี้เหมือนกับว่าเราไปมองหาเพชรในกองขี้ถ้า
ในกองกรุดกองทราย ได้มาลักษณ์เดลีกียังตี ถ้าได้มีดใหญ่
ก็ยังตีใหญ่ เราก้มมองหาความดีในตัวเขา

ขณะที่เรามองหาความดีของคนอื่นนั้น...จิตใจเราก็ตีขึ้น
การพูดก็เหมือนกัน...

ถ้าเราพูดความชั่วของคนอื่นบ่อยๆ เราจะเป็นคนดีขึ้น
เรื่อยๆ ถ้าเราพูดถึงความดีของคนอื่นบ่อยๆ เราจะดีขึ้น จึง
ควรหัดเหมือนกันเรื่องนี้ อย่างนี้

หัดพูดถึงความดีของคนอื่น แม้เขาก็จะมีความชั่วอยู่บ้าง
เราก็ไม่พูด เพราะพูดแล้วมันก็ไม่ได้อะไร คนฟังก็ไม่มีอะไรได้ฟัง
แต่ถ้าเราพูดความดีของคนอื่นนั้น ทำให้คนอยากรู้เป็นคนดีบ้าง
เพราะมีคนเชมว่าต้องอย่างนั้น ต้องอย่างนี้ คนที่ฟังก็อยากรู้เป็น
เช่นนั้นบ้าง เมื่อได้ฟังบ่อยๆ จิตใจก็จะดีขึ้น

ทานทางคำพูด

อีกประการหนึ่ง เราเข้าใกล้คริร เรายังต้องสังเกตว่า คนนั้น เขามีปัญหาอะไรบ้าง? เขายังมีความทุกข์มีความไม่สบายใจด้วย เรื่องอะไร หาโอกาสที่จะพูดจาแนะนำปัญหาชีวิตให้แก่เขา เพื่อให้เขาได้คลายไปจากความทุกข์จากความเดือดร้อน

บางคนมีความทุกข์อยู่ในใจไม่รู้ว่าจะระบายกับใคร ที่ไปฟังตัวตายทำลายตัวเอง มันก็เรื่องอย่างนั้น...เรื่องไม่รู้จะพูด กับใคร

คนเราถ้าเห็นคริรไม่สบายใจ ควรจะเข้าไปพูดคุย ปลอบโยน ไปได้ตาม แสดงความสนใจสนมเป็นกันเองเพื่อจะได้แก่ปัญหาชีวิต เข้าบ้าง เห็นเขางหงอยเหงา เราก็ชวนคุยในเรื่องอะไรก็ได้ แล้วไม่เท่าใดหากเปิดอกให้เราดู พอเรารู้...เราก็ช่วยแก่ปัญหา ช่วยพูด ช่วยจากช่วยแนะนำ...ชวนคุยให้เขاسบายใจ มีอะไรก็เอามาแบ่งให้ กันบ้าง มีของกินก็เอามาแบ่งให้เขากินบ้าง เขาก็เกิดอารมณ์ว่า เออ...โลงนี้ มันน่าอยู่ มีแต่คนยิ้มกับเรา...มันก็สบายใจ ในการช่วยกันในรูปอย่างนี้ก็เป็นความดี เป็นการสร้างสถานภาพทาง จิตใจให้ดีขึ้น

ในเมืองไทยเราทั่วๆไปนั้น การให้ทานทางคำพูดมีน้อยไป คือหมายความว่า ให้คำสอนคำเตือนน้อยไป ควรจะให้กันมากๆ แนะนำพร้ำเตือนกัน เช่นคนอยู่ด้วยกันมากๆ มีอะไรเป็นปัญหา

ก็ช่วยแก้ไขช่วยปรับปรุงແນະนำกัน เรียกว่า เป็นมิตรทางความ
ทุกข์ความสุขอย่างแท้จริง ช่วยเหลือกันตามสมควรแก่ฐานะ เป็น
เหตุให้เกิดความสุขความสงบ

ถ้าเวลาไหนใจของเราไม่สบาย

ให้เราหันงงบใจ ให้สังเกตดูตัวเราเอง

ถ้าเรารู้สึกว่าอารมณ์มันซักจะไม่ดีแล้ว

...นั่งลง...สงบใจเสีย...สวดมนต์เสียก่อน

ให้วิพรารสวดมนต์เพื่อสงบจิตสงบใจ

ทำจิตทำใจให้มันดีแล้วก็ค่อยพูดค่อยจา

ถ้าอารมณ์ของเรามันยังไม่ดีแล้วก็ไม่ต้องพูดกัน

อันนี้จะช่วยให้เกิดความรัก เกิดความสามัคคี

และจะทำให้เราอยู่ร่วมกันด้วยความสุข

... ล ม ป ร า ร ถ น า ...

ตั้งที่ได้กล่าวมาเมื่อกี้กับเรื่องคำพูดวันนี้

ก็เห็นว่าพอสมควรแก่เวลา

ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงเท่านี้

ใช้เหตุผล อบ่าใช้อารมณ์

... คนเราถ้าได้ใช้ธรรมะ...
เข่นหลักอนิจจัง ทุกขั้น อนัตตา นี้
อาใบคิดนึกบ่อยๆ ใจมันก็สบายน ปัญหามันก็น้อยลงไป
เวลาเกิดอะไรก็พอป่องตกได้ว่า มันไม่เที่ยง
เวลาเป็นทุกข์ก็นึกว่า
ความทุกข์นี่มันเป็นเรื่องของโลก
เราอยู่ในโลกมันก็ต้องพบกับความทุกข์ความเดือดร้อน
ความสุขนี่มันเป็นการลดความทุกข์ลงไปนิดหน่อยเท่านั้นเอง
คนเรามีความศร้าโศกเสียใจอะไรต่างๆนี่
ถ้าได้หันเข้าหาธรรมะ ได้ศึกษาธรรมะแล้ว ความเบาใจก็จะเกิดขึ้น
 เพราะมองเห็นความจริงว่า
 อะไรมันเป็นอะไรตามความเป็นจริง
 ถ้าเรามีธรรมะคุ้มครองอยู่ส์มำ่เสมอ
 อะไรมากระทำเข้า เรายังรับได้อ่ายางใจเย็น ใจสงบ
 ค่อยพูดค่อยจา เราไม่ต้องใช้อารมณ์
 แต่ว่าเราใช้เหตุผลมาพูดจากัน

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาแห่งกิ่งขุ)

การสำรวจว่าฯ ยังประโยชน์ให้สำเร็จ

คนพูดโดยไม่ระวัง...ไม่ตี
คนพูดโดยความระมัดระวังเป็นความดี
การสำรวจว่าฯ หรือการสำรวจปาก
...ยังเป็นประโยชน์ให้สำเร็จ...
ถ้ามีเรื่องจะพูด จะพูดแต่ว่าจ้าง
การเปลี่จว่าฯ จ้างเท่านั้นยังประโยชน์ให้สำเร็จ
คนพูดชี้...ม่าตัวเองและบุคคลอื่น
ความทุกข์เกิดขึ้น เพราะการทำซ้ำมีมาก
จะปิดประตูของปากให้มันคง ใจของท่านจะไม่เดือดร้อน
... อาทือญในหนังราชสีห์ . . .
ถ้าไม่ร้องขอความเป็นลักษณะไม่ปราณี จึงถูกม่า
เต่าปากไม่นิ่ง...ต้องทดลองมากกระดองแตก
อ้ำมาดย...พูดมากจนพระราชาต้องให้กินมูลแพะ
คนพูดมากบางคนจึงถูกหมัดยัดปาก...จึงเดือดร้อน
ปากไม่ได้เป็นทุกข์ ปากดีนำสุขส่งมาให้
จะปิดปากของท่านเสียเด็ด ปิดเป็นครั้งเป็นคราว

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาณหกิกษุ)

เรื่องของปาก

ปากของคนราหом
เขารายกว่า “คนปากหอม”
... ปากหอมเพระพุดดี ...
พูดไม่ดีเขารายกว่า “ปากเหม็น”
... ไม่มีใครอยากเข้าใกล้ ...
บางคนพูดเพื่อนไม่พอใจ
ก็ถูกเพื่อนว่า ข้าเกลียดชี้ปากเจ้าคนนั้นจริง
ปากจึงดีก็ได้ ... ช้ำก็ได้
คนบางคนเขาเรียกว่าคนปากหวาน
แต่คนปากหวานมักมีใจเบรี้ยวต้องระวัง
คนพูดเก่ง ... พูดคล่อง
ภาษาเมืองเหนือเข้มว่า คนนั้นข้างปากแท้ๆ
ข้างปากหมายความว่าข้างพูด
... แต่ถ้าใครพูดไม่เก่ง ...
เขากว่าคนนั้นบ่ข้างปาก
หมายความว่า ... พูดไม่เป็นนั้นเอง

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาพันธกิจ)

ॐ ଶ୍ରୀ ମହାତ୍ମା ଗାଁର

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଜୀବିଜ୍ଞାନୀ

ทำดี

วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เราทำอะไรมาก

ญาติโอมพุทธบริษัททั่วหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในการสูง ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

ประโยชน์จากการฟังธรรม

ญาติโอมที่มาฟังกันอยู่เป็นประจำนั้น

ย่อมได้รับประโยชน์จากการธรรมะ . . .

คืออย่างน้อยๆ ก็สบายใจในขณะที่มานั่งฟังธรรม

กลับไปบ้าน . . . เอาจรรมะไปใช้ให้เกิดความสบายใจ

ยิ่งโลกในสมัยปัจจุบันด้วยแล้ว มีเรื่องกระทบกระเทือน
ชุนข้องมองใจกันบ่อยๆ แม้แต่เทพดา ก็ยังถูกคนด่าบึ้งถูกคนว่า
คนสันดานชั่wmั่นก์หาเรื่องด่าได้ทั้งนั้น ทำด้มั่นก์ด่า ทำชั่wmั่นก์ด่า
พระพุทธเจ้าท่านจึงบอกว่า คนมั่นก์อย่างนั้น เราเดินก้มหน้า
มั่นก์ว่า เดินแหงหน้ามั่นก์ว่า ปากปิดมั่นก์ว่า พอปากเผยแพร่
ก์ว่า คน savvy มั่นก์ด่า คนไม่ savvy มั่นก์ติ มนุษย์ในโลกนี้มันเป็น
อย่างนั้น

แม้พระพุทธปฏิมาัยังราศิน
คนเดินดินหรือจะลิ้นคนนินทา
เขาว่าเป็นกลอนไว้อย่างนี้

คนพาลไม่เคยสรรเสริญการให้
แต่ว่าคนที่ไปว่าบุคคลที่ไม่ควรว่านั้นแสดงว่าจิตใจต่ำเต็มที่
พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า...

“พลา นบุปส์สนธิ ทาน”

“คนพาลไม่เคยสรรเสริญการให้”

ถ้ามีการให้การแจกในที่ใด คนพาลไม่ยินดีปริดาในการให้
คนพาลไม่ยินดีในการกระทบทำดีของใครๆ เพราะว่านิสัยนั้นต่ำ
นั้นเอง ไม่ใช่เรื่องอะไร

บุคคลที่น่าสงสารที่สุดในโลก

คนเราถ้าทำลายตัวเองแล้วมันก็ไปไม่รอด ชีวิตไม่เจริญ ก้าวหน้า ถ้าไปประทุษร้ายคนที่ไม่ประทุษร้ายตอบ ยอมได้รับ โทษทันท์หลายสถาน เป็นโทษทันท์แรงๆทั้งนั้น เช่น เป็นบ้า เป็นหลัง มีโรคขนาดหนักรักษาไม่ได้ ไม่มีใครอยากควบหาสมาคม เป็นต้น เป็นเรื่องเสียหาย เพราะไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยเข้า ใกล้พระ คบแต่คนชั่วคนร้ายมิจฉาชีวิตรู้ จึงได้มีจิตใจตกต่ำไป ถึงขนาดนั้น...น่าสงสาร

คนในโลกที่ควรสงสารที่สุด ก็คือ คนที่มีวิญญาณตกต่ำ นี้เอง ถ้าจิตตกต่ำไปสู่ความชั่วความร้าย มันเป็นคนน่าสงสาร

คนเจ็บทางกายยังไม่น่าสงสารเท่าไหร่ แต่คนป่วยทางใจนั้น น่าสงสารที่สุด เพราะคนเจ็บกายก็เป็นอนท์โรงพยาบาล ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใครๆ แต่ว่าคนป่วยทางใจ...ร่างกายไม่อุ้ยโรงพยาบาล ยังเที่ยวทำความรำคาญให้แก่เพื่อนบ้านร้านถินได้เกิด ความทุกข์ เกิดความเดือดร้อนหลายสถาน จึงเป็นคนประเภท ที่น่าสงสาร ควรจะให้การช่วยเหลือ

การช่วยเหลือ ก็คือว่า ช่วยแนะนำซักจุบให้เข้าเกิดความ รู้สึกผิดชอบชั่วดี ให้กระทำในสิ่งที่ควรทำ ให้ละสิ่งที่ควรละ ให้ ตั้งตนไว้ขอบตามหลักของธรรมะ ก็นับว่า เป็นการช่วยที่ ประเสริฐ ทำให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ญาติโยมทั้งหลายที่เข้าสู่ธรรมะ มีลูกน้องланในระหว่างนี้ ก็ต้องหมั่นเตือนลูกланไว้ว่า อันตรายจักมีต่อไปข้างหน้า ให้ระวังเนื้อรังตัว อย่าเที่ยวอย่าเตร่ อย่าไปทำอะไรที่ไม่เหมาะสม ไม่ควร อันตรายอาจจะเกิดขึ้นแก่ชีวิตของเขาได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรจะระมัดระวังไว้ ให้อยู่กับเหยาฝ่ากับเรือน หากไม่จำเป็น อย่าออกไปเที่ยวที่ไหน เพราะมีภัยอยู่รอบด้าน อันนั้นเป็นเรื่องน่าคิดอยู่อีกประการหนึ่ง

เกิดเป็นเทวดามีความสุจริงหรือไม่

ที่นี่ เรื่องที่อาทมาตั้งใจจะนำมาพูดกับญาติโยมในวันนี้ อยากจะพูdreื่องเกี่ยวกับ “การกระทำดี” เสียหน่อย

ในสมัยก่อนนี้คนอยากรจะเป็นเทวดากันมาก ทำบุญทำทาน อะไร ก็อยากรจะไปเกิดในสวรรค์...อย่างจะได้ไปเป็นเทวดา เพราะเข้าใจว่าเทวดานั้นเป็นพทีเต็มไปด้วยความสุข ความสงบ ไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีความเดือดร้อน

แต่ความจริงนั้นหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะเมื่อมีเกิดที่ได...ก็ต้องมีทุกข์ที่แน่น แต่ว่าเราไม่เข้าใจลึกซึ้งในเรื่องอย่างนี้ เช้าใจไปว่าเป็นมนุษย์นี่แสนลำบาก เป็นเทวดาคงจะสบาย แต่ความจริงก็หาได้สะดวกสบายอะไรไม่

คล้ายๆกับคนยากจนนิ กว่าคนมั่งมีเขายังจะเป็นสุขสบาย
มีอะไรกินอะไรใช้生活ทุกประการ อันนั้นมันเป็นเรื่องความ
สะดวก แต่ว่าอาจจะไม่สบายทางใจก็ได้ เพราะเรื่องจิตใจนั้น
เป็นเรื่องภายในที่ไม่มีใครมองเห็นได้ เจ้าตัวเท่านั้นที่รู้ว่าสภាព
จิตใจของตัวเป็นอย่างไร

ไม่ใช่ว่าพอมีอะไรสมบูรณ์แล้ว หมดทุกข์หมดร้อน ความ
ทุกข์เดือดร้อนย่อมเกิดขึ้นได้เมื่อเรายังมีวิชาครอบงำจิตใจ
เมื่อใดที่เราทำลายวิชาออกไปเสียได้ เมื่อนั้นแหล่งเจ้าตัว
ความทุกข์จึงจะหายไป

แต่ว่าคนเราเข้าใจว่าสรรค์เป็นยอดแห่งความสุข ก็มีความ
ต้องการที่จะทำบุญสุนทานอะไร แล้วก็อธิษฐานขอให้เปเกิดเป็น
เทพบุตร เทพอิตา เพื่อจะได้มีความสุขความสบายสมควร
แก่ฐานะ

“เทวดา” ในพระพุทธศาสนา

เรื่องเทพบุตรเทพอิตานี้ความจริงก็เป็นเรื่องเก่าแก่ มีมา
ก่อนพระพุทธเจ้าของเรามาก่อนแล้ว พระในศาสนาอินถุหรือ
ศาสนาพราหมณ์นั้นมีเรื่องเกี่ยวข้องกับเทวดามากมาย มีความ
สัมพันธ์กับมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เช่นับถือเทพเจ้า...ให้บ้างก็มี
เลิกบ้างก็มี มีมากมาย ถ้าไปตามนักประถมศึกษาอินถุแล้ว

เขา ก็จะตอบว่า เทวดามีประมาณสามสิบโภคภณ... ไม่ใช่น้อยๆ มากกว่าแพลเมืองไทยด้วยซ้ำไป เรียกว่าอยู่กันแน่นหนา คับคั่ง อยู่กันอย่างแออัด บางแห่งกล่าวว่าจะเอาเข็มทิ้งลงไปก็จะไปถูกหัวเทวดา เพราะว่ามีมากเหลือเกิน อันนี้เป็นเรื่องที่เขาเล่าไว้ก่อนพระพุทธเจ้าของเรางειτด้วยซ้ำไป

ครั้นเมื่อพระพุทธเจ้าของเรารู้บติชั้นในโลก ได้ตรัสรู้ธรรมะแล้ว พระองค์ไม่ได้สอนให้เราถือเทวดารูปบุคคลสมมติอย่างนั้น แต่ให้ถือคุณธรรมเป็นเทวดา คือ ให้ประพฤติประพฤติชอบ แล้วก็จะได้เป็นเทวดา

จึงได้บอกว่า เทวดามี ๓ เหล่า

... คือ . . .

อุบัติเทวดา หมายถึง เทวดาเก่าๆที่เชื่อกันมา ทำความดีแล้วก็ไปเกิด ตามที่เขาเชื่อกันมาก่อน

แล้วก็ สมมติเทวดา หมายถึงว่า คนในโลกนี้แหละ แต่ว่าได้รับการสมมติยกย่องให้เป็นเสมือนเทวดา เช่น พระราชามหากษัตริย์ อย่างนี้เราเรียกว่าสมมติเทวดา คำบาลีเวลาพูดกับพระราชาเขาใช้คำว่า “สมมติเทวดา! ข้าแต่สมมติเทพ!” เป็นเทวดาโดยสมมติ

ส่วนเทวดาอีกพวกหนึ่งนั้น เทวดาแบบพุทธแท้ เรียกว่า วิสุทธิเทวดา หรือ วิสุทธิเทพ หมายถึงบุคคลผู้มีใจบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลส คือพระอรหันต์นั้นเอง

ประพดติคุณธรรมของคนดีก็เป็นเทว達

พระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้า เรียกว่า วิสุทธิเทว達 วิสุทธิเทว达นี้เกิดโดยธรรม เกิดจากธรรม ส่วนเทว达อื่นๆนั้น เกิดโดยชาติ โดยกำเนิด แต่วิสุทธิเทว达นั้นเกิดจากธรรมโดยแท้

ผู้ใดประพฤติธรรมข้อที่จะทำให้เป็นเทว达แล้ว ก็เรียกว่าผู้นั้นเป็นเทว达แล้ว

พระพุทธเจ้า ทรงเปลี่ยนตัวบุคคลสมมติให้เป็นธรรมะถ้าเรียกตามภาษาธรรมะ เรียกว่า ปุคคลาธิษฐาน หมายถึง การอ้างตัวบุคคลเป็นตัวอย่าง

พระมหาวิหารธรรม : คุณธรรมของคนดี

รัมมาธิษฐาน พุดถึงข้อปฏิบัติล้วนๆ ไม่เกี่ยวตัวยังตัวบุคคล เช่นอย่างกับพระมหา ถ้าพุดเป็นบุคคล ก็หมายถึงพระมหา สีหน้าที่ปั้นไว้หน้าโรงเรมเอราวัณอะโรอย่างนั้น นั่นมันเป็นบุคคลสมมติ

ถ้าเข้าพูดเป็นรัมมาธิษฐานนั้นก็หมายถึงพระมหาวิหารธรรม พระมหาวิหารธรรม เป็นคุณธรรมของคนดี

ได้แก่

๑. เมตตา คือปรารถนาความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น

ถ้าพูดในแง่ธรรมะก็หมายถึงข้อปฏิบัติ หมายถึงการปฏิบัติ และหมายถึงผลอันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ พระเจ้าเป็นผู้มีความกรุณา...เราเก็บไว้จะทำใจให้กรุณา ให้บริสุทธิ์ อย่างนี้เป็นต้น จึงจะเรียกว่า ได้เข้าถึงสิ่งเป็นเนื้อแท้คือตัวธรรมะ อันเรานำมาปฏิบัติได้

บทบัญญัติเบื้องต้นในการกระทำความดี

ถ้าเราใคร่เป็นเทวดาในรูปใดก็ตาม เราควรจะได้ปฏิบัติธรรมเพื่อความเป็นเทวดา เพราะในขณะปฏิบัติธรรมนั้นจิตใจเราสูงขึ้นอยู่ในขั้นนั้น แต่ว่าไม่ใช่หยุดเพียงขั้นนั้นหรอก...ให้ผ่านพ้นต่อไป

สรุรค์นั้นถือว่าเป็นทางผ่าน ไม่ใช่ทางที่เราจะไปตั้งรกรากลงที่นั้น เพราะว่ามันยังเต็มไปด้วยความทุกข์ ความรุนแรง แต่ว่าเราผ่านไปสักหน่อย เพื่อไปเยี่ยมดูสภาวะความเป็นเทวดาทั้งหลาย พ่อเสรีจแล้วเราก็ประจักษ์ว่า พวกท่านก็ยังอยู่อยู่เหมือนกัน

ฉะนั้นเราไม่wareที่นี่ เราจะเดินต่อไปจนกระทั่งถึงความดับทุกข์ดับร้อนได้อย่างเต็ดขาด เรียกว่า “พระนิพพาน” อันเป็นจุดหมายปลายทางของการปฏิบัติทางพุทธศาสนา เป็นสภาพจิตที่สงบเย็นอยู่ตลอดเวลา เป็นจุดหมายอันสำคัญ

แต่ถ้าเรายังไม่ถึงจุดนั้น ก็เอาเพียงชั้นเป็นเทวดาในบ้านไปก่อน เรียกว่า เป็นเทวดาอยู่ในสังคม ดีกว่าเป็นอย่างอื่นอยู่ในสังคม

ใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา รุ่นอรรถกถา ไม่ใช่พระบาลีซึ่งเป็นคัมภีร์ดั้งเดิม แต่ว่าเป็นคัมภีร์อรรถกถาคืออิบายบาลี อีกทีหนึ่ง ก็ได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับเทวดาไว้มากเหมือนกัน แต่ก็ได้แนะนำว่าถ้าจะเป็นเช่นนั้นได้ก็ต้องปฏิบัติธรรมะ

เช่นเขาเล่าเรื่องนายหนุ่มคนหนึ่งซึ่งมารามพ เป็นคนใจกว้าง เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ชอบใช้ชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมหรือบุคคลอื่นทั่วๆไป แกะขอบไปทำอะไรที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ เช่นว่าถนนทาง ถ้ำตรงไหนลุ่ม...ก็เอาร่องไประดมให้มันตื้นขึ้น ตรงไหนควรมีสะพาน...ก็ไปสร้างสะพาน ตรงไหนรถเต็มไปด้วยขวางหนาม เดินลำบาก...ก็ไปถางให้มันเตี้ยน

ชั้นแรกแก่ก็ทำคนเดียวไม่ได้ซักชวนใดๆ ไปทำบ่อยๆ...เวลาว่างก็ไปทำ ส่วนเวลาอื่นแก่ก็ไปทำมากกินตามฐานะ พอว่างจากงานส่วนตัว...ก็ต้องไปทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมต่อไปชั้นแรกแก่ก็ทำผู้เดียว แต่ว่าคนเดินผ่านทางนั้นเข้าได้รับความ

สะดาวงสบ้าย เมื่อเห็นท่านทำกิจไปถามว่า ท่านทำอะไร? ก็บอกว่า ฉันทำทางไปสวรรค์ แก่ว่าอย่างนั้น คนเหล่านั้นก็นึกว่า เออ... เช้าทีดี ก็บอกว่า เอ้า!... ฉันจะร่วมมืออีกสักคนหนึ่ง ก็เลยกลายเป็นสองคน พอต่อมา มีคนอื่นมาเห็นก็มา ตามอย่างนั้นว่า ท่านทั้งสองนี้ทำอะไรกัน? เขาก็ตอบพร้อมกันว่า ทำทางไปสวรรค์ คนเขายากไปสวรรค์ก็มาร่วมทำกันอีก... คนเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นสามสิบสามคนมาร่วมกันทำทาง ทำบ่อน้ำ สร้างสวนสาธารณะ สร้างศาลาพักร้อน สร้างอะไรต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่สังคม ในยุคในสมัยนั้น

ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

ทางจังหวัดภาคใต้ของเรานี้ สงขลา เป็นตัวอย่าง ถ้าเดินทางจากตัวเมืองสงขลา ข้ามไปทางหัวเขาแดง เรียกว่าเขตอำเภอเมืองระโนด เป็นเขตชายทะเลสองฝั่ง ฝั่งใน... ทะเลสาป ฝั่งนอก... ทะเลหลวงคืออ่าวไทย ระยะทางที่เดินไปนั้น จะเห็นศาลา บ่อน้ำ ต้นไม้ร่มรื่นมากมายเหลือเกิน... คนเข้าสร้างไว้ ไปพักคลานนี้... มองเห็นศาลาหลังหน้า พักศาลาหลังนี้ก็มองเห็นศาลาหลังโน้น ทางเดินแวดล้อม เป็น din ทรายละเอียด... ทรายชายทะเล ถ้าเป็นหน้าร้อน ก็ต้องวิงเพราะว่ามันร้อนเต็มที คนเดินไปร้อนๆ พ้อไปเจอศาลา บ่อน้ำ ร่มไม้... ก็หยุดพัก พักหายเหนื่อย ก็เดินทางต่อไป

ศาลาไม้รุ้ก็ร้อยหลังในบริเวณนั้นมีเต็มไปหมด พากชาวบ้าน มาสร้างบ้าง พระชนชชาวบ้านสร้างบ้าง สร้างศาลา สร้างบ่อน้ำ เวลาเดินทางก็ได้พักผ่อนสบาย แล้วโดยมากก็มีพวงแม่ค้า เอาของมาวางขายในศาลา ขายข้าวยำกันบ้าง...ขายขันมกันบ้าง ขายอะไร์ต่ออะไร์กันบ้าง พระสงฆ์องค์เจ้าเดินทางผ่านไปนั้น ไม่ต้องว่าจะกลัวดหรอก พoSibเอ็ดโมง...ไปถึงที่ศาลาไหน...ไปนั้ง ไม่ต้องพูดไม่ต้องจา นั่งไม่ทันเหงื่อแห้ง เดี่ยวมาแล้ว...เข้า เอามาถวาย ทั้งอาหาร ทั้งน้ำดื่ม พร้อมหมด อันนี้เป็นกิจที่เข้า ขอบทำ

ศาลาบางหลังก็ใหญ่โต เขา ก็มินต์พระไปเทศน์ทุกวันพระ เวลาเย็นๆ เพื่อให้คนบ้านใกล้เรือนเคียงได้ฟังพระธรรมเทศนา เรื่องอย่างนี้ก็เป็นเรื่องทำสีงที่เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ แต่ว่ามาในสมัยนี้ เข้าทำถนนรถยกตัววิ่ง ศาลาที่สร้างไว้ คนก็ ไม่ค่อยได้พักเท่าใด เว้นไว้เพียงบางแห่งซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน...คนมา นั่งพักเพื่อจะขึ้นรถต่อไป ก็ยังเป็นประโยชน์อยู่

คนเสียสละ...ใจว้าง คนเห็นแก่ตัว...ใจแคบ

เมืองไทยเรามีสักก่อน มีศาลาพักร้อน มีร่มไม้ มีบ่อน้ำ ตามหน้าบ้านก็มีหม้อน้ำใส่น้ำเย็นๆ มีขันใบน้อยๆวางไว้บนหม้อ เพื่อให้คนได้ดื่มกินน้ำนั้นในเวลาเดินทาง แต่ว่าต่อมาน้ำสีงที่เอา

ไปตั้งไว่นั่น...คนขโมยเอ้าไปเลีย เช่นขันน้ำไปวางไว้...มันก็ขโมยขันไปเลีย อย่างนี้เป็นต้น ก็เลยหายไป ไม่มีคนตั้งน้ำไว้ให้คนเดินทางดีมต่อไป ยังมีอยู่บ้างในบางแห่งที่ทำกันอยู่ในรูปอย่างนี้ เรื่องอย่างนี้มันเป็นเรื่องความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น เป็นกิจขอบอย่างหนึ่งที่ควรจะได้กระทำทั่วๆไป

คนเราถ้ามีน้ำใจเสียสละแล้ว...

มันก็ถูกยกเป็นคนที่มีใจกว้าง

ถ้าเกิดความเห็นแก่ตัวแล้ว...

ก็เป็นคนใจคับแคบ ไม่เอื้อเพื่อเพื่อแผ่แก่ใครๆ

โลกวุ่นวาย เพราะคนใจคับแคบ เห็นแก่ตัว

โลกเราเต็มไปด้วยคนใจคับแคบ...มันก็วุ่นวาย เกิดปัญหานานาประการ ปัญหาทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคม เกิดจากคนใจแคบทั้งนั้น

คนใจคับแคบ ก็คือคนเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ ทำอะไร Rodríguez เอาแต่ประโยชน์ตนเป็นใหญ่ ไม่คำถึงถึงประโยชน์และความสุขของส่วนรวม ความวุ่นวายก็ต้องเกิดมากขึ้นเป็นธรรมชาติ แต่ถ้าหากว่าเราตั้งใจเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมแล้ว เรื่องความยุ่งยากมันก็น้อยลงไป

บัญญัติ ๗ ประการ

คัมภีร์กล่าวต่อไปว่า ในครั้งตั้งแต่สมัยโบราณเข้าสอนกันมาในรูปอย่างนี้ ชายหนุ่มชุด ๓๓ คน...เข้าช่วยกันทำงาน พัฒนาถนน บ่อน้ำ ศาลาสารธรรมะ จนได้แก่เมื่อตายแล้ว ก็ได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ อันนี้เป็นเรื่องเก่าที่เข้าเล่ากันมา

ครั้นเรื่องไปถึงพระโพธิ์ขอของพระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเป็นเรื่องธรรมะไป คือว่า ถ้าใครอยากจะเป็นพระอินทร์ในรูปอย่างนั้น ก็ต้องประพฤติธรรม แล้วก็วางแผนหลักธรรมะไว้เจิดประการเพื่อให้คนได้นำไปปฏิบัติ แล้วก็จะได้เป็นพระอินทร์ คือเป็นก่อนตาย ไม่ใช่เป็นกันเมื่อตายแล้ว เป็นอะไรมันเป็นก่อนตายนี่ดีกว่า ถ้าเป็นเมื่อตายแล้วเราไม่รู้ไม่เห็น แล้วคนอื่นเขา ก็ไม่ได้พoleyอนโน้มเทนาสาธุ ด้วย เพราะไม่รู้ว่าเราเป็นหรือเปล่า แต่ถ้าเราเป็นเสียก่อนตายแล้วมันเห็นชัดด้วยตัวของเราร่อง ไม่ว่าเรื่องอะไรทั้งนั้น

นิพพานขณะมีชีวิตอยู่

ในทางพระพุทธศาสนาให้เป็นก่อนตายกันทั้งนั้น แม้การปฏิบัติธรรมเพื่อการบรรลุนิพพานก็ให้บรรลุกันก่อนตาย ถ้าตายแล้วบรรลุมั่นก็ไม่ได้เรื่องอะไร ไม่มีครรภ์ ไม่มีเครื่อง เห็น พระองค์

จึงสอนให้นิพพานก่อนตาย ให้ได้ความสงบเสียก่อน ให้ได้ความสุขที่แท้จริงเสียก่อนตาย ไม่ใช่ไปเอาภัยเมื่อตายไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่ เรียกว่าฝันมากไปหน่อย เพราะฉะนั้นจึงสอนการปฏิบัติเป็นตัวอรรถะเอาไว้เพื่อให้เราเอามาปฏิบัติ เรายังมาศึกษาเรื่องนี้บางข้อ ว่าจะเป็นประโยชน์แก่สังคม ในยุคปัจจุบันขนาดไหน ถ้าเราได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติเจ็ดประการ ที่ทำให้คนเป็นพระอินทร์นี้ จะดีหรือไม่?

ถ้าเอามาศึกษาพิจารณาแล้ว ก็จะเห็นว่า เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตัวของเรา แก่สังคมอย่างมากmany และถ้าเราดูสังคมไทยในยุคปัจจุบันนี้แล้ว มีจำนวนไม่ใช่น้อยที่ขาดคุณอรรถ เหล่านี้ จึงเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายขึ้น...ความวุ่นวายส่วนตัว ความวุ่นวายภายในครอบครัว ในวงงาน ตลอดจนถึงความวุ่นวายของสังคมโลกนั้น ก็เกิดจากว่าไม่เอารสิ่งเหล่านี้มาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จึงได้เกิดปัญหาอย่างมากด้วย ประการต่างๆ แต่ถ้าสมมติว่าเราร่วมกันใช้หลักเหล่านี้เป็นแนวปฏิบัติแล้ว อะไรก็จะไม่วุ่นวาย

ทำนุบำรุง ดำรงตนในคำสอนของพุทธศาสนา

เมืองไทยเรานี้เป็นเมืองพุทธศาสนา ที่เราพอจะคุยกันได้ คาดได้ว่ามีความมั่นคง คือมั่นคงในการจัดระเบียบในการ

เป็นอยู่เรียบร้อยกว่าประเทศอื่นๆ ที่นับถือพุทธศาสนาด้วยกัน เพราะว่าประเทศอื่นนั้นเลี้ยงหลักເเอกสารไป ศาสนาเกลียดชังเจ้าไป เพราะผู้ที่เข้ามาปกครองนั้น ไม่ได้อาใจใส่บำรุงส่งเสริมศาสนา

ส่วนในเมืองไทยเรานั้น พระราชน摩กษัตริย์ทุกพระองค์ ตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงกาลบัดนี้ เวลาเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติก็ได้ประกาศเป็นสัจจะว่าเจ้าอาไว้ว่า...

**เราจะบำรุงขอบขัณฑ์เสนา アナจักร
และพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า
อันนี้เป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์**

การบำรุงพระพุทธศาสนาของพระมหากษัตริย์ไทยนั้น ไม่ใช่บำรุงแต่เพียงด้านวัตถุ หากพระองค์ได้บำรุงในด้านการปฏิบัติธรรมะ คือองค์พระมหากษัตริย์ได้ทรงปฏิบัติธรรมเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนภูริธรรมแห่งพระมหากษัตริย์ สำรองพระองค์ ออยู่ในทศพิธราชธรรม คือธรรมสำหรับพระองค์และประเทศ นี่เรียกว่า การบำรุงพระศาสนาอย่างแท้จริง

ในหลวงของเรางค์ปัจจุบันนี้ ถ้าเราเพ่งพิจารณาด้วยดีแล้ว ก็จะพบว่าพระองค์เป็นผู้แทนของพระธรรมที่เดียว เป็นประมุขที่ทรงปฏิบัติธรรมอยู่ตลอดเวลา ในชีวิตประจำวัน ของพระองค์ก็ทรงเป็นธรรม ทำอะไรทุกอย่างก็ประกอบไปด้วยธรรมะ ไม่มีอะไรที่ละทิ้งธรรมะเลยแม้แต่น้อย นับว่าเป็นตัวอย่าง

ในทางธรรม และเป็นผู้แทนของธรรมะก็ว่าได้ จึงเป็นรั่มโพธิ์รั่มไทรของราษฎรทุกถิ่นหน้า

ธรรมะเป็นเครื่องคุ้มครองรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข

เมืองไทยเรามีสภาพกันในรูปอย่างนี้ เราผู้เป็นประชาชนสามัญทั่วไป ก็ได้อาศัยบารมีรั่มโพธิ์รั่มไทรกันในรูปอย่างนี้ เราได้อาศัยบารมีรั่มโพธิ์รั่มไทรของธรรมะในพุทธศาสนา เป็นเครื่องคุ้มครองรักษา เราจึงได้อยู่เย็นเป็นสุขกันพอสมควร

แต่ว่ามาบัดนี้มีลางร้ายบอกเหตุการณ์อยู่บ้าง ว่าต่อไปข้างหน้านี้ ต้นไทรกิ่งหักจะเกิดขึ้น ต้นโพธิ์ใบโกร่นจะมีขึ้น เพราะว่าคนเราไม่สนใจธรรมะ เห็นธรรมะเป็นของครี ไม่ทันสมัย และเห็นว่ากิจกรรมทางพระศาสนานั้น มันเป็นเรื่องของคุณตาคุณยาย...ไม่ค่อยสนใจเสียเลย อันนี้แหลมันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อม腐爛ทางจิตใจในกาลต่อไปในภัยภาคหน้า

เมื่อพากันละเลยธรรมะ ก็ไม่มีหลักรักษาจิตใจ

คนเราถ้าชวนกันละเลยแบบแผน ขับธรรมเนียม ประเพณี อันดีงามแล้ว จะมีอะไรเป็นหลักรักษาจิตใจกันอีกต่อไป ก็จะอยู่กันด้วยความเขม่นเข้าหากัน เกิดเป็นปัญหา สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนได้

บทเรียนใกล้ๆบ้านมันสอนอยู่พอด้วยว่า การที่ไม่ประพฤติธรรมนั้นได้ผลอย่างไร เราคนไทยจึงควรจะมาช่วยกันกอบกู้ฐานะธรรมทางจิตใจ ให้มั่นคงอยู่ในตัวของเราตลอดไป

“จงเดินทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว”

โดยเฉพาะญาติโยมที่มาวัดกันับว่าได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ทั้งที่เป็นคนเฒ่าคนแก่ คนหนุ่ม คนสาว แม้เด็กหนุ่มๆ ก็มีมาฟังกันอยู่บ้างเป็นประจำ กันับได้ว่าเป็นผู้ได้เดินตามเส้นทางที่ดีงาม คือเดินตามทางของบรรพบุรุษ ดังที่พระพุทธอเจ้าบอกร่วม “จงเดินทางที่ผู้ใหญ่เดินแล้ว”

ผู้ใหญ่ : ผู้มีธรรมเป็นหลักครองใจ

ผู้ใหญ่นั้นหมายถึงผู้ที่มีธรรม ไม่ใช้ด้วยอำนาจ ไม่ใช้ เพราะอายุมาก ไม่ใช้ เพราะเกิดในสกุลใหญ่ แต่ว่าใหญ่เพราะมีธรรมเป็นหลักครองใจ

ผู้ใดมีธรรมเป็นหลักครองใจ แม้เป็นเด็ก...ก็เป็นผู้ใหญ่ เป็นหนุ่มสาว... ก็เป็นผู้ใหญ่ ยิ่งเป็นคนแก่ถ้ามีธรรมก็เรียกว่า น่าดู น่าเคารพ น่ากราบไหว้ และน่าบูชาลักษณะ เพราะมีธรรมเป็นเครื่องประดับจิตใจ เรายังควรจะได้ใช้ธรรมเป็นแนวทางชีวิตเอาไว้

คนในสมัยก่อนๆ จึงได้กล่าวสอนกล่าวเตือนกันนักหนา
ให้คนประพฤติธรรม ให้ตั้งมั่นอยู่ในธรรมะกันตลอดไป เช่นใน
เรื่องนี้ก็เรียกว่า สอนให้ประพฤติธรรมเจิดประการ จะยกมา
พูดบางข้อ...

มีความกตัญญูกตเวทิตา

อย่างข้อแรกที่สอนไว้ว่า ผู้เป็นใหญ่เป็นโสดขนาดพระอินทร์
ได้นั้น จะต้องเป็นผู้บำรุงเลี้ยงมารดาบิดา

เรื่องการเลี้ยงมารดาบิดานั้น เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่อง
สำคัญในชีวิตของคนเรา เพราะเราถือกำเนิดมาจากการดูแล
มารดาเป็นผู้ให้กำเนิด เป็นผู้เลี้ยง เป็นผู้บำรุงรักษา ให้การศึกษา
เล่าเรียน ซึ่งแน่นวนทางผิดถูกให้เราเข้าใจ ให้เราได้ปฏิบัติในทาง
ที่ถูกที่ขอบตลอดเวลา เราจึงถือว่า ท่านเป็นเจ้าบุญนายคุณ เป็น
ผู้อยู่เบื้องหน้าของเรา

พุทธศาสนาจัดบิความรداเป็นทิศเบื้องหน้า

ทางพระพุทธศาสนา จัดทิศไว้หกทิศด้วยกัน เรียกว่า
ทิศเบื้องหน้า เบื้องหลัง เบื้องขวา เบื้องซ้าย เบื้องบน และ
เบื้องล่าง

ทิศเบื้องหน้านั้นคือบิตามารดา เอาจารดาบิตร้าไปไว้ข้างหน้าก็ เพราะเป็นสิ่งที่เราจะเห็นได้ก่อนอะไรทั้งหมด เมื่อันกับทิศตะวันออก พอดีนขึ้น เราเห็นดวงตะวันเป็นของเด่นในอากาศ พอดีนก็เห็นว่ามีแสงสว่าง แสงสว่างนั้นมาจากดวงอาทิตย์ ดวงอาทิตย์จึงเป็นสิ่งที่เราเห็นก่อนในตอนเช้า ฉันได

เราเกิดมา มีชีวิตอยู่ในโลก ก็ไดเห็นคุณแม่ก่อนใครๆ แล้ว เรา ก็เห็นคุณพ่ออีกทีหนึ่ง คุณพ่อคุณแม่จึงถือเป็นทิศเบื้องหน้า เป็นทิศที่เราจะต้องกราบไหว้ ต้องเคารพสักการะบูชา

ผู้มีความกตัญญูต่อท่านที่เป็นผู้มีพื้นฐานจริจใจที่ดี

ผู้ใดจะเลย ไม่กราบไหว้ทิศเบื้องหน้า ผู้นั้นเป็นคนที่คบไม่ได้ เพราะว่าทิศที่อยู่เบื้องหน้า...ตนไม่เหลียวแล ก็เท่ากับว่าเป็นคนตาบอดตาใส มองอะไรไม่รู้จักนั่นเอง

แต่คนใดมีความเคารพรักมารดาบิตร้า เป็นคนที่ไว้ใจได้ เราเข้าใกล้ก็ได้ เอาจาร่วมหุ้นร่วมส่วน ทำการค้าขายอะไรก็ได้ เพราะคนประทานนั้นพื้นฐานทางจริจใจดี มีความกตัญญูต่อท่านที่เป็นพื้นฐาน

คนเราถ้าจิตใจตั้งมั่นอยู่ในความกตัญญูต่อท่านที่ต่อพ่อแม่ ผู้บังเกิด gele้าแล้ว...เป็นคนที่คบได้ ถ้าขาดคุณธรรมข้อนี้แล้ว เห็นจะไม่ไหว

เพราะฉะนั้นท่านจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ในครอบครัว ให้ญาๆ ที่มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคงเป็นปึกแผ่น ก็เพราะคน ในครอบครัวนั้นเคารพรักในมารดาบิดาของตน เมื่อมีชีวิตอยู่ ก็ถือว่าท่านเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่เดินไปข้างหน้าเรา ท่านจะเดินไปทางไหน...เรา ก็เดินไปตามทางนั้น

อันปกติของพ่อแม่นั้น ย่อมเดินไปในทางที่ถูกทางที่ขอบ ไม่เดินไปทางผิด ถ้าเป็นคนที่มีความสำนึกรู้ในหน้าที่ ก็อาจจะมีอยู่บ้างที่เดินผิดทางไป เพราะไม่รู้จักหน้าที่ของตัว เราผู้เป็นบุตร ต้องการเรียกว่าเดินตามทางของพ่อแม่ พ่อแม่ไปทางไหนเราก็เดินไปตามทางนั้น ก็นับว่าปลดอดภัย แต่ถ้าเดินออกนอกลู่นอกทาง เมื่อใด ก็จะเกิดความทุกข์ความเดือดร้อนเมื่อนั้น ฉะนั้นท่าน จึงสอนเรื่องนี้ไว้ก่อนเป็นข้อต้น márada bida เป็นพระราชนิพัทธ์ของลูกๆ ในครอบครัว เป็นผู้ที่เราจะต้องกราบไหว้บูชาสักการะทุกคำเช้าเข้านอน

คนในสมัยโบราณเขาถือนักหน้าในเรื่องอย่างนี้ แต่ว่ามาใน สมัยนี้เหตุการณ์มันเปลี่ยนแปลงไป ความเคารพในมารดาบิดา ก็ซักจะลดน้อยลงไป ภาพอะไรที่มันเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อพ่อแม่ ก็น้อยลงไปทุกวันทุกเวลา ทำไม่จึงน้อยไปในเรื่องอย่างนี้ ก็เพราะ ว่า คนเราสนใจในวัตถุมากเกินไป สนใจแต่ในการแสวงหาวัตถุ มากจนเกินไป จึงไม่สนใจในสิ่งที่เรียกว่าจริยธรรม การละเลย ก็เกิดขึ้น

บางทีอาจจะนึกเสียว่า คุณพ่อคุณแม่ท่านไม่มีอะไรที่จะต้องช่วยเหลือ ท่านมีความสุขความสบายอยู่พอแล้ว ก็เลยไม่เอาใจใส่ อย่างนี้เขายังคงไว้ใจ คือไม่ได้คิดว่าพ่อแม่ไม่ใช่ต้องการแต่รัตถะเพียงอย่างเดียว ท่านต้องการที่จะเห็นหน้าลูก ต้องการให้ลูกท่านทุกคนเอาใจใส่ในสารทุกข์สุกดิบอะไรต่างๆบ้าง เช่นว่า márada bida ของเราท่านมีเงินมีทองใช้มีบ้านอยู่อุดมสมบูรณ์แล้ว เรา ก็คิดเสียว่าไม่ต้องไปบุ่งกับท่านท่านอยู่สบายแล้ว...อย่างนี้คิดไม่ถูก เพราะคนอายุมากคือคนแก่นี้มักจะว้าวุ่นทางจิตใจ ความว้าวุ่นทางจิตใจนี่มันเป็นทุกข์มาก เป็นเรื่องความทุกข์ในชีวิตประจำวัน ลูกที่ต้องต้องสำนึกรู้ในข้อนี้ถึงแม้ว่าท่านจะมีความสุขสบายทางวัตถุแล้ว แต่บางทีอาจจะไม่สบายทางจิตใจได้

เพราะฉะนั้นเราควรจะเข้าใกล้...ใต้ถาน เข่นตื้นเข้าไปเยี่ยมท่านเสียหน่อย ไปดูว่าเป็นอย่างไรบ้าง เมื่อคืนท่านหลับสบายดีไหม วันนี้ต้องการอะไรบ้าง จะให้ฟังช่วยเหลือเจ้อจุนอะไรบ้าง อย่างนี้นับว่าเป็นความซุ่มซึ้นเย็นใจของท่าน เพียงแต่ไปถามเท่านั้นท่านก็สบายใจแล้ว ไม่มีอะไรมากไปกว่านั้น ตอนเย็นเวลาจะนอนก็ไปเยี่ยมไปดูท่านเสียหน่อย หรือกลับจากทำงานก็ไปเยี่ยมเสียหน่อย ถ้าเราไปไหนก็มีอะไรເຄາມາຝາກท่านบ้าง... ซึ่້ອຜລໄມເລັກຖ້ວຍ ຊົ້ອຂອງທີ່ທ່ານຂອບເຄາມາຝາກ

คนเฒ่าคนแก่ท่านไม่ต้องการมากหรอก แต่น้ำใจนี่สำคัญกว่าตั้งๆ คนเราไม่มีน้ำใจ...วัตถุมันก็ไม่มา แต่ถ้ามีน้ำใจแล้ว... วัตถุมันก็ตามมาเป็นธรรมชาติ เพราะฉะนั้นเราควรจะมีอะไรไปฝากให้ท่านบ้าง วันเกิดของท่านก็อาจอะไรไปให้ ไปอวยพรท่าน ความจริงเราไปอวยพรผู้ใหญ่ก็เท่ากับเราไปรับพรมากกว่า คือไปรับพรจากท่าน แต่เราเรียกไปอวยพรให้ท่าน เรียกว่าไปอวยพรก็ถูกในแง่หนึ่งเหมือนกัน คือไปให้ท่านสบายใจ เมื่อท่านมีความสบายใจ...ท่านก็กินได้นอนหลับ อายุยืนยาวยืน ถ้าว่าลูกหลานไม่ไปเสียเลย มันก็ไม่ไหว

เคารพชี้กันและกันในระหว่างหมู่ชน

คนโบราณเขามีการนับถือผู้เฒ่าผู้แก่มาก เช่นว่าวันตรุษวันสงกรานต์ วันเข้าพรรษา ออกพรรษา วันปีใหม่ วันอะไรอย่างนี้เขาจะไปกราบไหว้ผู้ใหญ่ ตามบ้านนอกทั่วไปนั้น คริที่แก่กว่าเพื่อนในหมู่บ้านย้อมได้รับการสักการะ เคารพจากคนในหมู่บ้านนั้น

เมื่อเด็กๆ เคยจำได้ว่ามีคนแก่อุ้ยคุณหนึ่ง ชื่อตาบี ตาบีนี้เดินหลังคู แต่ว่ามีความรู้หลายอย่าง...เป็นช่างไม้ สมมติว่าจะสร้างบ้านสร้างเรือน ตาบีต้องไปขึ้นให้เขาเจาะให้เขากางเสาให้ตัดไม้ หั้งที่แก่เต็มที่แล้วก็ยังใช้แก แกอุ้ยคุณเตียว...ลูกๆ ไม่มี

แต่่าว่าไม่เดือดร้อน เพราะคนบ้านใกล้เรือนเคียงเอาใจใส่ เอาก้าวสารไปให้ เอ aplaไปให้ มีขันมนนเนย์ก็เอาไปให้ ทุกคนในหมู่บ้านนั้นเลี้ยงตาบีคนเดียว ...ได้รับความสุขความสบาย ตาบีจะดูว่าลูกโครงหลานโครงก็ได้ จะตีก็ได้...เขามาว่า ถ้าร้องมาว่าตาบีตีแล้ว...พ่อเฉย...แม่เฉย เพราะเขาไว้ใจว่าตาบีนี้เป็นคนยุติธรรมไม่วังแกเด็ก แกไม่ติดอยไม่มีสาเหตุ แล้วแกก็ไม่ได้ตีแรงอะไร ก้านมะยมหวานกันสองสามที่เท่านั้น อาทมากก็เคยถูกแกตีเอาบ้างเหมือนกัน ร้องให้มาหาคุณแม่...คุณแม่เฉย เพราะถือว่าตาบีเป็นคนยุติธรรม เขาเลี้ยงกันในรูปอย่างนั้น ถ้าหากว่าเป็นวันสำคัญ เช่นวันทำบุญเดือนสิบ ขนมบ้านตาบีเยอะยะ...คนเอามาให้บ้านใกล้เรือนเคียง ไม่ใช่บริเวณนั้นก็เอามาให้ แกได้ตั้งกะเมื่อใหญ่ๆ พวกราเตีกๆขอบไปบ้านตาบี เพราะว่ามีขันมเลี้ยง

อันนี้เป็นวัฒนธรรม เป็นประเพณีของการเคารพผู้ใหญ่ในเขตบ้านนั้น เขายังอยู่กันด้วยความสุขสบาย คนแก่จะดูโครงจะว่าโครงก็ได้ เวลาแต่งงานก็ต้องเชิญไปนั่งเป็นประธาน มีงานศพก็ต้องไป ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือว่าบวชนาค...จะต้องไปด้วยทั้งนั้น หากว่าบ้านไหนมีคนแก่ที่เขาเคารพไปบ้างเขาก็ถือว่าเป็นมงคล ทำอะไรถ้าไม่มีคนแก่ที่เขานับถือไปนั่ง เขาก็ว่าเอาอีกเหละ หากว่าเป็นคนไม่ดีแล้ว ตากนั้นจึงไม่เปิดด้วย ถึงกับเลียหาย สังคมเข้าเป็นอย่างนั้น จึงอยู่กันฉันท์พื้นที่น้อง มีความสุขความสบายไม่รุนแรง ไม่เดือดร้อน นี่คือการเคารพกัน

ความรักความเคารพกันในระหว่างชน มันเป็นเหตุให้เกิดความสงบสุข แต่ถ้าเกลียดกันขึ้นเมื่อใด ก็มีความทุกข์ความเดือดร้อนเมื่อนั้น

เดี่ยวนี้คุณธรรมเหล่านั้นซักจะเลือนหายไป มันไม่ค่อยจะปรากฏเหมือนเมื่อตอนเด็กๆที่เคยแลเห็น ก็ เพราะว่าจิตใจคนมันได้เปลี่ยนแปลงไป มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น ความเสีย涩จะลดน้อยไป เวลาหนึ่งแม้กับพ่อแม่ก็ไม่อยากให้ อยากรจะเอาไว้กินไว้ใช้ผู้เดียว พ่อแม่ขออะไรบ้างก็ซ้ำ แต่ถ้าตัวมาขอจากพ่อแม่ ต้องชูเออาทั้งนั้น เอาเท่านั้นเท่านี้ นิสัยยุ่นนั้นมันเป็นมาตั้งแต่เด็ก พอกเป็นวัยหนุ่มที่นิสัยก็ยังไปชูเออยู่เรื่อยไป โตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังไปชูต่อ เช่นมาชูรัฐบาลเป็นต้น จะเอานั้น จะเอานี่ ถ้าไม่ได้แล้วฉันจะลาออกจากประชาชน ไม่รู้จะไปเป็นลิงเป็นค่างที่ไหน มันเป็นเสียอย่างนี้ มนุษย์เราแนบอุดริไม่เข้าเรื่อง ลาออกจากอย่างไร จะไปอยู่ที่ไหน...ลาแล้ว นี้เรียกว่าเป็นการชูเบญ្យ เสียนิสัยมาตั้งแต่ตัวน้อยๆ ไม่เคารพผู้ใหญ่คือพ่อแม่แล้ว เวลาใครมานั่งปักครองเรา เรา ก็ไม่เคารพอีก จะเอาอย่างนั้น จะเอาอย่างนี้ จะเอาตามขอบใจ มันก็วุ่นวายเดือดร้อน คนโบราณเขาว่า คบเด็กสร้างบ้าน คบคนหัวล้านสร้างเมือง เขาว่าไว้อย่างนั้น ไม่รู้ว่ามันยุ่งอย่างไร เรื่องอย่างนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญอยู่ที่เราควรจะได้เพาะให้เกิดขึ้นในสังคม คือความเคารพมารดาบิดา เลี้ยงดูมารดาบิดา ถ้าไม่เลี้ยง Gay ก็เลี้ยงใจ เลี้ยงใจสำคัญกว่า ก็อยู่กันด้วยความสุขสบาย

อีกประการหนึ่งเข้าสอนว่า ให้เคารพผู้ใหญ่ในสกุลตามอาวุโส พ่อแม่นะท่านไม่ได้อยู่กับเราตลอดไปหรอก วันหนึ่งท่านก็จะต้องจากเราไป...ตายไปจากโลกนี้ ที่นี่เมื่อพ่อแม่ตายไปแล้ว เรายังต้องอุปโลกน์โครงสร้างคนหนึ่งให้เป็นหัวหน้าในครอบครัว เป็นหัวหน้าในสกุลของเราที่เราจะถือเป็นองค์เป็นผู้นำ แล้วก็รับฟังคำสอนคำเตือนของบุคคลนั้นต่อไป

อันคนที่อยู่กันเป็นหมู่เป็นพวกนั้น ถ้าปราศจากผู้นำหมู่แล้ว ก็จะอยู่กันได้อย่างไร? ปลาก็มีผู้นำฝูง นกก็มีผู้นำฝูง วัวควายก็มีผู้นำฝูง อะไรมันก็มีหัวหน้าทั้งนั้น แม้แต่เมดตัวเล็กๆก็มีหัวหน้า ถ้าเราไปศึกษาดูแล้วก็จะเห็นว่ามันมีหัวหน้า ต้องดูนาๆ ดูตามที่มันคลานไปตามทางเดิน จะเห็นว่ามีตัวหนึ่งไปข้างหน้า ถ้าตัวนั้นเอียงไปทางขวา...พวกลูกน้องก็ไปทางขวา ถ้าตัวนั้นไปทางซ้าย... มันก็ไปทางซ้าย คดไปตามหัวหน้า ถ้าตัวนั้นลงรู...ก็ลงรูกันเป็นแทวไปเลย นี่ให้เห็นว่ามันมีหัวหน้า นกก็มีหัวหน้า คนป่าคนเยิง แม้ว่าจะไม่เจริญด้วยอารยธรรม ก็มีคนเป็นหัวหน้า เคารพบุคคลผู้เป็นหัวหน้า

เรื่องหัวหน้านี้สำคัญมาก ในตัวมนุษย์เราต้องมีหัวหน้า มือก็ต้องมีหัวแม่มือ เท้าก็มีหัวแม่เท้า ระหว่างแข็งชา ก็มีหัวเข่า เรื่องหัวมันสำคัญทั้งนั้น ถ้าหลุดไปลากหัวก็ไปไม่รอด หัวเข่าหลุด...เดินไม่ได้ หัวแม่มือไม่มี...มีสิ่นีwmangไม่ได้เรื่องอะไร ต้องมีผู้นำ หากขาดผู้นำคือคุณพ่อคุณแม่ เริ่มต้นเมื่อคุณพ่อคุณแม่ตายแล้ว

เราเก็บต้องตั้งผู้นำขึ้นใหม่ ผู้นำของเรานั้นก็คือผู้ที่เป็นพี่ใหญ่ในครอบครัวของเรานั้นแหละ สมมติว่าคนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ก็ต้องให้เป็นผู้นำ เป็นผู้ชายก็ต้องให้เป็นผู้นำ

ในหมู่ครอบครัวระดับชาติก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีผู้นำก็วุ่นวาย ผู้นำฝ่ายบริหารก็มี ฝ่ายตุลาการก็มี ฝ่ายนิติบัญญัติก็มี ตามแบบประชาริปไตย...ใครมีหน้าที่อันใดแล้วเราก็ต้องปล่อยให้เขาทำหน้าที่นั้นให้เรียบร้อยสมบูรณ์ อย่างไปขัดคอกเขา เมื่อเราให้เขาเป็นแล้วก็ควรให้เขาเป็นให้เต็มที่ ถ้าไปขัดคอกกันออกกฎหมาย ก็เรียกว่าไม่เคารพระเบียบแบบแผน ไม่เคารพติกิริยา...ก็เลยวุ่นวาย กันใหญ่ ถ้าจะประท้วง ก็เรียกว่าทำตามระเบียบแบบแผน จึงจะเรียกว่ามีปัญญา ทำอะไรด้วยปัญญานั้นก็ไม่วุ่น แต่ถ้าทำด้วยอารมณ์แล้วก็วุ่นวาย สร้างความทุกข์ความเดือดร้อน

เวลาเราเดินทางไปไหนๆ มีคนนำ เรียกว่าผู้นำทาง ในหมู่อาubaสก์มีผู้นำเรียกว่าทายก เรียกที่ถูกเรียกว่ามรรคทายก แปลว่าผู้นำทาง แต่เราเรียกให้ขาดไปเสีย เรียกทายก ทายกแปลว่าผู้ให้เห่านั้นเอง ควรเรียกว่ามรรคทายก เช่นพันเอกเสรีน้ำราสาวดมนต์ ให้วัพระ เรียกว่ามรรคทายกของวัดชลประทานฯ และ ไม่ต้องตั้ง...เป็นเอง คือเป็นด้วยการกระทำ เมื่อกระทำหน้าที่ในการนำ เช้าให้วัพระสาวดมนต์ ทำบุญสุนทาน ก็เรียกว่าเป็นมรรคทายก เมื่อมรรคทายกเขาว่าอย่างใดเราก็ว่าตามกันไป แต่ถ้ามีเรื่องอะไรก็มาปรึกษากันได้ แสดงความคิดหรือความเห็นว่าจะเอาอย่างไร

กีฟังเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ อย่างนึกไม่ยุ่ง แต่ว่าที่นีบ้างที่เวลา
ประชุมกัน تكلงกันแล้ว แต่เมื่อคนหนึ่งไม่เห็นด้วย ออกไปยืนพูดอยู่
นอกสปา...มันก็วุ่นวาย เมื่อพูดتكلงกันแล้วก็เป็นอันتكلงกันไป
ออกไปแล้วก็อย่าไปพูดอีกให้มันวุ่นวาย เพราะเรายอมรับมติ
นั้นแล้ว เรื่องมันก็ไม่ยุ่ง ในหมู่พระเราที่ต้องมีผู้นำ วัดหนึ่งก็มี
สมการองค์หนึ่ง มีผู้ช่วย แล้วก็ยังตั้งองค์อื่นได้อีก ต่างคน
ต่างทำหน้าที่ แต่ก็ต้องฟังเสียงสมการ...เรื่องมันก็เรียบร้อย
ในขุมชนใดคนไม่เคารพหัวหน้า...ลำบากวุ่นวายทั้งนั้น จะอยู่กัน
ได้อย่างไร ต้องเกิดความทุกข์เดือดร้อน

เรื่องนี้สำคัญ ในครอบครัวเรารู้จะอบรมไว้ คืออบรม
ให้เด็กรู้จักเคารพผู้อาวุโสในครอบครัว เช่นว่ามีลูกหลานคน ก็ให้
ถือว่าคนหัวปีนั้นเป็นหัวหน้า ในครอบครัวแทนพ่อแม่ ถ้าคน
หัวปีว่าอะไร...ต้องฟัง สอนให้เข้าฟัง เคยได้ทราบว่าครอบครัวชาว
ญี่ปุ่นถือเรื่องนี้อย่างเคร่งครัด เวลาตักอาหารแจกหรือแจกของ
เขาวางระเบียบไว้ดี เขาเล่าให้ฟังว่าครอบครัวหนึ่งตักข้าวเลี้ยงกัน
ในครัว แม้เป็นคนตัก ตักให้พ่อก่อน แล้วก็ตักให้แม่ แล้วให้ลูกหัวปี
เรียงลงไปตามลำดับ จนกระทั่งถึงลูกคนสุดท้าย คนสุดท้ายเข้า
เรียกว่าเจ้าข้าวตัง เพราะว่ามันถึงกันหมด...ได้กินข้าวตัง การ
กระทำอย่างนั้นเป็นการฝึกให้เคารพอาวุโสนั่นเอง เพราะฉะนั้น
คนญี่ปุ่นนี้เคารพกันนักหนา เขาเคารพจักรพรรดิว่าเป็นหัวหน้า
เคารพต่อรัฐบาล เคารพต่อกฎหมายบ้านเมืองกันอย่างเคร่งครัด

คนญี่ปุ่นจึงสร้างชาติสร้างประเทศได้รวดเร็ว เพราะความเคารพ
เชื่อฟังกันนั่นเอง ของเราก็ควรจะเป็นอย่างนั้น หัดตามลำดับ
อาชูโซเอาระไว้ เด็กจะได้เคารพกันตามลำดับ สิ่งที่บ้านเมือง
ตั้งต้นในครอบครัวทั้งนั้น ไม่ว่าอะไร เรื่องชาติ เรื่องบ้านเมือง
เรื่องโลก...มันมีมาในครอบครัวทั้งนั้น ถ้าเราเริ่มต้นอะไรสิ่งใดไว้
ในครอบครัวแล้วมันก็ลายเป็นเรื่องใหญ่ไปได้ ลูกของเรามีอิทธิพล
อยู่ที่ไหน มันก็อาจระเบียบที่ใช้ในครอบครัวไปใช้เป็นนิสัย...อันนี้
มันเป็นการดี คนงานคนการของเราก็เหมือนกัน เราต้องตั้ง^๑
หัวหน้าเอาไว้ คนนี้เป็นหัวหน้าในเรื่องครัว นี้เป็นหัวหน้ารับแขก
คนนั้นเป็นหัวหน้าผู้รอด...ต้องรับผิดชอบ เราตั้งไว้อย่างนั้น ทุกคน
ต้องเคารพหัวหน้า เรียกว่า เคราะห์ตามอาชูโซ

พบປະກັນເສມອ ຈັກເກີດຄວາມຄຸ້ນແຍ ສາມັກຄື

แล้วให้ดี คนที่เป็นสมาชิกในครอบครัวต้องประชุมกันบ่อยๆ
วันนั้นไปบ้านนั้น วันนี้ไปบ้านโน้น...หลายคน สมมติว่าเรามีห้าคน
พื้นออง วันเสาร์อาทิตย์ไปประชุมกันทึหนึ่ง ปรึกษาหารือกันใน
เรื่องการทำอาหาร กิน เรื่องโน้นเรื่องนี้ พบປະກັນເສຍບ້າງ...ຄວາມ
ສາມັກຄືນັກເກີດ ແລ້ວເວລາໄປປະຫຼຸມກີພາເຕັກໄປດ້ວຍ ເຕັກເຫັກ
ປະຫຼຸມກັນໃໝ່ເຕັກ ໄປເລັ່ນກັນສູກສູນາຕາມປະສາ ຮັບປະທານ
อาหารຮ່ວມກັນ ອູ້ກັນດ້ວຍຄວາມມັນຄົງຕ່ອໄປ

ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ

คนไหนเป็นผู้ใหญ่ในที่ประชุม...เราต้องเคารพต่อหัวหน้า
เรียกว่า อปติหานิยธรรม เรียกว่าธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญ
ถ่ายเดียว ไม่เลื่อม ก็เพราะมีการประชุมกันบ่อยๆ คนเรานั้นอยู่
'คนเดียว ความคิดความอ่านมันก็คับแคบ แต่ถ้าได้ปรึกษาหารือ
กันแล้วความคิดมันก็กว้างออกไป มีเรื่องอะไรเขามาปรึกษากัน...
มันหลายหัวก็ช่วยกันคิดช่วยกันตรง ช่วยกันแก้ไข เพื่อจะจัดปัญหา
เหล่านั้น ก็เป็นเครื่องช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้า จึงต้องมีการ
ประชุมกันบ้าง อันนี้เป็นเรื่องดี

พี่ๆน้องๆไม่เคยพูดกัน...มันห่าง ห่างกันออกไปฯ เพราะว่า
ไม่ได้พูดกัน ถ้ามาพูดกันบ่อยๆมันก็เกิดความคุ้นเคย เกิดความ
สนิทสนม พระพุทธเจ้าตรัสว่า... ความคุ้นเคยนั้นแหละ เป็นญาติ
อย่างยิ่ง แม้เราเป็นญาติโดยสืบสายโลหิตกัน แต่ไม่คุ้นกัน...
ก็ไม่เป็นญาติ ที่นี่มาพบปะกันแล้วก็ต้องเคารพกันตามลำดับ
ปรึกษาหารือกัน การอยู่กันก็จะเรียบร้อย ไม่มีเรื่องเสียหายอะไร

สำหรับวันนี้พูดเอาแต่เพียงแค่นี้ก่อน

ขออุติการและอาบารุงด้านในวันนี้ไว้แต่เพียงเท่านี้

ເມື່ອດະກິບຄົນໄວ້ປົລຸ໌ຫາ

ພ. ພ. ພ. ປ. ດ. ດ.

คบคนดี

เมื่อคบคนที่ดีกว่า ตัวเองก็ดีขึ้นมาฉับพลัน

ល្អាតិមួមដុំទនបន្ទិចក៉ាកាយ

ន ប័ណ្ណី តើងវេលាចងការផែងប្រាស់ភាពរោនមេ នៀងបីនស្ថក
គំសាននិងអាជីវកម្មជាសាដ្ឋាន ខ្លះ ខ្លួន ទៅបានឈុំជាផ្លូវការ
សែប តើងកកក៉ាកាយ ដែល ត្រូវបានគិតឡើង ដើម្បីដោះស្រាយ បានស្ទើសុំ
ការផែង តាមសមគរណ៍រហូតដល់វេលាប្រឃណី

មង្គកតើងសាយតាមដោះស្រាយ

តាមឲ្យបាន តើងភាពរោនជាសាដ្ឋាន កម្រិតខ្ពស់ និងរាល់រាយ
បានដោះស្រាយ តើងគិតឡើង ពីការប្រាស់ភាពរោន និងបីនស្ថក
គំសាននិងអាជីវកម្មជាសាដ្ឋាន ដែល ត្រូវបានគិតឡើង ដើម្បីដោះស្រាយ
បានស្ទើសុំ ការផែង តើងកកក៉ាកាយ ដែល ត្រូវបានគិតឡើង ដើម្បីដោះស្រាយ

สังคมยุคปัจจุบัน เราที่เป็นนักธรรมะ สนใจในการศึกษาธรรมะ ในเชิงประจัвшัน ก็ควรจะมองเหตุการณ์นั้นๆด้วยสายตาแห่งธรรมะ

ทุกข์ เพราะไม่เข้าใจในสภาพที่เป็นจริง

การมองอะไรด้วยสายตาแห่งธรรมะนั้น ก็ย่อมจะมองเห็นสิ่งต่างๆเหล่านั้นด้วยสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ ถ้าเราไม่มองด้วยสายตาแห่งธรรมะ เราอาจจะเห็นสิ่งนั้นไม่ชัด เมื่อเห็นสิ่งนั้น ไม่ชัดก็ย่อมไม่เข้าใจตามสภาพของเรื่องนั้นๆ

เรื่องใดที่เราไม่เข้าใจ...ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้อง มันก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น

พระผู้มีพระภาคเจ้าสอนให้อยู่ด้วยปัญญา

ในทางพระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงสอนให้เราอยู่ด้วยปัญญา พิจารณาสิ่งทั้งหลายที่มันเกิดขึ้นรอบๆตัวเรา เพื่อให้รู้จักสิ่งนั้นๆ เรื่องที่มันเป็นอยู่จริงๆ

ที่เรียกว่า เป็นเรื่องที่ มันเป็นอยู่จริงๆ คือเราไม่ได้มองเห็นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง แต่ว่ามองเห็นสิ่งนั้นตั้งแต่ต้นตลอดถึงโคน

ไม่อยู่ด้วยปัญญา ก็มีแต่ปัญหา

สมมติว่าเราดูต้นไม้ ถ้าเราเห็นเพียงยอดไม้ เราก็ไม่เห็นต้นไม้ ถ้าไปดูที่โคนก็ไม่เห็นยอดของต้นไม้ เมื่อไม่เห็นทั้งหมดต้น...เราจะรู้จักต้นไม้นั้นเพียงบางส่วน เช่นรู้จักเพียงเปลือกมันบ้าง รู้จักใบอ่อนใบแก่บ้าง หรือรู้จักส่วนใดส่วนหนึ่งที่ตาเรามองเห็น ส่วนอื่นเราไม่รู้จัก เราไม่เข้าใจว่ามันมีสภาพอย่างไร ถ้ามองในสภาพอย่างนี้เรียกว่า ยังมองไม่ถ่อง มองไม่เห็นตามที่เป็นอยู่จริงๆ

การมองไม่เห็นขั้ตนี้แหละ ทำให้เกิดปัญหา ทำให้มีความทุกข์ความเดือดร้อน เราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใด ถ้าไม่รู้จักสิ่งนั้น ขัดเจนแจ่มแจ้ง เราจะแก้ไขปัญหานั้นก็ย่อมจะเป็นการยาก

พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พากเราเป็นผู้พิจารณาสิ่งนั้นๆ ด้วยปัญญา

มองด้วยปัญญา มองให้เข้าใจตามที่เป็นจริง

การมองด้วยปัญญา นั้น ก็ต้องมองให้รู้ว่า สิ่งนั้นคืออะไร สิ่งนั้นมันก่อตัวขึ้นอย่างไร มีอะไรเป็นเหตุเป็นตัวการให้เกิด สิ่งนั้นขึ้น แล้วก็ต้องมองต่อไปว่า สิ่งนั้นจะเป็นทุกข์ จะเป็นโทสะ เป็นประโยชน์แก่ชีวิตเราอย่างไรบ้าง เราควรจะเข้าไปเกี่ยวข้อง

กับสิ่งนั้นในรูปใด สิ่งนั้นจึงจะไม่เป็นพิษเป็นภัยกับเรา การมองสิ่งต่างๆในรูปอย่างนี้ เรียกว่ามองให้เข้าใจตามสภาพที่เป็นจริง

ปัจจุบัน...โฆษณาชวนเชื่อมีมาก เรื่องจริงมีน้อย

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา้นั้น ท่านสอนให้เรามองทุกสิ่งทุกอย่างตามสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ แม้ข่าวเล่าลือประเกท ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบัน ถ้าหากว่าเราไม่ได้มองสิ่งนั้น ในสายตาของนักธรรมะ ไม่ได้ฟังสิ่งนั้นด้วยหูของนักธรรมะ เรา ก็อาจเกิดความปั่นปวนรวนเรในจิตใจ เพราะข่าวที่มาเข้าหูเรานั้น มันมีหลายແเปลี่ยนมุน เป็นข่าวที่จริงๆก็มี เป็นข่าวที่เข้าสร้างขึ้น ก็มี เป็นข่าวประเภทชวนเชื่อให้หลงมงายในสิ่งนั้นๆก็มี ยิ่ง สังคมโลกในยุคปัจจุบันด้วยแล้ว เต็มไปด้วยคำโฆษณาชวนเชื่อ ไม่ใช่เพื่อให้คนเข้าถึงความจริง

เบื้องหลังของการโฆษณาชวนเชื่อ

แม้บางครั้งบางคราวเรารู้ว่า การโฆษณาชวนเชื่อมีมาก ทางการเมืองไม่ต้องพูดถึง มีแต่เรื่องโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งนั้น ต่างคนก็ต่างจะดึงใครๆเข้ามาหาตัว เพื่อเอาไว้เป็นพรรค

เป็นพาก เอ้าไว้เป็นผู้ร่วมงานร่วมการต่อไป จึงได้มีการโฆษณาด้วยประการต่างๆ

การโฆษณาชวนเชื่อต่างๆนั้น มีการเห็นแก่ตัวอยู่เบื้องหลัง มีการเห็นแก่พรรคพากอยู่เบื้องหลัง เมื่อจะพูดอะไร จะทำสิ่งใดลงไป ก็ต้องอาศัยฐานคือความเห็นแก่ตัวเป็นเบื้องต้น

สิ่งที่เกิดจากความเห็นแก่ตัว ล้วนไม่เป็นธรรม

สิ่งใดที่เกิดขึ้นจากความเห็นแก่ตัว....สิ่งนั้นก็ไม่เป็นธรรม สิ่งนั้นไม่เป็นไปเพื่อความสุขที่ถาวร แต่มันเป็นไปเพื่อความสุขของคนเพียงบางกลุ่ม บางพาก บางเหล่า แม้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คนบางกลุ่มบางเหล่า เช่นนั้น ความอยุติธรรมก็ย่อมจะเกิดขึ้นในสังคม

เมื่อความอยุติธรรมเกิดขึ้น สังคมก็เกิดปัญหา

เมื่อความอยุติธรรมเกิดขึ้น...คนก็ต้องมีปัญหา เกิดการได้เสีย เกิดการต่อสู้เพื่อให้ได้ความเป็นธรรม

แต่ว่าการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นธรรมนั้น บางคนก็สู้เพื่อความเป็นธรรมจริงๆ แต่บางคนก็สู้เพราะความบง sklay สร้างความไม่สงบในสังคม การโฆษณาชวนเชื่อของบุคคลบาง

พระเกท แล้วเข้าใจว่าการกระทำเช่นนั้นจะเป็นธรรม แต่อาจจะไม่เป็นธรรมก็ได้ เพราะไม่ได้ต่อสู้กับจิตที่มีปัญญาอย่างแท้จริง

การต่อสู้ด้วยความง่าย ไม่ทำให้เป็นธรรม

สิ่งใดที่เราต่อสู้ได้ด้วยความง่าย

สิ่งนั้น . . . ไม่ได้เกิดธรรมะ

แต่ถ้าเราต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม ด้วยใจสงบ ด้วยใจเยือกเย็น ก็ไม่ค่อยจะมีปัญหา

แต่ที่เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นนั้น ก็เพราะว่าคนเรามีหู...
แต่ใช่ไม่ค่อยเป็น มีตา...แต่ก็ใช่ไม่ค่อยเป็น ดูอะไรก็ดูไม่ให้มันชัด
ฟังอะไรก็ไม่ให้เข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้ง เพียงแต่ว่าเราได้ยินก็เชื่อ
ไปตามเขาว่า เขาว่าอย่างไร...เราก็เชื่อกันอย่างนั้นเสียแล้ว โดย
ไม่ได้คิดได้ตระองให้รอบคอบถึงเบื้องหน้าเบื้องหลังของสิ่งนั้นๆ
ว่ามันจะมีอะไรตามมา และจะมีอะไรเกิดขึ้นต่อไป

เมื่อเรากระทำในรูปเช่นนั้น โดยมากไม่ค่อยจะมีเวลาสำหรับ
ไปไตร่ตรอง ค้นคว้า เพื่อให้เข้าใจถึงสภาพของสิ่งเหล่านั้น
เป็นจริง

เมื่อเราไม่มีเวลาพิจารณาไตร่ตรอง

เราก็ตกลอยู่ในอำนาจของโฆษณาชวนเชื่อในสิ่งเหล่านั้น
ด้วยประการต่างๆ

ธรรมะไม่มีการโฆษณาชวนเชื่อ

ในทางพระพุทธศาสนาของเรานั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ของเรา ท่านทรงสอนธรรมะโดยไม่มีการกระทำแบบโฆษณาชวนเชื่อ คือไม่ได้ทำอย่างนั้น คือน้ำพระทัยของพระพุทธเจ้า ไม่ต้องการสาวกไม่ต้องการพรรคพวง คนที่ยังต้องการพรรคพวง ต้องการอะไรอยู่นั้น ก็เรียกว่ายังมีตัวอะไรเข้าไปเกี่ยวข้อง

พระอรหันต์ท่านเป็นผู้ไม่มีตัว...ท่านตัดตัวออกจากหมวดแล้ว จึงไม่มีอะไรเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นแก่ตัว เพื่อให้เห็นแก่หมู่คณะ ถ้าจะทำอะไรมงไป...ก็ทำแต่เพียงเพื่อธรรมะ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ชุมชน ไม่เอาตัวไปเกี่ยวข้องในการให้หรือการเสียกับลิ่งเหล่านั้น เพราะฉะนั้น เมื่อท่านจะตรัสอะไรออกไป...ก็ตรัสอย่างเป็นธรรม เมื่อให้ใครทำอะไร...ก็ให้ทำในสิ่งที่เป็นธรรม การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้คนเข้าหาธรรมะ...ไม่มี

ธรรมะเป็นของตรงไปตรงมา ไม่เออนเอียง

การพูดอะไรในແຜ່ธรรมะ บางทีก็ขัดหูคนฟัง ทำให้เขามีข้อกบกอกขอบใจก็ได้ เพราะว่าธรรมะนั้นเป็นของตรงไปตรงมา ไม่อ่อนไปทางนั้น ไม้อึดไปทางนี้ สิ่งที่โอนเอียงไปอย่างนั้นบ้างอย่างนี้บ้าง ก็ยังไม่เป็นธรรมที่แท้

ธรรมะนั้นเป็นของตรง เรียกว่า “อุช” ... ตรงไปตรงมา ตรงอย่างตี ไม่มีการโน้มเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ที่นี่เมื่อพูดอะไรที่เป็นธรรม บางทีคนที่ไม่ชอบก็มี คนที่ชอบก็มี คนได้ฟังเป็น... ก็ชอบ คนได้ฟังไม่เป็น... ก็ไม่ชอบ ที่ไม่ชอบนั้น มันเรื่องอะไร ก็เรื่องขัดกับความเห็นแก่ตัว ขัดกับประโยชน์ของตัว ถ้าหากว่าเขาพูดอะไรที่เป็นเรื่องของธรรมะ แต่ไปขัดกับประโยชน์ของตัว ผู้ฟังก็จะฟังไม่พระราในเรื่องนั้น แม้เรื่องนั้นจะเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ยุติธรรม แต่ว่าคนที่ฟังอาจจะไม่ชอบใจ เพราะตนเสีย ประโยชน์ที่เคยมีเคยได้ อันนี้การเข้าถึงธรรมะก็ไม่เกิดขึ้น

เมื่อไม่เห็นแก่ตัว ความเป็นธรรมก็เกิดขึ้น

แต่ถ้าหากเราทำลายความคิดเห็นเข้าข้างตัวเสีย เราฟังอะไรมาก็ฟังแต่สิ่งที่เป็นธรรมะ ฟังด้วยใจที่เป็นธรรม ต้องการความถูกความตรงเป็นประมาณ

ผู้ใดพูดถูก พูดตรง... เราก็รับสิ่งนั้นมา

แม้จะขัดกับประโยชน์ของเรา เรายินดีต้อนรับสิ่งนั้น แต่ถ้าหากว่าพูดไม่ถูก ไม่ตรง... เราก็ไม่รับสิ่งนั้น

แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เรา

อย่างนี้เรียกว่า . . . มีใจเป็นธรรมแท้

มีความคิดเป็นธรรม มีคำพูดเป็นธรรม

มีการแสดงออกมาทุกอย่าง . . .

เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในชุมชน

ปัญญา : เครื่องมือวินิจฉัยในการเลือกคน

การพูด การกระทำของคน จึงต้องใช้ปัญญามาพิจารณา
ว่า เข้าพูดเพื่ออะไร บางคนอาจแสดงตนมาในรูปของผู้ที่เจบุญ
มาในรูปของผู้เสียลัษณะได้ แต่ว่าที่เบื้องหลังมีอะไรอยู่

เหมือนกับเจ้าลาไปเอาหนังสิงโตมาสวมตัวเข้า แล้วก็ไป
แสดงตัวว่าเป็นสิงโต แต่ว่าพอแสดงไปมันก็ล้ม...หุ้มันก็โผล่ออก
มาได้ เพราะว่าตัวมันเป็นลา หนังหุ้มเป็นสิงโต แต่หุ้มเปลี่ยน
ไม่ได้ มันยังซึ่เด้ออกมา เลยรู้ว่าเป็นหุ้ของลา ไม่ใช่หุ้ของสิงโต
นิทานฝรั่งเขาว่าอย่างนั้น

แต่นิทานอินเดียไม่ว่าหุ้ เขายาว่าเสียงร้องของมันประภาภู
ออกมา เวลาเอาหนังสิงโตมาคลุมเข้าแล้วก็นึกว่าจะแผลเสียง
อำนาจให้เหมือนกับสิงโต พอมันแผลเสียงออกมายาก็รู้ว่าเป็น
เสียงของลา ความก็ແ teng ออกมานะ

ฉะนั้นเราจึงเห็นว่า ในยุคปัจจุบันนี้ คนที่ขาดการศึกษา
ถูกผู้มีปัญญาแบบครึ่งๆกลางๆ ไม่ใช่ปัญญาที่สมบูรณ์ตามแบบ
ที่พระพุทธเจ้าว่า จูงไปได้ตามความปรารถนา จูงไปได้ตามความ
ปรารถนา จูงไปให้ทำอะไรก็ได้ ให้เป็นอนตากยุ่งก็ได้ แล้วคนที่

จุบมานะจะว่าอะไรก็เชื่อเขาไปทั้งนั้น อันนี้ก็ เพราะเหตุที่เราไม่มีปัญญาเป็นของตัว ไม่มีอะไรที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับวินิจฉัยว่า อันใดถูก อันใดผิด ก็เกิดความรุ่นราวย ทำให้เกิดปัญหารือไป

เพราะฉะนั้น เราจึงควรจะได้สนใจในเรื่องนี้ไว้บ้าง หรือได้ยินข่าวอะไรมาก็ดี เนื่องจากเราสามารถรู้สึกได้ว่าสิ่งนั้น จริงเสมอไป แต่จะต้องมาคิดเสียก่อนว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ อย่างนั้นอย่างนี้ ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา เรา ก็จะสามารถช่วยตนให้พ้นจากทุกข์ ให้พ้นจากความเดือดร้อนในสังคมได้อีก ประการหนึ่ง

เมื่อรู้เท่าไม่ถึงกับการณ์ ก็ทำให้มีความทุกข์

แต่ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยปัญญา

เราจะไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อน

เช่นว่า เราจะเป็นคนรับใช้บุคคลอื่น ถ้าเราเป็นผู้เสียสละ ด้วยประการทั้งปวง ไม่ได้หวังอะไรมากเป็นเครื่องตอบแทน คำชมเชย ก็ไม่ต้องการ ใครเข้าจะชุม...ก็เป็นเรื่องของเขา แต่จิตใจของเรา นั้นมันไม่อยากได้เลย เราไม่ได้ตื่นเต้น เพราะคำชมเชย หรือถ้าใครไม่ชุมเรา...เรา ก็เฉยๆ ไม่ได้ทำให้ใจเสีย ใจแคบ อย่างนั้นไม่มี ในใจของเราก็สบาย ไม่มีปัญหาอะไร ตั้งหน้าตั้งตาทำแต่งาน เพียงอย่างเดียว ไม่เหลียวแลถึงคำติชมของบุคคลอื่น เรายังคงแต่

เพียงประการเดียวว่า เรายังเป็นผู้รับใช้เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ผู้ตกทุกข์ในทางกาย ทางใจ เพื่อให้เข้าพนิปป์จากภัยอันตราย คือ ความทุกข์ความเดือดร้อน แล้วก็เข้าไปช่วยเหลือเท่าที่ปัญญาและความสามารถของเราจะอำนวยให้ได้ แล้วเรา ก็ช่วยเขาไป ช่วย เสริญแล้วก็ไม่ต้องทำอะไร

อุปมา “ปิดทองหลังพระ”

ยิ่งไปกว่านั้น คำในภาษาไทยเรามีอยู่คำหนึ่งว่า ปิดทอง หลังพระ เป็นคำพูดเตือนใจ เป็นคำพังเพยที่มีค่าในเรื่องการ ปฏิบัติงาน หมายความว่า เราปิดทองหลังพระ คือ ไม่อยากให้ ใครรู้ว่าเราทำอะไร เราปฏิบัติสิ่งใด แอบทำสิ่งนั้นไว้เพื่อให้เกิด ประโยชน์ เพื่อความสุขแก่บุคคลอื่น แล้วเรา ก็เฉยว่าไม่อยากที่ จะแสดงบดตัวให้ใครรู้ว่าเราทำอะไรในสิ่งนั้นๆ นี้เรียกว่า ปิดทอง หลังพระ

ในหลวงของเราองค์ปัจจุบัน พระองค์เคยตักเตือนกับคน ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่นนายทหารราชองรักษ์ ที่ไปอยู่เวรประจำ พระองค์ก็เคยประทานพระที่เรียกว่า พระ ภ.ป.ร. คือที่ทรงทำ ตัวยพระหัตถ์ของพระองค์เอง ไว้แจกข้าราชการบริพาร หรือคนที่ ต้องการ ไม่ใช่ของซื้อของขาย

ท่านบังตรัสถกับนายทหารว่า . . .

**พระองค์นี้ไม่ใช่พระใต้ตันอโศก ที่วัดมหาธาตุฯ เป็นของ
ที่ให้สำหรับคนที่ต้องการ**

**ถ้าผู้ใดไม่ต้องการ...ก็ไม่ต้องแจกร แม้ว่าจะมีกองอยู่ก็ไม่ให้
 เพราะว่าสิ่งนี้ต้องให้แก่คนที่ต้องการ**

มีนายทหารคนหนึ่งได้รับแจ้งมาขององค์หนึ่ง เมื่อเขารับแจ้ง^{แล้ว} ก็ทูลถามว่า จะให้ปฏิบัติอย่างไรเมื่อมีพระองค์นี้ ท่านก็ตรัส^{บอกว่า} ให้ปิดทองหลังพระ ผู้ที่ได้รับแจ้งมาเมื่อไปถึงบ้านก็ไป^{ชี้} ชี้ทองมาสามแผ่น แล้วก็เอามาปิดที่หลังพระเรียบร้อย แล้วก็^{ยัง} มากุญให้ฟังอีกว่า พ่อผมไปถึงบ้านก็ไปชี้ทองมาปิดที่เดียว^{ตาม} พระราชนองการ อันนี้เรียกว่ายังไม่เข้าใจความหมายของคำ^{ที่} พระองค์ตรัส

ในหลวงท่านตรัสให้ปิดทองหลังพระนั้นไม่ได้หมายความ^{ว่า} ให้ชี้อ่องมาปิดหลังพระ แต่หมายความว่า ให้ทำงานโดย^{ไม่} ต้องโมฆะนา ทำงานอะไรก็ทำไปตามหน้าที่ ไม่ต้องไปหวนไหว^{กับ} คำติคำชม ถ้าเราไปนึกว่าทำเพื่อให้เขายอม เขามีชัม...เราก็^{ไม่} ลับายใจ และถ้าเขาติ...เราก็ยิ่งไม่ลับายใจใหญ่

ถ้าทำงานเพื่อได้รับรางวัล เช่นรับเหรียญตรา สายสะพาย^{หรือ} เลื่อนยศฐานบรรดาศักดิ์ขึ้นไป ถ้าทำไปๆก็ไม่ได้สักที ทำให้^{เกิด} ความน้อยเนื้อต่ำใจว่า แหน!...เราทำงานเก็บล้มตาย ไม่มี^{โครง} สนใจ ก็เลยไม่อยากจะทำงานนั้นต่อไป อย่างนี้เรียกว่าไม่มี^{น้ำใจ} แบบปิดทองหลังพระ เราต้องไม่นึกอย่างนั้น

ทำควบคู่กันหั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ตันและประโยชน์ทำน

เรานึกแต่เพียงอย่างเดียวว่า . . .

เรารับใช้เพื่อนมนุษย์

เกิดมาเพื่อทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น

ควบคู่กับประโยชน์ตัน....คุกันตลอดเวลา

เรียกว่าประโยชน์ตันก็ต้องมี ประโยชน์ผู้อื่นก็ต้องมี

ในเบื้องต้น เรายังต้องแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ตันก่อน
ครั้นเมื่อตนตั้งตัวได้พอที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นตามที่จะช่วย
ได้แล้ว เราจะควรจะช่วยเหลือบุคคลอื่นตามที่จะช่วยได้ เมื่อได้
ช่วยอะไรแก่ใครแล้ว ไม่หวังอะไรเป็นลิ่งตอบแทนจากบุคคลนั้น
เราไม่ต้องการอะไรทั้งนั้น เราราทำตามหน้าที่...อย่างนี้จะสบาย

ไม่ได้ตามที่หวังก็ถูกยกเป็นน้อยเน้อต่ำใจ

พ่อแม่บางคนเคยบ่น ครูบาอาจารย์บางคนก็เคยบ่น บ่นว่า
เลี้ยงลูกหลายคน...ลูกมันไม่มีความกตัญญูต่ำที่ ไม่นึกถึงพ่อแม่
ไม่เอาใจใส่ ครูบาอาจารย์ก็บ่นว่าสอนศิษย์มาก แล้วผ่านไปๆ
ไม่มีศิษย์คนใดกลับมาเหลียวแลเลย ที่พุดออกมากเช่นนั้นก็เพราะ
เนื่องจากมีความรู้สึกบางอย่างอยู่ในใจ ความรู้สึกน้อยognอยใจ
ว่าลูกไม่คิดถึงพ่อแม่ ลูกศิษย์ไม่คิดถึงครูบาอาจารย์ หรือว่าเรา

ไปทำอะไรให้แก่ครูที่ได หรือว่าคนเหล่านั้นไม่สนใจในการงาน
ที่เราทำลงมา...เกิดความน้อยเน้อต่ำใจ

ความน้อยเน้อต่ำใจนี่ . . .

ทำให้เป็นทุกข์ ไม่มีความสุขกาย ไม่มีความสบายนิ

เช่น พ่อแม่ถ้าเกิดน้อยเน้อต่ำใจลูกขึ้นมา ก็เกิดอารมณ์ไม่ดี
ต่อลูก และก็มีความทุกข์อยู่ตลอดเวลา ครูบาอาจารย์ก็อย่างนั้น

หรือว่าครูที่ไปทำอะไร ถ้าหวังผลตอบแทนจากบุคคลนั้น
บุคคลนี้ สถานที่นั้น ที่นี่ เรา ก็มีความไม่สบายนิ มีความทุกข์
ความทุกข์ในรูปอย่างนี้มันเสียดแทงอยู่ในน้ำ ทราบเท่าที่เรายัง
ปล่อยมันไม่ได้...ก็ยังมีความทุกข์อยู่เรื่อยไป

จิตที่สบายนิ...ย่อมเกิดปัญญาเพิ่มขึ้น

ทำไมเราจึงอยู่ด้วยความเป็นทุกข์ในปัญหาน้อยๆ ซึ่งไม่ควร
จะเกิดขึ้นในใจของเรา ถ้าว่าเราไม่ต้องการให้ความทุกข์อย่างนั้น
เกิดขึ้นในใจของเรา เรา ก็จะต้องถือหลักประจำใจว่า เราปิดทอง
หลังพระ คือไม่อยาก...ทำแล้วคระรู้จะเห็นก็ช่าง เรายกตัว
เพียงอย่างเดียวว่าฉันปฏิบัติหน้าที่ให้เรียบร้อยแล้ว สิ่งใดควรทำ
...ได้ทำเสร็จแล้ว ส่วนเรื่องอื่นๆ นั้นเราไม่เกี่ยวข้อง

ถ้านิ古ได้เพียงเท่านี้ ก็จะสบายนิ จะไม่มีปัญหาอย่างมากทางใจ
เกิดขึ้น

เมื่อจิตใจสบายนั้นก็จะได้เกิดปัญญาในการที่จะทำอะไร
ต่อไป สังคมโลกในยุคปัจจุบันนี้ไม่ค่อยได้ใช้หลักธรรมะเป็น
เครื่องดำเนินชีวิต

เนื้อแท้ของทุกศาสตร์คือการทำลายความเห็นแก่ตัว

ความจริงนั้นคือราก柢ในศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น
พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ หรือว่าศาสตร์ใดอื่น ก็สอนกัน
ไว้ในแนวเดียวกัน

พระเยซูคริสต์ก็สอนในรูปให้เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว

พระพุทธเจ้าก็สอนอย่างนั้น

พระนาบีไม้อัมมาดจะสอนหรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะว่าคำมีร่องรอย
กรุอ่านนี้หมายถูก ไม่ค่อยจะมีในภาษาไทย เลยไม่รู้ว่าท่านสอนไว้
หรือเปล่า ถ้าหากว่าเขาสอนไว้เข่นเดียวกันแล้ว ก็เรียกว่ามุขย์นี่
ดีอัดด้าน ไม่เอาคำสอนที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตมาใช้ แต่เอาคำสอน
ที่ทำให้เกิดความแตกแยกมาใช้

ให้เราสังเกตว่า เหตุการณ์บางอย่างในสังคมโลกปัจจุบัน
มีการติงเอาศาสนามาเกี่ยวข้องกับสังคมในด้านที่วุ่นวาย ไม่เอา
ศาสนามาใช้ในด้านของความสงบ เช่นว่าศาสนามาพัวพันกับ
เรื่องการบ้านการเมือง ไปรวมศาสนาเข้าเป็นพวกเข้าเป็นกลุ่ม
เดียวกันเพื่อต่อต้านสิ่งหนึ่งนึง อันนี้เรียกว่า นำสิ่งมีค่ามาใช้ใน

ทางที่ไม่ค่อยจะมีค่า เพราะทำให้เกิดความแตกแยกกัน แม้ในกลุ่มศาสนาเดียวกัน บางทีก็แตกแยกกัน แบ่งเป็นกึกเป็นเหล่า ก็เรียกว่าการปฏิบัติธรรมยังไม่ก้าวหน้า ยังไม่ถึงเนื้อแท้ที่ศาสตร์ต้องการให้เราปฏิบัติเพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป ทำลายตัวตนให้หมดไป

มนุษย์เกิดมาเพื่อปฏิบัติธรรม

ในศาสนาที่นับถือพระผู้เป็นเจ้า เขายังตัวมีตน แต่ว่าเขางอกว่าตัวที่มีนี่อย่าเอาไว้ อย่าเอามาเป็นของตัว แต่ยกตัวทั้งหมดให้พระผู้เป็นเจ้าไปเสีย ให้พระผู้เป็นเจ้าให้หมดทั้งชีวิตและจิตใจ คือให้คิดว่าสิ่งที่เรามีเราได้เป็นของพระผู้เป็นเจ้า พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์ไม่มีสิทธิ์ในสิ่งที่ท่านสร้างมาเป็นตัวมาเป็นของตัว แต่ว่ามีสิทธิ์ที่จะยกส่วนที่ตัวมีทั้งหมดไปถวายให้หมดเลย ในคัมภีร์ก็ได้กล่าว เช่นนั้น

เช่นว่า สร้างมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มนุษย์ก็ถ้ามีความว่าสร้างมาทำไม ตอบว่า สร้างขึ้นมาเพื่อให้บุชาพระผู้เป็นเจ้า

ถ้าพูดในแง่พุทธศาสนาแล้ว ก็หมายความว่า สร้างมนุษย์ขึ้นมาเพื่อให้ปฏิบัติธรรมนั่นเอง พูดง่ายๆ ก็ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อปฏิบัติธรรม ไม่ใช่เกิดมาเพื่อทะเลาะเบาะแว้งกัน เพื่อยกพวกไปตีกัน แต่ว่าเกิดมาเพื่อบุชาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ ถ้าถือศาสนาแบบ

พระผู้เป็นเจ้า ก็ให้ยกร่างกาย ชีวิต จิตใจ แม้ทรัพย์สมบัติที่เรา
หาได้นั้นก็เป็นของบุชาพระผู้เป็นเจ้า...ยกให้ท่านทั้งหมด สุดแล้วแต่
ท่านสั่งให้ทำอะไร

ที่นี่คำสั่นนั้นมันก็ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนา ถ้าปฏิบัติ
ตามคำสั่นในคัมภีร์ก็เรียกว่า ปฏิบัติต่อพระผู้เป็นเจ้าด้วยดี มันก็
ไม่มีเรื่องอันตรายเดือดร้อนเกิดขึ้น แต่ว่าชาวโลกได้ปฏิบัติกัน
หรือเปล่า ในประเทศยูโรปก็เรียกว่าเป็นคริสตังบ้าง คริสเตียนบ้าง
รวมความแล้วนับถือพระผู้เป็นเจ้าองค์เดียวกัน แต่นั่นแหลกก่อ
ความวุ่นวายมากที่สุดในโลกตั้งแต่สมัยโบราณมา รบกันมากกว่า
ครรๆ พากันยกไปฆ่ากันเอง เวลาจะยกทัพก็ไปบุชาพระผู้เป็นเจ้า
ขอพระราชทานพระผู้เป็นเจ้า

ถ้าพระผู้เป็นเจ้ามีอยู่ในรูปอย่างนั้น ท่านคงจะปวดหัวอยู่
เหมือนกัน ปวดหัวว่า แหน!....มันขอทั้งสองข้าง ภูจะให้เครดี ก็
เลยทำเฉย...ไม่ให้ครอ นั่นนึกว่าสมน้ำหน้ามัน ไปติกันให้ตายถุม
แผ่นดินดีกว่า ก็เลยยกพากติกันเท่านั้นเอง เพราะว่าขอพระไม่ถูก

กัญานมิตรที่ประเสริฐที่สุด

ถ้าเราไปขอพรพระผู้เป็นเจ้า...เราต้องหยุดรอบ วางอาวุธ
แล้วก็มานั่งพูดจากันตามประสานน้อง ทำความเข้าใจกันในเรื่อง
ปัญหาอะไรต่างๆ เพราะว่าปัญหาต่างๆนั้นเป็นเรื่องแก้ไข ไม่ใช่

แก่ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในครอบครัว หรือเป็นปัญหาในวงงาน ปัญหาของชาติของโลกนั้น มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น มนุษย์ก็ควรจะแก้ไขปัญหานั้นได้

แต่ว่ามนุษย์เรานี่ไม่เชื่อธรรมะ ไม่อยู่กับฝ่ายธรรมะ หรือพระผู้เป็นเจ้า เราสมควรไปอยู่กับพวากพิ พวากชาตาน สุดแล้วแต่ผิมันสั่ง สั่งให้ปรบกัน ให้เบียดเบียนกัน ข่มเหงกัน ให้รวมพวากรวมหมู่ต่อสู้กัน ไม่ใช่รวมเพื่อทำลายปัญหา เพื่อสร้างสันติให้แก่โลก แต่รวมพวากเพื่อต่อสู้กันต่อไป เพื่อทำลายล้างกันต่อไป

ถ้าพระผู้เป็นเจ้าค่าลงมาจากสวรรค์ได้ แล้วก็เข้าสถานีวิทยุ ของนานาชาติได้ ป่านนี้คงได้ยินเสียงของพระผู้เป็นเจ้าบอกว่า ชาวโลกนั้นจะฉบบทายกันให้ญี่แล้ว มันไม่เชื่อคำของข้า ข้าสร้างมันมา แต่มันไม่รู้จักบุญคุณของข้า มันกำลังทรยศต่อผู้สร้าง มนุษย์จะต้องบุกกลบโทษเป็นการใหญ่ แต่ละคนนั้นแหล่ลงโทษ ตัวเองให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

ผู้ประพฤติเหลวไหลต้องถูกธรรมชาติลงโทษ

เด็กๆไม่เป็นโรงเรียนก็ถูกพระผู้เป็นเจ้าลงโทษ คือให้ไป ไม่มีความรู้ความฉลาด เมื่อเป็นเด็กไม่มีความรู้ โตขึ้นยิ่งไปหนักเข้าไปอีก ไปขนาดเด็กยังไม่เท่าได แต่พอเป็นหนุ่ม...ไปหนักกว่า

เด็กอีก พ่ออายุกลางคนก็ยิ่งไปหนักไปอีก ยิ่งแก่ยิ่งไปหนักไปอีก ถูกลงโทษตลอดเวลา ลงโทษ เพราะว่าหนีโรงเรียน ท่านก็ลงโทษ ให้เราไปอีกตลอดไป

คนได้ประพฤติอะไรเหลวแหล เช่นว่าเราไปเที่ยวดื่มเหล้า ไปเที่ยวเสพสิ สนุกสนาน ก็ถูกลงโทษอยู่ตลอดเวลา กรรมของผู้นั้นแหลลงโทษผู้นั้นเอง อันนี้เราเรียกว่าโทษของธรรมชาติ ที่ต้องได้รับอยู่ตลอดเวลา แต่ว่ามนุษย์เรา ก็อีกแหล ไม่รู้จักเข็มหลاب เมมื่อนเด็กถูกเยี่ยนแล้วไม่กลัวไม่เรียว พอถูกเยี่ยน เสร็จแล้วก็ไปเที่ยวต่อไปอีก กลับมาถูกเยี่ยนอีก แล้วก็ไปเที่ยวอีก ต่อไป จนกระทั่งเสียผู้เสียคนไปเลย อันนี้เป็นตัวอย่าง มนุษย์เรา ในเวลานี้ก็ดื้อ ไม่เชื่อฟังคำพระท่านที่นำมาสอนนำมาเตือน จึงได้เกิดความวุ่นวาย

หลักปฏิบัตินเป็นคนดี

ที่นี้ถ้าเราเป็นผู้ถือธรรมะ ในฐานะเป็นพุทธบริษัท เรา ก็มอบภารกิจจิตใจให้แก่พระธรรม ให้เราถือว่าร่างกายของเรา คือธรรม ตัวเราเกิดจากธรรมหล่อเลี้ยงเอาไว้ เรา ก็ควรจะยก ร่างกาย ชีวิตจิตใจให้แก่ธรรมะไปเสียเลย ไม่เอาไว้เป็นของตัว ไม่เอาไว้ให้ตัวใช้ เวลาเราทำวัตรสวัสดิ์ตอนเย็น ถ้าญาติโยม ทำวัตรแบบที่พระทำวัตร มีคำกล่าวอันหนึ่งว่า ข้าพเจ้ามอบกาย

ถาวรยชีวิตแด่พระพุทธเจ้า พระพุทธอเจ้ามีอิสระเนื้อชีวิตข้าพเจ้า
หรือพูดว่าพระพุทธเจ้าเป็นนายของเรา พระธรรมเป็นนายของเรา
พระสังฆเป็นนายของเรา เราเป็นทาสของพระพุทธเจ้า เป็นทาส
ของพระธรรม เป็นทาสของพระสังฆ

สิ่งใดที่ธรรมะว่าดี...เราปฏิบัติสิ่งนั้น

คำสอนมนต์ที่เราสวดนั้นไม่ใช่สวดไปเฉยๆ แต่ถ้าเรามา
นึกถึงความหมายว่าเรื่องที่เรากล่าวไม่ใช่เรื่องที่ย่อยยา ไม่ใช่เรื่อง
เล็กน้อย แต่เรามากล่าวมอบภัยถาวรยชีวิตแก่พระพุทธเจ้า มอบ
ภัยถาวรยชีวิตแก่พระธรรม แก่พระสังฆ รายออมเป็นทาสของ
พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสังฆ รายกให้พระพุทธเจ้า พระธรรม
พระสังฆ มีอิสระเนื้อชีวิตของเรา เมื่อเรานึกถึงคำกล่าวเช่นนี้
แล้วเราก็ควรจะได้ปฏิบัติอย่างเป็นทาสที่มีความจงรักภักดีอย่าง
แท้จริง

การเป็นทาสพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสังฆ นั้นก็คือ
เป็นทาสธรรมะ การเป็นทาสธรรมะก็หมายความว่า เรายอมโดย
ไม่มีเงื่อนไขต่อธรรมะที่เราดำเนินใช้ในชีวิตประจำวัน

สิ่งใดธรรมะว่าชั่ว...เราไม่ทำทั้งสิ้น

สิ่งใดที่ธรรมะว่าดี...เราจะปฏิบัติสิ่งนั้น

เพราะเราเป็นทาสผู้ภักดีต่อพระธรรม เหมือนคนใช้ที่ภักดี ต่อนาย นายจะใช้ให้ทำอะไรก็ทำตามทุกอย่าง แม้นายจะทุบจะตี ก็ช่างเข้าถ่อง ฉันได เมื่อเรายอมเป็นทาสพระธรรม ก็ทำตามพระธรรม เราไม่ขัดขืนพระธรรม สิ่งใดที่ธรรมห้าม เรา ก็ไม่ปฏิบัติ สิ่งนั้น สิ่งใดที่ห้ามแนะนำให้ทำ...เรา ก็ทำสิ่งนั้น อันนี้แหละช่วยให้ชีวิตของเราก้าวหน้าไปด้วยดี และไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีความเดือดร้อนเกิดขึ้นในทางใจ เพราะเราเป็นผู้ยอมเสียแล้ว

ความเจริญที่สร้างปัญหาความเดือดร้อน

แต่ว่า...ลังคมในยุคปัจจุบันนี้ มีความตื้อต้านกันมากขึ้น เพราะอะไร เพราะผู้มีความเจริญ ธรรมนั้นกลับเลื่อมลงไป ความเจริญของผู้นั้นได้แก่การเจริญสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นวัตถุ อันเป็นเครื่องย้ำยวนชวนใจ ให้อยากได้พอยใจในสิ่งนั้นๆ แล้วเรา ก็แข่งขันกันเพื่อแสวงหา แข่งขันกันทำ แข่งขันกันสร้าง แข่งขัน กันขาย แข่งขันกันซื้อมากร้ายก่ายกอง จะเป็นเหตุให้เกิดปัญหา ของที่มีอยู่จะไม่พอกินพอใช้ เพราะเราจะใช้เกินความต้องการ ของร่างกาย

เรา Jamal อดีตกันย่าฯ เรารับประทานอาหารมื้อหนึ่ง เรา รับประทานเกินความต้องการของร่างกายเรารึอไม่ เราดื่มน้ำอะไรก็เกินความต้องการหรือความจำเป็นของร่างกายหรือไม่

เครื่องนุ่งห่มที่เรามี เราใช้มันเกินความจำเป็นของร่างกายหรือไม่ หรืออะไรอื่นอีกหลายอย่าง ที่เราเอามาใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เกินความจำเป็นของชีวิตหรือไม่

ถ้าพิจารณาแล้วก็จะเห็นว่า มีส่วนเกินอยู่ไม่น้อย คนในสมัยโบราณ...วัตถุยังไม่เจริญ เขายังอยู่กันได้ อยู่กันอย่างสบาย เขาไม่วุ่นวายเดือดร้อนอย่างพากเราสมัยนี้ ปัญหาไม่ค่อยมี พากโรคประสาทไม่ค่อยมีในสมัยก่อนนี้ เพราะไม่มีเรื่องที่จะต้องคิดมาก เป็นอยู่อย่างธรรมชาติส่ายๆ ออกไปทำงานปลูกผักรับประทาน ร่างกายเขาก็แข็งแรงเติบใหญ่กว่าพากเราในสมัยนี้ ดูรูปร่างของคนโบราณเข้าใหญ่โต...แข็งแรง

เป็นอยู่ด้วยความพอดี

สมัยนี้เรารอเรียกว่าอยู่ดีกินดี มีการโฆษณาเรื่องให้กินอาหารอย่างนั้นอย่างนี้ ในสมัยก่อนไม่มีการโฆษณาอะไรหรอก อายุมั่นขวัญยืนกว่าพากเราในสมัยนี้เสียอีก สมัยนั้นวิทยาศาสตร์มันยังไม่เจริญ การแพทย์ก็ยังไม่เจริญ อะไรมันก็ยังไม่เจริญ แต่ว่าเขามีร่างกายแข็งแรง เจริญเติบโต โรคภัยไข้เจ็บก็มีกันน้อย ถ้าเรามาศึกษาดูสมัยก่อน อายุ ๗๐-๘๐ ปี อยู่มาได้ อย่างนี้ก็เพราะว่าเข้าสบายนี่ เขามีค่อยมีปัญหา เขายังคงมีความเป็นอยู่พอประมาณ เขายังคงมีความสุขไม่มากอะไร พอดีพอดี จึงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ

เกิดขึ้น กลางคืนเดือนมีดเขาก็นอนแล้ว เขายังไม่รู้งหนังให้ไป เที่ยวอัตโนมูญในโรงหนังแคบๆ ซึ่งเต็มไปด้วยอากาศที่ไม่ค่อยดี ค่ากันนอน ตื่นตั้งแต่เข้ามีดออกไปป่าหาอาหารมารับประทานกัน ถึงฤดูฝนก็ปลูกพืชปลูกผักเก็บไว้กินหน้าแล้งต่อไป แล้วก็ปลูกฝ้าย เอามาหอผ้าใช้เอง ช่วยตัวเองทั้งนั้น ก็รู้สึกว่าอยู่กันอย่างสบาย ไม่มีปัญหา แต่เดี๋ยวนี้โลกเจริญ ถนนรถวิ่งไปได้ทั่วบ้านทั่วเมือง รถก็มาก ทับคนตายไปวันหนึ่งไม่รู้กี่คน

อยู่กันด้วยความรัก เมตตาและชื่อสัตย์

คนสมัยก่อนเนี้ยอยู่กันด้วยความรัก ความเมตตาปราณາ ติดต่อกัน มีอะไรก็แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ เขายังไม่เอรัดเอเปรียบ กัน เขาชื่อสัตย์ต่อกัน ถ้านาย ก. ไปยืมเงินนาย ข. แล้วเขานอกกว่า จะนำมาให้เมื่อใด พอก็วันนั้นเขาก็นำมาให้ ถ้าไม่มีให้เขาก็บอก ว่ายังไม่มี ต้องรอไปกว่าก่อน ผู้ให้ยืมก็ไม่ว่าอะไร ไม่คิดดอกเบี้ยเพิ่ม เขายังให้ด้วยการช่วยเหลือเจือจุนกันสนั่นที่พื้นที่น้อง อยู่กันด้วย ความสงบสุข คนสมัยก่อนเขียนหนังสือไม่เป็น สัญญาไม่เคยทำ ...สัญญากับปากทั้งนั้น แต่ไม่ค่อยเบี้ยวกัน สมัยนี้เขียนหนังสือได้ แต่ว่าเขียนหนังสือให้เบี้ยวได้ ยิ่งฉลาดมากขึ้นก็ยิ่งเบี้ยวมากขึ้น ยิ่งเอเปรียบ คนที่ไม่รู้ทันเหตุการณ์มากขึ้น มันเป็นเลี่ยงอย่างนี้ เพราะสักคนมีเรื่องแข่งขันกัน จึงเป็นปัญหาเกิดความทุกข์ขึ้น

เกิดเป็นคนต้องทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์

เมื่อพูดไปในรูปอย่างนี้ ญาติโยม...บางทีหรือว่าคนหนุ่มๆ อาจจะคิดว่าถ้าย่างนั้นไม่ต้องทำอะไรมาก แล้วไม่ต้องพัฒนา ไม่ต้องสร้างบ้านเมือง อญู่กันเฉยๆ จึงจะเชื่อว่าผู้ประพฤติธรรม... ถ้าคิดอย่างนั้นมันไม่ถูก เรียกว่าทำอย่างนั้นก็ไม่ประพฤติธรรม นั้นแหล่ะ เราต้องทำงานหน้าที่ มีอะไรก็ต้องทำไป เช่นเราเป็นเด็กอยู่ในวัยของการศึกษา ก็ต้องรู้หน้าที่ว่าเรียนนั้นเป็นเด็ก ต้องเล่าเรียนเขียนอ่าน ต้องเตรียมสาขาวิชามาใส่ตัวไว้ เพราะวันหนึ่งเราจะเป็นผู้ใหญ่ เราจะต้องช่วยตัวเอง จะต้องพึ่งตัวเอง

อันลูกที่เกิดมาในครอบครัวใดก็ตาม มีอยู่ด้วยกัน ๓ ประเภท นับเป็นอย่างไร คือลูกคนหนึ่งเกิดมาติดกิริยาพ่อแม่ คนหนึ่งเกิดมาพ่อเสมอพ่อแม่ ลูกคนหนึ่งเกิดมาเลวกว่าพ่อแม่ พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างนั้น ลูกที่เกิดมาติดกิริยาพ่อแม่เรียกว่าติทุกແย়েทุกมุน การศึกษาติดกิริยาพ่อแม่ ความก้าวหน้ากว่า ความประพฤติก็ติดกิริยาพ่อแม่ ใจสูงกว่า นี่เรียกว่าสูงกว่าพ่อแม่ทั้งกายทั้งใจ ทั้งการศึกษาและการปฏิบัติงาน ครอบครัวใดมีลูกติดกิริยาพ่อแม่ ครอบครัวนั้นเจริญก้าวหน้า สกุลมั่งคั้ง ไม่ล้มลง

แต่ว่าสกุลได้ไม่มีลูกติดกิริยาพ่อแม่ เรียกว่าเสมอพ่อแม่ ถ้าเสมอ ก็เสื่อม เพราะโลกมันก้าวหน้า คนที่ไม่ก้าวหน้าจะไปทันโลกอย่างไร

ส่วนที่เล่าว่าพ่อแม่ไม่ต้องพูดถึง มันไม่มีอะไรที่เรียกว่า ก้าวหน้าเลยแม้แต่น้อย

เด็กๆทุกคนที่มาวัดนี้ก็ต้องจำไว้ด้วย แล้วก็ต้องบอกตัวเอง สอนตัวเองไว้ว่าเราจะต้องเป็นอภิชาตบุตร คือบุตรที่ดีกว่าพ่อแม่ ทุกแบบทุกมุม อะไรก็ให้สูงกว่าดีกว่าไว เริ่มต้นก็ต้องให้ดีในด้าน การศึกษาให้ก้าวหน้ากว่าคุณพ่อคุณแม่ คุณพ่อคุณแม่มีความรู้ ขนาดนี้ เราต้องเรียนให้เก่งกว่านั้น ให้ดีขึ้นไปกว่านั้น ต่อไปเรา ก็ปรับปรุงตัวเองให้มีความประพฤติสูงกว่า ประณีตกว่าพ่อแม่ อย่าเอาแต่เพียงว่าเท่านี้ก็พอแล้ว มันก็ไม่ได ถ้าคิดได้อย่างนี้แล้ว ...ลบай

ที่นี่ลูกเจริญด้วยการศึกษา เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ กรุงเทพฯ นี่เป็นแหล่งที่เพาะเชื้อแห่งความเสื่อมโกร姆ไม่ใช่น้อยเหมือนกัน ตนเองมาอยู่กรุงเทพฯ แต่บางมีลูกที่กรุงเทพฯ เป็นชาวกรุงแล้ว ไม่ใช่ชาวบ้านนอกที่มีความประพฤติเรียบร้อย พอเข้ามาอยู่ใน กรุงเทพฯ เชื้อโรคกรุงเทพฯ เข้าสู่ร่างกาย...เลยไม่เข้าเรื่องในการ ศึกษาเล่าเรียน หน้าไปเที่ยวไปเล่นเพลงชาโถวชาเด้ออะไรกับ เข้าเสีย สนุกไปกับเรื่องร้องรำทำเพลง ไม่เรียนหนังสือ นิกว่า จะพอกากินหรือ? มันก็ไม่พอกินพอกใช้ ถ้าเราไม่มีความรู้ ถ้าเรา ชอบดูตระกูลที่ต้องเรียนให้นั้นสูง ไปเรียนที่มหาวิทยาลัยศิลปากร เรียนแผนกอย่างนั้น เรายังจะก้าวหน้าและมีวิชา ไม่ใช่ไปเป็นนัก ตีกลองจนกระหึ่ม...มันเอาตัวไม่รอด

เราจะเป็นนักดนตรีมันต้องเขียนเพลงเอง จะต้องประดิษฐ์เพลงใหม่ๆ เขียนเพลงปลูกใจคนให้ตื่นตัว ให้ก้าวหน้า ให้เข้าหาธรรมะรัมโน ให้เป็นคนเรียบร้อย ถ้าเราบรรเลงเพลงให้คนจะต่อยกันมันฟัง ได้ยินแล้วมันหยุดต่อยกัน...ก็ใช่ได้ ก็เหมือนกับพระอภัยมณีเปาปี พอเปาขึ้นมาท่าทางก็ง่วงหลับเป็นแท้ หรือว่าบางทีพอได้ยินเสียงปีกคิดถึงเมีย คิดถึงครอบครัว เลยไม่อยากจะรับ...ทิ้งอาวุธกลับบ้าน บ้านเมืองก็สงบเท่านั้นเอง ถ้าเราเป็นนักดนตรีก็ต้องถึงขนาดนั้น ถ้าเราจะเป็นคนทำอะไรอื่นก็ต้องคิดก้าวหน้าให้มันมากขึ้นไป

คงกันคนที่มีธรรม รักความก้าวหน้า

สมมติว่าพ่อแม่ส่งเราไปอยู่โรงเรียนชั้นดี เรายังต้องควบคุมตนเอง อย่าไปคบเพื่อนชั่วเพื่อนเหลวแหล คบเพื่อนไม่เอาถ่านเพื่อนใช้เงินใช้ทองเปลือง พอนั่งลงก็คุยกับเพื่อนหนังเรื่องละครเรื่องไปเที่ยวสนุกสนาน ต้องรีบลุกขึ้นหนีจากเพื่อนคนนั้นໄได้แล้ว เราอย่าไปนั่งใกล้ เพราะว่าผู้มันจะلامมาเข้าเราด้วย เราต้องลุกขึ้นไปนั่งที่อื่น

ถ้าไปนั่งกับเพื่อนคนใดเบาคุยว่า เอ...เมื่อวานนี้เราเรียนถึงตรงนั้นแหล ครูสอนว่าอย่างไรนะ มันมีปัญหาว่าอะไรบ้าง?... เธอจำได้ไหม? เธอเข้าใจไหม? ในเรื่องที่ครูสอนเมื่อวานนี้ ไปถึง

บ้านไปอ่านหรือเปล่า ไปคิดไปค้นอีกหรือเปล่า เพื่อนแบบนี้เรา
นั่งใกล้แล้วกันนั่งต่อไปเกอะ เพราะว่าเพื่อนแบบนั้นเป็นคนมีธรรม
เป็นคนรักความก้าวหน้า รักวิชาความรู้ ถ้าเรานั่งใกล้เราก็เจริญ
ไม่มีความตกต่ำ

เด็กเราบางทีก็ไม่รู้ เห็นเพื่อนคนไหนคุยสนุก แหม...เข้าไป
คลอเคลียเขียว เพื่อนคนนั้นสูบบุหรี่ก็เฉลี่ยมาให้สูบบ้าง บุหรี่
ธรรมดามันไม่อร่อย ต้องยัดผงขาวเข้าไปมันจะได้เสียคนไวๆ เลย
ไปสูบผงขาวๆเข้าให้ เลยกลายเป็นคนเสียไป พ่อแม่ก็เอาหัวเข่า
เช็ดน้ำตา เอาน้ำตาเช็ดหัวเข่า แล้วแต่ท่าไหนจะดี มันเป็นเสีย
อย่างนี้แล้วมันจะก้าวหน้าอย่างไร

ปลูกตัวเอง เสกตัวเอง

คนหนุ่มน้อยๆทั้งหลาย ก็ต้องคิดไว้ในเมื่อย่างนี้ เราต้อง^๑
ตามตัวเองไว้บ้างในเรื่องอย่างนี้ ต้องคิดเป็นคนก้าวหน้าทุกແง່
ทุกมุม มองดูคุณพ่อคุณแม่แล้วพูดกับตัวเองว่า ฉันต้องให้เจริญ
กว่าพ่อแม่ ฉันต้องให้ดีกว่าพ่อแม่ ต้องให้เก่งกว่าพ่อแม่ ถ้าคิด
ท่องคำอันนี้ไว้ในใจเรียกว่า ปลูกตัวเอง เสกตัวเอง ไว้อย่างนี้
บ่อยๆ พลังงานมันก็จะเกิดขึ้นในใจ ความกระตือรือร้นมันก็จะ^๒
เกิดขึ้นในใจ

คิดและทำแต่ในเรื่องที่เป็นการสร้างสรรค์

คนเราถ้าพูดอะไรกับตัวบ่อยๆ ในทางสร้างสรรค์ ชีวิตก็จะเต็มไปด้วยความสร้างสรรค์ ถ้าพูดในเรื่องที่ทำลายตัวเองบ่อยๆ ชีวิตก็จะเป็นไปในทางทำลาย เช่นตื้นแต่เข้าเราก็พูดว่า ภูนีมันไม่ไหวแล้ว ขี้เกียจเรียนเสียเต็มที่แล้ว สามวันเท่านั้นไม่อยากไปโรงเรียนแล้ว เพราะท่องคานาขี้เกียจทุกวันทุกเวลา แล้วมันจะไปเรียนได้อย่างไร

เพราะฉะนั้น ผู้ปกครองต้องสอนให้ลูกท่องคานาเสียใหม่ ตื้นเข้าต้องให้ห่องว่า เราจะก้าวหน้า เราจะเป็นคนมีความรู้ในวิชามากๆ เราจะเป็นคนเอางานเอกสาร เราจะไม่เหลวไหล เราจะรักพ่อแม่ เราจะเรียนให้พ่อแม่เชื่อใจสบายใจ เรานឹកอย่างนั้น เรียกว่าสกัดตัวเองในทางที่ถูกที่ชอบ เป็นเด็กต้องเลกอย่างนั้น

เป็นคนหนุ่มก็เหมือนกัน ถ้าเราฐานะสึกตัวว่าเราเป็นคนหนุ่ม ขึ้นมาแล้ว กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ แต่ว่าเรามีความรู้พอ เลี้ยงตัวได้ใหม หรือว่าเราเป็นหนุ่มแบบการฝ่ากคุณพ่อคุณแม่ ต้องเกะท่านกินเรื่อยๆ...ไม่ได้ น่าละอาย เราจึงต้องรับทำอะไร ที่จะช่วยตัวเอง

ถ้าได้งานได้การทำแล้ว ไปทำที่ไหนอย่าให้เสียชื่อพ่อแม่ อย่าให้เสียชื่อครูบาอาจารย์ เมื่อไปทำงานที่ไหนให้เขารู้ว่าเก่ง ชื่อสัตย์สุจริต เอกการอาชญากรรม ไม่เหลวไหล ทำงานด้วยใจเป็นไฟ

ทำงานด้วยจิตใจที่เป็นไท ก็คือว่า ไม่ตกอยู่ภายในอำนาจของฝ่ายตัว ไม่เอารัดเอาเบรียบ เป็นคนรักงาน เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริตต่องาน ตามหน้าที่ที่ต้องกระทำ เรายังจะก้าวหน้า

ที่นี่สิ่งใดที่มันทำลายเรา เป็นภัยหนาม เป็นอุปสรรค ทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า เราต้องรับฟันฝ่าในสิ่งนั้นไป อย่างยอมให้ สิ่งนั้นมาทำลายเรา ทำลายชื่อเสียงของประเทศเราเป็นอันขาด

ต่อสู้กับความชั่วที่เกิดขึ้นในใจ

เป็นไทยต้องสู้...แต่อย่าไปสู้ด้วยการยกพวกตีกัน เพราะว่า เดียววนั้นก็เรียนอาชีวะเข้าชนบทสู่ เขาถือว่าเลือดไทยมันต้องสูญ แต่ ไม่ไปสู้กับใครล่ะ...ไม่สู้กับความชั่วที่เกิดขึ้นในใจ ไม่สู้กับสิ่งที่ชั่ว สิ่งที่ร้าย แต่ไปสู้กับเพื่อนไทยด้วยกัน อย่างนี้มันก็เสียหาย เราไม่ควรจะทำอย่างนั้น มีลูกมีเต้าก็ค่อยสอนค่อยเตือนให้รัก เกียรติรักชาติบ้านเมือง อย่าไปทำลาย อย่าไปทะเลาะกัน เรื่อง เล็กๆน้อยๆให้อภัยกันได้ก็ให้อภัยกันเสียบ้าง ขอ กันกินมากกว่านี้

ถ้าเราได้พูดได้เตือนกันอย่างนั้นมันก็ดี วิทยุกระจายเสียง เขายังไม่ค่อยพูดเรื่องอย่างนี้ พูดแต่เรื่องอื่นซึ่งไม่เป็นไปเพื่อความ สร้างสรรค์ เพลงที่ร้อง...ทำไม่นะ เออจะ เออจ้า อะไรก็ไม่วุ้ง เอา Mara องกันอยู่ได้ มันไม่ค่อยได้สาระอะไรมีอะไรจะได้ปฏิรูป กันเสียทีก็ไม่วุ้ง ให้มันเป็นเพลงปลุกใจเตือนใจ ให้เกิดความชอบมาก

เขมัน เกิดความรักงาน เกิดความไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้ละอายต่อการที่จะคิดเรื่องชั่ว ให้ละอายที่จะเดินไป กับคนที่ชั่วที่ร้าย ละอายในการที่จะเข้าไปในสถานที่ชั่วร้าย ถ้าเรามีบทเพลงที่ร้องที่มีคำเตือนจิตสะกิดใจบ่อยๆ ในเรื่องนั้น เรียกว่าเป็นคำวัณของชาติบ้านเมือง ให้มัน เพราะๆ เปลี่ยนไป ตามกาลสมัย คนไทยเราจะได้ยินแต่เสียงดี เสียงงาม มาเตือน จิตสะกิดใจให้เกิดความก้าวหน้าในทางที่ถูกที่ชอบ ก็จะเป็นการ สร้างสรรค์ตัวเรา ชาติประเทศของเราให้เจริญตามหลักธรรม ของพระพุทธเจ้า

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ไม่ขัดกับสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ หรอก ไม่ว่าโลกต้องการอะไร เอาจรรมนั้นมาประยุกต์ใช้ให้ เป็นประโยชน์ได้ทั้งนั้น เรียกว่า ไม่ขัดกับการพัฒนา และการ สร้างตัวสร้างตน แต่พร้อมๆกับการกระทำสิ่งนั้น พระพุทธเจ้า ท่านมีห้ามล้อจำกัดใจไว้ว่า อย่าทำด้วยความเห็นแก่ตัว แต่ให้ทำ เพื่องาน เพื่อความเจริญของส่วนรวม ถ้าเราคิดในรูปอย่างนี้ เรา ก็จะอยู่กันด้วยความสุขภายสุขภายใจ ไม่มีเรื่องอะไรเดือดร้อน

กล่าวมาเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจแก่ญาติโยมทั้งหลาย

ก็พอสมควรแก่เวลา

ขออุติการและคงป้ารุกษาไว้แต่เพียงเท่านี้

ปลดล็อกทางสันติ

พ.ศ. ๒๕๖๗

ไปสู่สถานที่ดี

ตั้งอยู่ในธรรมแล้ว ไม่ต้องกลัวปรโลก

ญาติโยมพุทธบริษัทห้างหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของ การฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟัง ตามสมควรแก่เวลา

สิ่งที่อยู่เหนืออำนาจการควบคุมของมนุษย์

วันนี้ดูอาการซักจะครึ่มๆ สักหน่อย ฝนทำท่าจะเทลงในเวลาเช้า เวลาที่ฝนตก...ความจริงคนไม่ค่อยจะชอบสักเท่าใด แต่ถ้าฝนไม่ตก...คนก็ไม่ชอบอีกเหมือนกัน อันนี้มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ ของต้นฟ้าอากาศ เราจะไปบังคับบัญชาสิ่งที่เป็นเรื่องธรรมชาติให้เป็นไปตามใจของเรานั้น...เห็นจะไม่ได้

ในทางธรรมะ ท่านก็วางแผนให้เราไว้เหมือนกัน คือ รู้ว่า
สิ่งทั้งหลายไม่อยู่ในอำนาจของเรา
. . . เราจะไปบังคับบัญชาไม่ได้

การทำใจให้สบายนอกสถานที่

คนที่รู้เรื่องความจริงของธรรมชาติ ย่อมจะมุนจิตใจให้
เหมาะสมแก่เหตุการณ์ คือให้มีความสบายนอกสถานที่ การที่เรา
ทำใจของเราให้สบายนอกสถานที่ ในการปฏิบัติชอบตาม
หลักทางพระศาสนา

การอยู่อย่างมีความสุขสงบในชีวิตประจำวัน

การศึกษาธรรมะที่เราทำกันอยู่ทุกวันนี้ เราศึกษาใน
แบบนี้ คือในแบบที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับแก้ไขปัญหาใน
ชีวิตประจำวันของเรา เพื่อเราจะอยู่อย่างผู้ชนะ ให้เราอยู่อย่าง
มีความสุข ให้เราอยู่อย่างมีความสงบในชีวิตประจำวัน

ความทุกข์ความเดือดร้อนต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากความ
ไม่พอใจไม่พึงใจในสิ่งต่างๆที่เกิดเฉพาะหน้า

ในขณะใดความไม่พอใจเกิดขึ้น

...ในขณะนั้นเราก็มีความทุกข์ความเดือดร้อน

แต่ในขณะได้ความพอใจมันเกิดขึ้น

...ขณะนั้นเราเก็บเพลิดเพลินไปตามอารมณ์นั้นๆ

ความเพลิดเพลินไปตามอารมณ์นั้น

เรียกว่า...เป็นความสุขที่มีเครื่องล่อเครื่องจูงใจ

ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้ที่เราต้องการ

เพราะว่าความสุขที่อาศัยเครื่องล่อเครื่องจูงใจนั้น มันจะเปลี่ยนเป็นทุกข์เมื่อใดก็ได้

ความสุข ๒ ประการ

ในหลักธรรมะท่านบอกไว้ว่า ความสุขมันมีอยู่สองประการ คือ อามิสสุข...ประการหนึ่ง นิรามิสสุข...อีกประการหนึ่ง

อามิสสุข นั้นก็คือ ความสุขที่เลือดawayเครื่องล่อเครื่องจูงใจ มีอะไรมาเป็นเหตุมาเป็นตัวการให้เราเกิดความพอใจ ความชื่นใจ ความสบายใจ แล้วเราเก็บมีความสุข

ความเป็นจริงแล้ว...มันไม่ใช่ความสุขที่แท้ เรียกว่า เป็น นั้นทิราศ หมายความว่า เพลิดเพลินยินดีอยู่ในสิ่งนั้นๆ ความ เพลิดเพลิน ยินดีอยู่ในอะไร ในขณะนั้น ใจเรา ก็รู้สึกว่า สบาย สบาย เพราะได้สิ่งที่เราต้องการ ตาได้เห็นรูป หูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส กายได้สัมผัสถูกต้อง สิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ตาม เรามีความ พoใจชื่นใจอยู่ในสิ่งนั้นๆ

亚洲สุขมีเท่าใด...ทุกข์ก็ย่อ้มมีเท่านั้น

ในขณะที่สิ่งนั้นอยู่ในสภาพที่เราชอบใจ พึงใจ เราเกียจมีความสุขใจสบายใจอยู่ เมื่อได้สิ่งนั้นเกิดเปลี่ยนแปลงไป...เราเกียจมีความทุกข์ความเดือดร้อน เพราะฉะนั้นห่านเชิงกล่าวว่า 亚洲สุข มีประมาณเท่าใด ความทุกข์ก็ย่อ้มเกิดมีประมาณเท่านั้น

เพราะความสุขกับความทุกข์ในรูปนั้นมันมาคู่กัน มันมาพร้อมกันด้วยซ้ำไป ความสุขของหน้า...ความทุกข์ก็เดินตามหลัง ยังไม่มีโอกาสแสดงตัว แต่พอได้โอกาสแสดงตัวเมื่อใด เราเกียจได้รับความทุกข์เมื่อนั้น ความสุขประ嵬ที่ลึกลับไม่ถาวรไม่มั่นคง อะไร

ความสุขที่ถาวรไม่ต้องอาศัยเครื่องล่อเครื่องจุจิก

ความสุขที่ถาวร ที่ประเสริฐ มันเป็นความสุขแท้ๆที่เกิดขึ้น ในใจ โดยไม่ต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องจุจิกเป็นเครื่องล่อ มันเป็นเรื่องธรรมชาติของจิตที่อยู่ในสภาพอย่างนั้น เป็นจิตที่สะอาดแท้ เป็นตัวตั้งเดิม ไม่มีอะไรเข้าไปเจือปน อันจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อันนี้เป็นสิ่งที่คนเรายังเข้าไม่ถึง เมื่อยังเข้าไม่ถึงก็ไปหลงให้ ไปมัวเม้า ชืนใจและพาใจในความสุขประ嵬ที่ชั่วคราว ที่เหมือนกับฟ้าแลบอยู่ตลอดเวลา

ในวันหนึ่งๆ ในชีวิตประจำวัน เรายังแสวงหาแต่ความสุข ประเททัพน์ แสวงหารูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ที่เราพึงมีพึงได้ ตามประสาชาวโลกที่มีความต้องการ จิตเราก็ไปติดยึดมั่นอยู่ใน วัตถุด้วยประการท่างๆ

ในขณะใด...ที่จิตเราไปยึดติดเกาจับอยู่ในวัตถุ ไม่ว่าใน รูปใด เรายังมีความทุกข์มีความเดือดร้อน เพราะสิ่งนั้น คือทุกข์ เมื่อไม่ได้ดังใจ พอไม่ได้ดังใจก็เกิดความไม่สบายใจ เมื่อได้ ไม่สมกับที่เราต้องการ...ก็เกิดความไม่สบายใจ

เรื่องอย่างนี้ต้องลังเลตดูจากจิตใจของเราเองว่า ในชีวิต ประจำวันวันหนึ่งๆของเรานั้น เรารู้สึกจะหมดใจ เพราะเรื่องอย่างนี้ มีกี่ประการ เรื่องเกี่ยวกับเงินทอง เรื่องเกี่ยวกับข้าวของ เกี่ยวกับ การงานของลูกหลาน เกี่ยวกับอะไรต่างๆในชีวิตของเรา มันมี มากมายหลายเรื่องหลายประการเหลือเกิน ที่ทำให้เราไม่สบายใจ อยู่บ่่อยๆ

แต่ว่าคนเราโดยทั่วไปนั้น จะพอดีอีกอย่างหนึ่งว่าไม่รู้จัก เข้าใจรู้จักหลับ เจ็บแล้วก็ไม่ค่อยจำในเรื่องนั้นไว จึงต้องประสบ กับปัญหาอันนั้นต่อไปอีก ไม่มีเวลาที่จะจะสนใจ ต้องซ้ำแล้วซ้ำอีก อยู่ตลอดเวลา ถ้าเป็นภาระนั้นแล้วเขาก็เรียกว่าจายซ้ำในเรื่อง เดียวกันนั้นแหละ ซ้ำแล้วซ้ำอีกเรื่อยๆไป ไม่รู้จักเข้าใจหลับในเรื่อง อย่างนั้น ยังแสวงหาดินรนในทางให้เกิดทุกข์ต่อไปอีก อันนี้เป็น เรื่องที่น่ากลัวอยู่ไม่ใช่น้อย

เครื่องบงชัดให้มองเห็นสภาพที่เป็นจริง

แต่ถ้าหากว่า เราได้ศึกษารรรมะแล้วก็นำธรรมะไปเป็นเครื่องประกอบกับการกระทำในชีวิตประจำวันของเรา เรายังจะรู้จักแก่ใจตของเรานี้สิ่งเหล่านี้ได้ เพราะว่าการเรียนรู้ธรรมะนั้นเป็นเครื่องบงชัดให้เราได้เข้าใจในเรื่องอะไรได้ตามสภาพที่เป็นจริง คือให้รู้ว่าธรรมดายของสิ่งนั้นมันเป็นอย่างไร

อะไรในโลกนี้ ก็ล้วนแต่ตกลอยู่ในกฎของธรรมชาติทั้งนั้น ธรรมะในทางพราพุทธศาสนาสอนให้เราบำบซึ้งในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ให้เรารู้สภาพที่แท้จริงของสิ่งนั้นว่ามันเป็นอย่างไร

เมื่อไม่รู้ความจริงสิ่งใด ก็ยังหลงใหลในสิ่งนั้น

สิ่งใดที่เรายังไม่รู้ความจริง เรายังหลงใหลมัวเมอยู่เหมือนกับเข้าเอาอะไรมากว่าไว ณ ที่แห่งหนึ่ง แล้วเข้าเอาอะไรมากลุ่มไว คนเราก็อยากรู้จะไปดู อยากรู้ว่ามันมีอะไรมอยู่ในนั้น ถ้ามีช่องมีรูสักนิดสักหน่อย เรายังต้องไปจ้องมองที่ช่องนั้น เพื่อจะดูว่าข้างในมันมีอะไร แต่เมื่อดูเข้าไปเสร็จแล้วก็ได้พบว่าไม่มีอะไรมี มันมีแต่ความว่างความเปล่า เข้าเอาผ้ามาคลุมเอาไว้ต่ำๆ ปิดไว้เฉยๆ คนเรามิรู้ความจริงก็อยากรู้จะดู อยากรู้จะมองในเรื่องอย่างนั้น แต่พอรู้แล้วก็ร้องว่า อ้อ...ไม่มีอะไรมีถึงรู้ว่าไม่มีอะไรมีแล้ว

ก็ไม่บอกใครอีก อย่างให้คนอื่นดูกันด้วยความเบลาก่อไป วิสัยของคนเรามันเป็นอย่างนี้ จึงไม่ได้เป็นการช่วยกันให้พ้นไปจากความรุนแรง ให้พ้นจากปัญหา คือความทุกข์ความเดือดร้อน

แต่ถ้าหากว่าเราได้ประสบอะไร แล้วก็รู้ความจริงในสิ่งนั้นแล้วว่าสิ่งนั้นมันคืออะไร เราก็ไปบอกคนอื่นว่ามันไม่มีอะไรที่น่าดูไม่มีอะไรที่น่าชัม ไม่มีอะไรที่น่าสนใจหรอก มันเป็นอุบายที่เขาโฆษณาชวนเชื่อของสิ่งทั้งหลาย ที่จะทำให้เราหลงใหล ทำให้เราหวาเมาระมานาทั้งนั้น ถ้าเราบอกกันในรูปอย่างนี้คนก็จะเข้าใจความจริงในเรื่องนั้นมากขึ้น

ศึกษาให้รู้ความจริงของธรรมชาติ

ความจริง...สิ่งที่เรียกว่าธรรมชาติ มันก็เป็นเรื่องโฆษณาชวนเชื่ออยู่ในตัวไม่ใช่น้อย ชวนให้เราหลงไป ชวนให้เราสำคัญผิดไปในเรื่องนั้นๆด้วยประการต่างๆ เพราะเราไม่ได้พิจารณาสิ่งที่เป็นเนื้อแท้ในคำสอนทางพระพุทธศาสนา จึงขอแนะนำให้เราทั้งหลายศึกษาว่าอะไรมันเป็นอะไร ให้เราดูในรูปอย่างนั้น ให้คิดในเรื่องอย่างนั้น ให้พิจารณาในแบบอย่างนั้น เพื่อให้ได้เข้าถึงความจริงของสิ่งนั้นๆ

ทราบได้ที่เรยังมองไม่เห็นถึงความจริง...ยังไม่รู้เนื้อแท้ของสิ่งนั้น เรายังหลงผิดกันเรื่อยๆไป

บางทีหลงผิดมาตั้งแต่วัยหนุ่มสาวจนกระทึ่งวัยชรา ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงความคิดความอ่าน ยังมีความหลงให้มัวเมากอยู่ในเรื่องนั้นๆ มนุษย์เราเป็นเช่นนั้นอยู่ถมไป เช่น หลงเหล่ในสิ่งเหลวไหลต่างๆ ในความสนุกสนาน ในการประพฤติในการปฏิบัติ บางอย่าง เมื่ออายุมากขึ้นก็ควรจะเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตใจ ควรจะฉลาดมากขึ้น มีปัญญามากขึ้น รู้เท่าทันสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงมากขึ้นๆเรื่อยๆ จึงจะสมกับที่เป็นคนมีอายุมาก

แต่ว่ามีอายุมาก...แล้วยังไม่ฉลาดรอบคอบในเรื่องอะไรๆ ต่างๆ ยังไม่รู้ชัด ยังไม่เข้าใจชัดในสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเรา นี้เรียกว่าอยู่ด้วยความงมงาย ความโง่เขลา การอยู่ในรูปอย่างนี้ไม่ใช่สิ่งของพุทธบริษัท

พุทธบริษัทรู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง

พุทธบริษัทเรานั้น ต้องทำตนให้เป็นผู้รู้ ทำตนให้เป็นผู้ตื่นตัว ทำตนให้เป็นผู้มีจิตใจเบิกบานแจ่มใส เพราะได้รู้ได้เห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงตลอดเวลา เมื่อเราได้พิจารณา รู้เห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริง เราก็เรียกว่าเป็นผู้ก้าวหน้า ในธรรมปฏิบัติตามสมควรแก่ฐานะ จึงควรจะได้หนั่นศึกษาและพิจารณาในเรื่องนั้น ในหลักการที่เราจะพิจารณาตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติที่ตั้งไว้ ความจริงนั้นไม่ได้มีเคราะห์แต่ปั้ง กฎเกณฑ์

บรรมชาติมันเป็นกฎในตัวของมันเอง มันเป็นอยู่อย่างนั้นเอง ไม่มีใครบัญญัติแต่ตั้งกฎเกณฑ์ยังนั้นมีอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่เริ่มเกิด มีสิ่งทั้งหลายขึ้นในโลก ก็ได้มีกฎนำกำกับกันมาเลยทีเดียว เรียกว่า เป็นเนื้อแท้ของเรื่องก็ว่าได้

พระพุทธเจ้าท่านก็บอกเราตรงๆ ในเรื่องนี้ ดังมีปรากฏอยู่ ในธรรมนิยามสูตร พระองค์ตรัสว่า...

อุปปานา วา ภิกขุเรา ตถาคตาน อนุปปานา วา ตถาคตาน
ดังนี้เป็นต้น ซึ่งแปลความว่า...

ถูกรวิกษุทั้งหลาย...

ตถาคตจะเกิดขึ้นในโลกก็ตาม

ไม่เกิดขึ้นในโลกก็ตาม

สิ่งที่เรียกว่า อัมมฐิติ อัมมนิยาม ธรรมชาติ
มันก็เป็นอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา

ความเป็นอยู่ของสิ่งนั้นก็คือว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง สิ่งทั้งหลายมีความเป็นทุกข์อยู่ในตัวมันเอง สิ่งทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่มีอะไรที่เรียกว่าเป็นเนื้อแท้คบคนavaroyin สภาพนั้นตลอดไป อันนี้เป็นระเบียบ เป็นกฎของธรรมชาติที่ไม่มีใครบัญญัติแต่ตั้ง เรื่องอื่นๆ นั้นมีการบัญญัติแต่ตั้งขึ้นให้คนทั้งหลายได้รู้เข้าใจ เพื่อให้เหมาะสมแก่สังคมนั้นๆ ในชุมชนนั้นๆ เมื่อชุมชนนั้นกระทำผิดในเรื่องใด คนที่ฉลาดในปัญหาเกี่ยวกับการเป็นอยู่ของมนุษย์ ก็ได้ตั้งระเบียบตั้งกฎขึ้นไว้ว่าควรจะปฏิบัติอย่างนั้น

ศีลธรรมทำให้อุญร่วมกันอย่างส่งบสุข

เมื่อคนได้ประพฤติปฏิบัติในรูปอย่างนั้นแล้ว เรายังอยู่กันด้วยความสุขความสบาย ไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในหมู่ในสังคมนั้นๆ หลักเหล่านั้นเรียกว่าขั้นศีลธรรม เป็นข้อปฏิบัติเบื้องต้น เช่น ให้เราถือหลักว่า ไม่เบียดเบียนกันในทางทรัพย์ ในทางการ ใน การพูดในร้ายป้ายสีกัน หรือไม่เบียดเบียนตัวเองด้วยการทำลาย สติปัญญาให้หมดสิ้นไป อันนี้ก็ได้เช่นกันว่าเป็นผู้อยู่ในขั้นศีลธรรม อันคนเราถ้าอยู่ในขั้นศีลธรรมแล้ว การอยู่ในสังคมก็ไม่มีปัญหา ไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนมาก algunไป

เมื่อรู้สึกที่เป็นจริงก็แก้ปัญหาเฉพาะตนได้

แต่คนเรามันมีเรื่องเฉพาะตัว มีปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น ในจิตใจของเรานางบางโอกาส แม้เราจะปฏิบัติในรูปอย่างนั้นแล้ว ก็ยังมีความทุกข์ใจ ยังมีความเดือดร้อนใจ อันเกิดจากปัญหา เฉพาะตัว ซึ่งเป็นปัญหาภายใน เป็นความทุกข์ที่เกิดขึ้นในใจ และไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น

ถ้าเราจะแก้ปัญหานี้ได้ ก็ต้องแก้ด้วยหลักธรรมะ คือเอา หลักนั้นมาปลอบโยนจิตใจ มาพิจารณาให้เห็นว่าชีวิตของเรามี สภาพเป็นอย่างนี้ คือมีการเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ มีความทุกข์อยู่

ในรูปอย่างนี้ หลักทั้งสามประการนี้ถ้าเรานำมาใช้เป็นแนวทางพิจารณาไว้บ่อยๆ เรายังจะมองเห็นอะไรมากขึ้น แจ่มแจ้งขึ้น เราจะไม่เกิดความวุ่นวายในจิตใจมากเกินไป เพราะเราเข้าใจชัดในรูปของปัญหานั้นๆ

เมื่อรู้ว่าทุกสิ่งไม่เที่ยง...ก็ไม่เป็นทุกข์เดือดร้อน

ตัวอย่างเช่นความไม่เที่ยง ถ้าหมั่นตรวจสอบและพิจารณาแล้วจะช่วยให้เราคลายจากความทุกข์ความเดือดร้อน คนเราที่มีความทุกข์ความเดือดร้อนนั้นเพราะคิดว่า สิ่งนั้นคงทนถาวร มันอยู่อย่างเดิมจะอยู่ในรูปอย่างนั้น เช่นในเรื่องร่างกายของเราที่ไม่เคยไม่อยากให้มันแก่หรอ ก็ไม่เคยอยากรับรู้ให้เกิดการเจ็บไข้ไม่มีครั้งต้องการให้ร่างกายของเราแตกสลายไป อันนี้เป็นความปรารถนาของมนุษย์ทั่วไป

ถ้าใครเข้าประสาทพรให้แก่เราว่า ขอให้อายุมั่นขวัญยืน固老อย่าเจ็บไข้...เรายังชอบถึงแม้ว่าคำพูดนั้นไม่ใช่ว่ามันจะมีอิทธิพลไปเปลี่ยนกฎธรรมชาติก็หาไม่ แต่เรายังพยายามใช้สบายนี้ให้เหลือตัวเองไปได้นิดหนึ่งว่า เราจะมีอายุมั่นขวัญยืนตามที่เข้าอกให้

อันนี้เป็นตัวอย่างของความสบายนี้ที่เกิดขึ้น เพราะความไม่เข้าใจในสภาพที่เป็นจริง

ความจริงนั้นมันไม่เปลี่ยน...มันยังคงอยู่ในสภาพเช่นนั้น กฎความเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนั้น เราจะไปบอกว่า ให้อายุยืน ให้อย่างนั้นอย่างนี้...ความจริงแล้วมันเป็นไปไม่ได้ แต่ว่าในสังคม ของมนุษย์นิยมกันอย่างนั้น ขึ้นชั้นยินดีกันในรูปอย่างนั้น...เป็น เรื่องสมมติ เอาเดอะ ให้เขาว่ากันไปตามเรื่อง แต่เรื่องเนื้อแท้ใน จิตใจของเรานั้นต้องว่ากันอีกเรื่องหนึ่ง เราจะต้องค่อยบอกตัว ของเรางไว้ว่า มันไม่เที่ยง ไม่มีอะไรถาวร เช่นเรื่องของдинฟ้า อากาศภายนอกก็พอที่จะเห็นได้ ตอนเช้าก็คูลลดไปรัง แจ่มใสดี ประดิษฐ์ตั้งเค้าเมฆครึ่นขึ้นมาแล้ว แล้วฝนก็ตกลงมาอีก

ในต่างประเทศ เป็นประเทศอังกฤษ เขายังล่าวกันว่าอากาศ มันเปลี่ยนแปลงที่สุด ประดิษฐ์ยาวడดออกเจ้า คนแก่ออกไปนอน อาบแดด...ประดิษฐ์ฝนก็เทลงมา ประดิษฐ์ลมออกมามา ต้องวิงหนี เข้าไปที่มีหลังคา กันต่อไป เรื่องมันไม่เที่ยงอยู่ตลอดเวลา เป็นอยู่ อย่างนั้น แสดงอยู่ในตัวแล้ว แต่คนเราไม่เอาสิ่งที่เป็นธรรมชาติ มาเป็นบทเรียน เป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ มักจะมองเหยๆ บางทีก็ไปว่ามันเสียดวยซ้ำไป ว่าตกไม่เป็นเวลา ไม่รู้กາลไม่รู้เวลา ไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เราจะสนูกันกลางแจ้งก็มาตกได้ วันอื่น ไม่ตก...ไปว่าเขายัง

ผู้มีปัญญาเป็นผู้รู้จักมองสรรพสิ่งตามที่เป็นจริง

ถ้าว่าอธรรมชาติได้ตอบได้ มันก็คงจะตอกกลับเข้าเหละ เพราะฉะนั้น เรายังต้องหมั่นพิจารณาไว้ว่า สิ่งที่อยู่รอบๆตัวเรา ไม่มีอะไรคงตัว

บ้านเรือนที่เราสร้างใหม่...สีสวยงดงาม อยู่ไปนานก็เปื้อนเลอะแล้วสกปรกขึ้นมา ชำรุดทรุดโทรมแล้ว...ประเดียวหลังครั้ง...ประเดียวฝ่าชำรุด ประเดียวตรงนั้นเสียหายไป ถ้าเราเห็นแล้ว เป็นทุกข์ก็แสดงว่าเราไม่ใช่ปัญญา แต่ถ้าเราเห็นแล้ว เราเก็บอกตัวเองว่า นี่ความจริงมันปราภูมิอกรามาแล้ว สิ่งทั้งหลายมันก็ต้องเป็นอย่างนี้แหละ แล้วเราจะจะไม่ต้องเดือดเนื้อร้อนใจ

สรรพสิ่งกำลังตะโภนบอกเสมอว่า...มันไม่เที่ยง

ส่วนการซ้อมตกแต่งนั้นก็ทำไปตามหน้าที่ เมื่อเห็นอะไรชำรุดก็แต่ง แต่ว่าไม่ต้องแต่งด้วยความเป็นทุกข์ใจ ไม่ต้องไปบ่นไม่ต้องไปว่ากับใคร หรือกับอะไรให้วุ่นวายใจ บางทีเราทำไปปากกีบบไปตลอดเวลา นี้ เรียกว่ามีความทุกข์ในทางใจ ใจไม่สงบ จึงได้พูดออกมาก่อนนั้น ไม่มีสถิติกับใจ ไม่มีปัญญาเป็นเครื่องรักษาใจ จึงได้แสดงความรู้สึกออกมากในรูปเช่นนั้น อันเป็นเรื่องของความไม่ฉลาดโดยแท้

แต่ถ้าหากเราใช้ปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบจริงๆแล้ว
เราก็จะรู้สึกว่า ไม่มีอะไรน่าตกอกตกใจในเรื่องนั้นๆ เพราะสิ่ง
เหล่านั้น...มันบอกเรา มันเตือนเราทั้งนั้น หลังการร่วงกับกว่ามัน
ไม่เที่ยง ผาแต่ก็พังไปกับเราให้รู้ว่ามันไม่เที่ยง พื้นทรายดูแตกไป
กับกว่ามันไม่เที่ยง มันตะโกรบกอยู่ทั้งนั้นว่าไม่เที่ยง...ไม่เที่ยง

ปกปิดคนอื่นได้...ปกปิดตัวเองไม่ได้

ที่นี่เราไม่มีหูสำหรับฟัง ไม่มีใจสำหรับคิดในเรื่องอย่างนั้น
เราจะจะตู้ธรรมชาติให้มันเที่ยง ให้มันถาวร ให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้
ยิ่งสมัยนี้ด้วยแล้ว บางทีมันก็มีสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์
เพื่อทำสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ไม่ให้เปลี่ยนแปลง แต่ว่ามันจะเปลี่ยน
ไปได้หรือ? ให้เราพิจารณาความจริง...

สมมติว่าผมของเรางหงอกแล้ว...

แต่ว่าเราไม่อยากให้ปรากฏแก่บุคคลอื่น

อยากรจะหลอกคนอื่นต่อไป

เราก็ไปซื้อน้ำยาข้อมูลมา เอามาข้อมให้มันดำเนิน

แต่ความรู้สึกที่แท้จริงในใจนั้นมันยอมรับใหม่ว่า

ผมของเราดำเนิน...มันไม่ยอมรับหรอก

มันยังบอกว่ามันขาวอยู่ข้างในแต่�ันดำเนินออก

แล้วเวลาหมดน้ำยา...มันก็ขาวต่อไป

อันนี้ถึงแม้ว่าจะมีอะไรมาปักปิดอย่างไรก็ตาม ความจริงก็ปักปิดไม่ได้ เพราะสิ่งทั้งหลายก็ย่อมจะเป็นอยู่ในรูปอย่างนั้น เราจึงควรจะได้พิจารณาไปตามเรื่อง ไม่จำเป็นต้องไปปักปิดอะไรมัน ผิดๆ ก็ปล่อยให้มันหงอกไปตามเรื่อง เรายังจะได้พิจารณาบ่อยๆ เวลาຍกกระจากส่องทีไร ก็จะได้ดูว่า เออ...ผิดของเรามันหงอกแล้ว พื้นของเราหลุดแล้ว ผิวนังของเรายังเปลี่ยนสภาพไปแล้ว

ร่างกายของเราชำรุดทรุดโทรม เปลี่ยนแปลงไปตามเรื่องของธรรมชาติ มันเป็นเรื่องกฎธรรมชาติ...เราไม่เสียใจ เราไม่มีอะไรในเรื่องนั้น เพราะว่าเรารู้สึกพากเพริญเป็นจริงว่ามันเป็นอย่างนั้น

เมื่อยอมรับความจริงได้...ความทุกข์ก็ลดลง

ในเรื่องอื่นอีกเหมือนกัน เช่น เรื่องเงินทองข้าวของ เราทำมาหากได้...ได้มาเราเก็บไว้ใช้สอยตามหน้าที่ หรือบางทีเก็บไว้แล้วมันก็หายไป บางทีข้อมโยมมาจิ้มมาปล้นเอาของฯเราไป เรายังต้องมีความเสียใจ มีความทุกข์ มีความเดือดร้อน เพราะต้องสูญเสียสิ่งนั้นไป

**ถ้าเราเอกสารกฎธรรมดากวามไม่เที่ยง
เข้ามาปลองบโยน เรายกทุกข์น้อยลง**

สมมติว่าเงินของเรามีอยู่แล้ว ขโมยมันมาจี๊เอากองเราไป
ถ้าเราคิดถึงความไม่เที่ยง เรายังพูดกับตัวเองว่า...เออ! มันจริงแท้
เรื่องไม่เที่ยง เมื่อวานนี้เงินนี้ยังอยู่กับเรา วันนี้มันไปอยู่กับคนอื่น
แล้ว คนนั้นเอาไปมันก็ไม่ได้อยู่กับคนนั้นตลอดไปหรอก ประเดิม
มันก็จะเพ่นออกจากการคนนั้นต่อไป ไม่มีอะไรมีอยู่กับตัวเราแน่ เพราะ
มันไม่เที่ยงแท้ๆ บอกตัวเราร่ายนั้นเราก็สหายใจ

ปัญหาอันหนึ่งคือโรคภัยไข้เจ็บ มักจะทำให้คนมีความทุกข์
ความเดือดร้อนบ่อยๆ ปวดหัวมัวตา เจ็บท้อง เจ็บหลัง เป็นโรค
เบาหวาน เป็นโรคความดันโลหิตสูง เป็นอะไรๆต่างๆ บางคน
ไม่ใช่สองเดือนสามเดือน เป็นสามปีสี่ปีไม่รู้จักหายสักที มันเป็น
โรคที่เรียกว่าอยู่กันนานๆ อยู่กันประจำ เรายังควรจะคิดไปในแบบ
อนิจจัง คือให้เห็นว่า ร่างกายของเรานี้มันไม่เที่ยง มันอ่อนแอบ
มันประจำ มันหัก มันแตกง่าย

เข้าจึงเบรียบกันว่า . . .

ร่างกายเหมือนกับต้นกล้วย

ต้นกล้วยมันไม่มีแก่น

แม้จะมีแก่นพุ่งขึ้นมาแล้วออกลูก

ถ้าไม่มีแก่น ลูกออกไม่ได้...ต้นมันพังยับไปเลย

ธรรมชาติก็สร้างแก่นให้มันหน่อยหนึ่ง

แต่ว่าแก่นนั้นไม่ถาวรออะไร หักง่าย แตกง่าย

พอลูกออกแล้ว มันก็ทรงลำต้นอยู่ไม่ได้

ร่างกายของมนุษย์ก็เปรียบอย่างนั้น เปรียบเหมือนกับต้นกล้วยซึ่งไม่มีแก่น ไม่มีอะไรในนั้นคง โรคบางโรครักษาไม่หาย โรคบางโรคนั้นไม่รักษามันก็หาย โรคบางโรค...รักษาหรือไม่รักษามันก็อย่างนั้นแหละ มันหายก็ได้ มันไม่หายก็ได้ มันก็สุดแล้วแต่เรื่อง

โรคบางอย่างในสมัยนี้ที่เรารู้กันอยู่ เช่น โรคมะเร็ง ถ้าลับเข้าบุคคลใดแล้วแผลวายืนคำขาด มัจฉุราชท่านมายืนคำขาดกับเราแล้ว เราอย่าไปตกใจ อย่าไปเสียอกเสียใจ นึกว่ามันเป็นเรื่องธรรมชาติ ร่างกายของเราบังคับไม่ได้ มันเกิดตามเรื่องของมัน เรายังไม่ต้องตกใจ ไม่ต้องเสียดายอาลัยอะไร เพราะคนเราเกิดมาแล้วมันก็จะต้องตายทั้งนั้น ตายเร็ว...ตายช้า

ความเจ็บไข้มากเดือนให้ไม่ประมาท

ที่นี่เมื่อเรารู้ว่าเราเป็นโรคอย่างนั้นแล้ว เรายังควรจะดีใจดีใจว่า วันตายมันใกล้มาเต็มทีแล้ว เราจะได้รับเรื่องทำความดีเสียชีวิตมันน้อย...มันสัก จะรับรักษาศีล รับพังธรรม เจริญภาวนา หรือกิจยันได้ที่เราจะพึงกระทำแก่ครอบครัว แก่ชาติ แก่ประเทศ เรายังได้รับทำกิจนั้นๆ เพราะโรคมันมาเดือนอยู่แล้ว

พระท่านตรัสว่า...

บุคคลใด . . .

เมื่อเทวทูตมาเตือนแล้ว ยังไม่รู้สึกตัว

. . . ผู้นั้นเป็นผู้ประมาท . . .

ชีวิตจะไม่รุ่งเรืองในทางธรรม

เทวทูตที่มาเตือนก็คือความแก่กماเตือนเรา ความเจ็บไข้
มาเตือน เราไปเห็นคนอื่นเข้าตายก็เป็นเหมือนเทวทูตมาเตือน
เห็นนักโทษที่ถูกจำขังก็เป็นเทวทูตมาเตือนเรา เห็นเด็กน้อยๆ
ก็เป็นเทวทูตเขามาเตือนเรา ถ้าเราไม่พิจารณา ไม่ศึกษา ในเรื่อง
อย่างนั้น ดูแล้วเราก็ผ่านพ้นไป ไม่สนใจเอามาคิดมานີมาก่อน
ไปเเพศพท์ไรแล้วก็กลับมา...เท่านั้นแหล่ะ ได้หนังสือมาเล่มหนึ่ง
เราไม่ได้อะไรที่มากไปกว่านั้น เพราะเราไม่ได้พิจารณา ไม่ได้เตือน
ตัวเอง

อันนี้ท่านเรียกว่าเทวทูตมาเตือนแล้ว แต่เราไม่รับคำเตือน
ของเทวทูต ก็จะถูกลงโทษแน่ที่เดียว...ลำบาก ลงโทษก็คือความ
ลำบาก ความทุกข์ระทมตรอมตรอมใจ เพราะไม่รู้กฎเกณฑ์ของ
ธรรมชาติ อันถูกธรรมชาติเตือนแล้วก็ไม่รับฟัง ก็อยู่ในสภาพที่
น่ากลัวอยู่ตลอดเวลา

เพราะฉะนั้น เมื่อเรารู้ว่าเรามีโรคอะไร ถ้าโรคนั้นเรียกว่า
เป็นโรคที่มีอันตรายต่อชีวิต เช่นว่าเป็นโรคมะเร็งอย่างนี้ เรายัง
ไม่ต้องกลัว แต่ควรจะบอกลูกบุยกланให้ได้รู้ ลูกหลานจะได้
รู้ตัวว่า เออ! สิ่งที่เรารัก เราพอใจ กำลังจะจากเราไปแล้ว เรา

จะต้องรับสร้างตัวสร้างตน รับเรียนหนังสือให้มันสำเร็จเสียไวๆ สมมติว่าลูกหลาน เรายืนอยู่ในมหาวิทยาลัย ก็บอกว่า “หมอบอกบอกแม่ว่าเป็นโรคมะเร็งแล้วนะ หนูต้องรับเรียนหน่อย อย่ามัวไปช่วยชานาชาวไร่อ่อยเลย ช่วยตัวเองก่อนเถอะ ให้มันสำเร็จ วิชา ก่อน” เด็กเราบางทีก็อย่างนั้น มันอยากจะไปช่วยคนอื่นก่อน ลืมช่วยตัวเอง อันนี้มันก็ทำให้เข้าเสียผลประโยชน์ไปเหมือนกัน เรา_mันต้องช่วยตัวเรา ก่อน แล้วจึงไปช่วยคนอื่น

ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

เราคนหนุ่มทั้งหลายก็เหมือนกัน สมัยนี้เขารายกว่า สมัยเดิมตัว...ช่วยเหลือคนอื่น ก็ติ่งเหมือนกันแหล่ในการไปช่วยเหลือเขา แต่ว่าเราต้องคิดช่วยตัวเองก่อน เช่นเราเป็นนักศึกษา...โรงเรียน เปิดแล้ว ถ้าเรามัวแต่ไปช่วยชานาชาวไร่ อ่อย ก็เสียเวลาการศึกษา เล่าเรียน ไม่ใช่เบาบอ กว่า เอoitไปช่วยชานา...ฉันให้เออห้าร้อย คะแนน ยกผ่านชั้นไปเลย เขา ก็ไม่ให้แน่ ไม่มีสถาบันไหนเขาให้ ต้องได้ด้วยการเรียนการศึกษา แต่ถึงเวลาโรงเรียนปิดภาค เรา ไม่ได้เล่าเรียน เราออกไปดูเยี่ยมพี่เยี่ยมน้องชาวบ้านทั้งหลาย ไปแนะนำแนวทางชีวิตให้แก่เขา อย่าไปยุ่งให้เขายุ่ง แต่ว่าไปแนะนำให้เขารู้ ทำมาหากิน ให้อยู่กันฉันท์พ่นอง สิ่งที่เขามีรู้เราไปบอกให้เขารู้ อะไรที่เขารู้แล้วก็ไม่ต้องไปบอกก็ได้ เราไปช่วยแนะนำช่วยเตือน

อย่างนี้ก็เรียกว่า . . .

รู้จักกaltung เทศะ รู้จักใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์

ประโยชน์ของตนก็ไม่เสีย ประโยชน์ผู้อื่นก็ไม่เสีย

. . . อ ย า ง นี้ ใช่ ได้ . . .

พระฉะนั้นท่านเจิงให้รู้ว่าประโยชน์ตนต้องทำก่อน

แล้วทำประโยชน์คนอื่นต่อไป

คนเราที่อยู่ในโลกก็เหมือนกัน ประโยชน์ตนก็คือแล้วหา

ปัญญา และห้าความรู้แล้วหาความฉลาด ที่เราแล้วหานั้นก็

ไม่ใช่เพื่อตัวเรา เราตั้งขึ้นไว้ในใจว่าเราศึกษาเรากันค่าว่า ทำให้

เกิดปัญญา ครั้นเมื่อปัญญาแล้วจะได้อาบัปัญญานั้นไปส่องโลกให้

สว่าง ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ต่อไป ช่วยทิหลังเมื่อเราสำเร็จกิจ

ของเราแล้ว จึงจะเรียกว่าเป็นผู้ฉลาด รู้ประโยชน์ตน ประโยชน์

ผู้อื่น

ลูกๆที่อยู่ในวัยศึกษา ถ้าพ่อแม่บอกในรูปอย่างนั้น เขา ก็

จะเร่งเรียน เพราะว่าถ้าไม่มีพ่อแม่แล้วจะไปเรียนกับอะไร เงินไม่มี

มันก็ลำบาก ที่นี่คุณพ่อคุณแม่ยังอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เราจะม้า

ไปนอนหลับใต้ร่มโพธิ์ร่มไทร มันก็ไม่ได้ เราต้องตีนตัว...ต้องเรียน

ต้องเขียน ต้องอ่าน ให้สำเร็จไวๆ ให้สอบไล่ผ่านพ้นไป งาน

ข้างหน้านั้นมีอีกเยอะ งานของประเทศไทยไม่ใช่นั้นจะเสร็จวันนี้

พรุ่งนี้ มันเป็นงานที่ต้องทำกันทุกช่วงอายุคนที่มาอยู่บนแผ่นดินนี้

แล้วเราจะไปปรับร้อนอะไรในเรื่องนั้น

เมื่อได้มันถึงวาระของเราเข้า เรายังทำให้เต็มที่ ด้วยการเห็น
ประโยชน์ของส่วนรวม อันนี้จึงจะว่าเป็นผู้ฉลาดในเรื่องนั้นๆ

เพราะฉะนั้น คนใดที่ป่วยด้วยโรคหนักๆ อย่าไปตกใจ เช่น
 เป็นเบาหวาน...เราก็อย่าไปตกใจลัวว่ามันจะรักษาไม่หาย ก็มัน
 ไม่หายนี่...มันบวกอยู่แล้ว...เป็นโรคเบาหวาน หมอยาบอกว่า
 รักษาไม่หาย เพียงพอประทับไปได้เท่านั้น ให้มันพอทุเลาไม่มีน้ำเหลือง
 เกินไป พอกจะกินข้าวได้ พอกจะนอนหลับ พอกจะได้ทำงานทำการ
 อะไรได้ต่อไป...ก็เป็นเครื่องเตือนใจอย่างดี

รับเร่งทำความก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม

คนเป็นโรคอย่างนี้อย่าคิดว่าตัวเป็นคนโชคร้าย แต่ให้นึก
 ว่า เออ! มันก็ได้เหมือนกัน มันเตือนใจเรา เราจะได้ไม่ประมาท
 ให้เกิดความสำนึกว่า มัจจุราชมันอยู่แค่เอื้อม ว่าอย่างนั้นเกือบ
 มัจจุราชมันอยู่แค่เอื้อม ความจริงมันอยู่ใกล้กว่าแค่เอื้อมด้วยซ้ำ
 อยู่ที่ปลายจมูก...

โบราณเขาว่ากันเอาไว้อย่างนั้น ความตายมันอยู่ที่ใกล้จมูก
 เมื่อเราธุสึกตัวอย่างนี้ เข้าใจในเรื่องอย่างนี้ เรายังรับเร่งกระทำ
 สิ่งที่ควรทำ ทั้งทางด้านโลกและทางด้านธรรม

ด้านโลก ก็คือ ด้านครอบครัว ด้านการทำงาน อันเราจะพึง
 ปฏิบัติตามหน้าที่ ให้พอดีพองาน ให้สำเร็จสมความมุ่งหมาย

สุขอื่นยิ่งกว่าความสงบ ไม่มี

ส่วน ด้านธรรมะ คือเตรียมตัวเตรียมใจของเรางเอง ว่า เรายังไงได้ชิมรสแห่งความสุขอันเกิดขึ้นจากการปฏิบัติธรรมะ เรา秧งไม่ได้พบรสแห่งความสุขที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า นตถิ สนธิปrm สุข...ความสุขอื่นยิ่งไปกว่า ความสงบ ไม่มี เรา秧งไม่ได้ชิมความสุขชนิดนี้ เราเป็นโรคอย่างนี้ มันจะตายเมื่อใดก็ได้ เพราะฉะนั้นจงเร่งขวนขวยมีความเพียร มีความตั้งใจเร่งก้าวไปข้างหน้า ในทางที่จะให้เราได้ชิมรสของ ความสุขอันเกิดขึ้นจากความสงบของใจอย่างแท้จริง เรา ก็จะได้ ประโยชน์จากโรคภัยไข้เจ็บนั้นด้วยอาการ อย่างนี้จึงไม่ใช่เป็น เรื่องเสียหาย

คนเรามีชีวิตอยู่ในโลกอย่างคิดว่าเราเป็นคนที่มีโชคร้าย มัน ไม่ใช่โชคร้ายอะไรหรอก มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ คือความ เปลี่ยนแปลงเท่านั้น อะไรที่เกิดขึ้นในวิถีชีวิต...ไม่ใช่เรื่อง โชคร้าย มันเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นเรื่องที่จะมีจะเกิดขึ้น แก่ใครเมื่อใดก็ได้ สุดแล้วแต่จังหวะการหมุนรอบของชีวิต เมื่อ ไปถึงจุดนั้นเข้า ก็เกิดสิ่งนั้นเกิดสิ่งนี้ แล้วไม่ใช่เกิดแต่เราคนเดียว ครูๆในโลก ก็ย่อมพบสิ่งเหล่านี้ทั้งนั้นแหล่...มีกันทั่วทั่วหน้า

ธรรมชาตินี้ยุติธรรม ไม่ลำเอียงเลย ไม่เข้าใคร ออกใคร เราจึงไม่ควรจะเสียใจ น้อยใจ ในเรื่องที่เราเป็น เราอยู่

แต่ว่าบางที่เราคิดให้มันน้อยใจ ไปมองคนอื่นแล้ว แหน!... คนอื่นไม่เหมือนเรา เขาสบาย เขาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปคิด อย่างนั้น ถ้าคิดอย่างนั้นมันเป็นทุกข์ แต่ควรนึกว่าเขายังไม่ถึง จุดนั้น เรา_mันถึงจุดนี้แล้ว แล้วไม่เท่าได้ก็ต้องผ่านจุดนี้ไปอีก เพราะอะไรที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่ว่าจะเป็นสุขหรือทุกข์ เป็นความ สบายใจ เป็นความชื่นใจในชีวิต มีอะไรตั้งอยู่นานบ้างท่าน สบายใจนี้มันถาวรไหม? ท่านมีความทุกข์ใจ...มันถาวรอยู่ไหม? มันไม่มีอะไรที่ตั้งมั่น ประเดิมมันก็เปลี่ยนไปแล้ว ประเดิม ผนตก ประเดิมแಡดออก ประเดิมวม ประเดิมวได้ ประเดิม ไม่มี ประเดิมเสีย ตอนเข้าหัวเรา ตอนเย็นนั้นบรรหมตรมใจ วันนี้ขายดี พรุ่งนี้ขายไม่ดี...มันดีทุกวันเมื่อไหร่?

มีจิตมั่น...ยิ่มไดเมื่อภัยมา

ท่านทั้งหลายที่ยุ่งอยู่ในธุรกิจการอะไรต่างๆ มองเห็นไหม ว่าอะไรมันเที่ยงบ้าง เช่นเราไปซื้อที่ดินไว้นึกว่า ต่อไปขายแล้ว จะรายกันใหญี่ เกิดขายไม่ออกขึ้นมา เงินมันฝิดพริดๆพราดๆ เหมือนเข็นเรือบนที่แห้ง ที่ดินขายไม่ออก เงินที่ไปกู้เขามาก็ต้อง เสียดอกเบี้ยก็ต้องทนไปตามเรื่อง ทนไปจนสิ้นวาระของมัน เดียว มันก็ต้องเปลี่ยนไปอีก ไม่มีอะไรมั่นคงหรอกโลภนี้ มันเป็นอย่างนี้ ทั้งนั้น

เราเอาหลักเหล่านี้มาเป็นเครื่องพิจารณา เทื่อนจิตสะกิดใจ
นึกคิดในแต่ความจริงไว้ เราจะจะรู้สึกว่าเบาใจ ยิ่งได้มีอภัยมา
เมื่อมีอะไรเกิดขึ้นเราก็ยิ่งได้

เหมือนคำกลอนที่เข้าเยินไว้ว่า...

เป็นการง่าย	ยิ่งได้	ไม่ต้องฝืน
เมื่อชีพชืน	เหมือนบรรเลง	เพลงสรรค์
แต่คนที่	ควรหม	นิยมกัน
มีจิตมั่น	ยิ่งได้	เมื่อภัยมา

คนใดมีภัยอันตราย...จิตยังสดชื่น ยังแจ่มใส
ยังไม่มีอะไรเป็นทุกข์ นั่นแหล่ะคนเก่ง

ความจริงที่ไม่มีใครหนีพ้น

ที่ไม่เป็นทุกข์ด้วยเรื่องนั้นเพราะอะไร?

ก็เพราะเรารู้จะเบี่ยงของธรรมชาติ เรารู้ความจริงของสิ่ง
ทั้งหลายตามสภาพที่มันเป็นจริงอยู่ เราจึงไม่มีความทุกข์ความ
เดือดร้อนใจ แต่เรายิ่งรับสิ่งนั้น

พอมันเกิดขึ้น...เราก็บอกตัวเองว่า

นี้คือความจริงที่ไม่มีใครหนีพ้น

เราอยู่ในกระแสลงของโลก

ก็ต้องถูกกระแสลงพัด渺บ้างเป็นธรรมชาติ

ความเป็นผู้อยู่ดีในที่ทุกสถาน

ที่นี่เราจะทำใจอย่างไร?

อย่าหวั่นไหวโยกโคลงไปกับสิ่งเหล่านั้น ทำใจให้มั่นไว้ด้วยสติปัญญา การอยู่อย่างนี้ก็สบาย ยิ่งเหตุการณ์ของโลกสมัยต่อไปนี้แล้ว ต้องเตรียมตัวรับไว้เดียว เราไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นในตอนเที่ยงของวันนี้ ในตอนกลางคืนนี้ หรือในวันพรุ่งนี้

ถ้ามีเกิดอะไรขึ้นมา เรายังควรจะพูดกับตัวเองเหมือนกับที่พระพุทธอเจ้าตรัสว่า สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เมื่อเกิดขึ้นแล้วเราจะหลบหลีกไปไหน เราใช้อวุธคือธรรมะนี้มาเป็นเครื่องต่อสู้กับเหตุการณ์นั้น เรายังจะไม่หวั่นไหวโยกโคลงไปกับเหตุการณ์นั้นๆ จิตใจเราคงที่อยู่ด้วยสติปัญญา มองสิ่งทั้งหลายให้รู้ชัดเห็นชัด ตามสภาพที่เป็นจริงอยู่เสมอ เราถึงมีแต่ความสงบสุขอย่างอันนี้เป็นเรื่องที่ญาติโยมควรจะเอาไปคิดทุกวันทุกเวลา เพื่อจะได้ศึกษาปัญหาชีวิตให้เข้าใจชัดตามสภาพที่ถูกต้อง สมดังที่ตรัสว่า ท่านทั้งหลาย จงรู้ชัดเห็นชัดในสิ่งนั้นๆ ตามสภาพที่เป็นจริง ก็จะช่วยให้เราอยู่ในโลกได้อย่างหน้าชินตาบาน

สำหรับวันนี้พูดเอาแต่เพียงแค่นี้ก่อน

ขออภิการแสดงปารุกดาในวันนี้ไว้แต่เพียงเท่านี้

ชีวิต กับ ธรรม

ถ้าอยูโดยไม่มีหลักธรรมก็จะไม่ได้เรื่อง
ทำไมจึงไม่ได้เรื่อง?

. . . ท ร า ง . . .

จะกล้ายเป็นคนประเภทเหลือไปตามอารมณ์
ให้เหลือตามอำนาจสิ่งแวดล้อม
อะไรมากระทบก็ให้เหลือกับสิ่งนั้น
ไม่มีเครื่องห้าม ไม่มีเครื่องกัน
จิตใจก็ให้เหลือตามอารมณ์เรื่อยไป
. . . เหมือนกับ . . .

ปลาที่ให้เหลือตามน้ำ...มันก็เป็นปลาด้วย
แต่ปลาเป็นน้ำต้องว่ายวนน้ำอยู่ตลอดเวลา
การมีชีวิตเพียงสักแต่ว่ามีลมหายใจเข้าออก
ไม่มีความหมายอะไร ไม่มีค่าอะไร
การมีชีวิตอยู่ต้องมีสิ่งสำหรับประคองชีวิต
ให้ชีวิตเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
เราจึงจำเป็นต้อง...มีธรรมะ...มีศาสนา...
เพื่อเป็นหลักรักษาจิตใจของเราเอาไว

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาณทวีกุ)

ชีวิต ประเสริฐ

ชีวิตของคนเราหั้ง流星นั้น

...เป็นสิ่งมีค่ามาก...

แต่ความมีค่ามันขึ้นอยู่กับการทำงาน

...ถ้าเราไม่ได้ทำงาน...

ชีวิตมันก็ไม่มีค่ามีราคาอะไร

การวัดความเป็นผู้มีค่าของคนนั้น...ต้องวัดกันที่งาน

...ชีวิตที่ประเสริฐ...

คือชีวิตที่รู้จักใช้เวลาให้เป็นคุณเป็นค่า

เป็นงาน...เป็นการ

นั่นแหล่ะ...คือชีวิตที่ประเสริฐ

...ชีวิตที่อับเฉา...

คือชีวิตที่ไม่รู้จักว่าตัวเกิดมาทำไว

มีชีวิตอยู่เพื่ออะไร?

...ตัวควรจะทำอะไร? ...

ในตอนเช้า ตอนสาย ตอนบ่าย ตอนเย็น

ชีวิตของผู้นั้นก็เป็นชีวิตที่ไร้สาระ ไร้เกณฑ์

...ไม่เกิดคุณค่าแก่ตนเองและแก่บุคคลอื่น ...

พระพรหมังคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาณทกิกขุ)

ปณิธานของหลวงพ่อ

๑. ร่างกายชีวิตเป็นของพระรัตนตรัย ข้าพเจ้าเป็นทาสพระรัตนตรัยโดยสมบูรณ์
๒. ความมุ่งหมายของข้าพเจ้า อญี่ที่ประกาศคำสอนที่แท้ของพุทธศาสนา
๓. ข้าพเจ้าจึงต้องเป็นคนกล้าหาญด้วยความจริงทุกการแสดง
๔. ข้าพเจ้าจักต้องสู้ทุกวิถีทาง เพื่อทำลายสิ่งเหลวไหลในพระพุทธศาสนา และนำความเข้าใจถูกมาให้แก่ชาวพุทธ
๕. ข้าพเจ้าไม่ต้องการอะไรเป็นส่วนตัว นอกจากปัจจัยสี่ พอกเลี้ยงอัตภาพเท่านั้น ผลประโยชน์อันใดที่เกิดจากการของข้าพเจ้า สิ่งนั้นเป็นของงานที่เป็นส่วนรวมต่อไป
๖. ข้าพเจ้าถือว่า คนประพฤติชอบตามหลักธรรม เป็นผู้ร่วมงานของข้าพเจ้า นอกจากนี้ไม่ใช่ นี่คือความตั้งใจและแผนงานของข้าพเจ้า

ปัญญาնันทภิกขุ

ปณิธานของธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม

ธรรมสภาก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๓๐ มีปณิธานในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระบรมศาสดา ตามเจตนารมณ์ของท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี (นายบรรลือ สุธรรมป.ธ.๙) อธิเดจเจ้าคุณประจังหัวดุตติดิถ์ ผู้ก่อสร้างธรรมสภากลไก เป็นธรรมสภางแห่งแรกของประเทศไทย สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีในรัชกาลที่ ๙ ทรงปิดทองลูกนิมิตເเอกสาร ในวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๗๒

สืบเนื่องตามกาลเวลา ในยุคก่อนเปิดประเทศ ๒๕๓๐ หนังสือธรรมะที่ได้จัดพิมพ์ จำหน่ายในท้องตลาด ส่วนมากมีเนื้อหาสาระและมีคุณค่าเป็นอย่างมาก แต่ไม่มีคนสนใจ เท่าที่ควร เป็นเพรษรูปเล่มส่วนใหญ่ไม่มีคุณลักษณะพิเศษที่จะดึงดูดประชาชนให้ สนใจหนังสือ ทำให้ในอดีตหนังสือธรรมะไม่ได้รับความนิยมเป็นที่แพร่หลาย

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม ได้ตั้งปณิธานว่า ภายใน ๑๐ ปี จะต้องเปลี่ยนวัฒนธรรมการเผยแพร่หนังสือธรรมะ ให้มีรูปแบบสวยงาม เป็นที่สนใจ และ จะทำให้หนังสือธรรมะขึ้นชั้นไปกว่าตามร้านหนังสือชั้นนำ ติดอันดับ Best Seller เมื่อหนังสือชนิดอื่นทั่ว ๆ ไปทั่วทั้งจำหນายอยู่ จึงได้พัฒนารูปแบบปกและรูปเล่ม ให้มีความน่าสนใจยิ่ง ต่อเนื่อง เป็นระยะเวลาถึง ๑๐ ปี และตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ทำให้ประชาชน เป็นที่สนใจ ที่ได้นำเสนอและพัฒนาการอ่านหนังสือธรรมะเพิ่มมากขึ้น ธรรมสภามี ความภูมิใจ ที่ได้ดำเนินและพัฒนาการอ่านหนังสือธรรมะของประชาชน ดังที่ท่านจะเห็นได้ในปัจจุบัน

ตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ผ่านมา ธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม เป็นหนังสือที่มีคุณภาพดีและราคาถูก จะพัฒนาหนังสือและสีธรรมะให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยเป็นสีธรรมะที่ถูกต้อง ทั้งลาย ทั้งตัว มีคุณภาพ และราคาถูก"

ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นไป เป้าหมายของสำนักพิมพ์ธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม คือ การเผยแพร่องค์ความรู้ที่ส่งเสริมให้ประชาชน ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติด ทั้งหลาย เพื่อการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงามและการนำมารชีช่วงความสุขของมนุษยชาติ

ธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม ให้ความไว้วางใจในปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ประชาชนชาวไทย จึงมีอิสระ ปราศจากความงมงาย ปราศจากสิ่งเหลวไหล และจะส่งเสริมให้อภัยมุ่งหมายไปทางประเทศ ไทย รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีศีล มิตรภาพ มี วัฒนธรรมของชาวนุรักษ์ และมีความปฏิโนในการปฏิรูป เพื่อความสุขของชีวิตและเพื่อความลุข ของสังคมโดยทั่วไป

ด้วยความสุจริต หวังดี ธรรมสภากลไกสถาบันบันลือธรรม ให้โลกพากับความสงบสุข

สถาบันบันลือธรรม เป็นองค์กรเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสืบทอดและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ให้ ดำรงอยู่มั่นคง อันเป็นการสานต่อเจตนาرمณของหลวงพ่อพุทธทาสภิกขุ แห่งสวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี พระเดชพระคุณ พระพรหมมังคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญาնນทภิกขุ องค์ ประธาน สถาบันบันลือธรรม และ ท่านเจ้าคุณพระสุธรรมเมธี ป.ธ. ๔ ประโยค (นายบรรลือ สุขธรรม) อธิบดีเจ้าคณะจังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ให้กำเนิดธรรมสภा

กิจกรรมของสถาบันบันลือธรรม

๑. โครงการ พบธรรม พบธรรม ทุกวันเสาร์ ๑๕.๐๐-๑๗.๐๐ น.
๒. โครงการ ศิลธรรมของขุนค้อนสันติภาพของโลก จัดที่สถานศึกษาในเขต กทม.
๓. โครงการ อุยกันด้วยความรัก ช่วยเหลือผู้ประสบภัยและลงเคราะห์ผู้ยากไร้
๔. ธรรมล้านเปญบัติธรรม “สวนมุตตากธรรมราમ” อบรมการเรียนรู้ชีวิตตามธรรม ใน ๑ วัน ตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น. ทุกวันพุธต้นเดือน ติดต่อเข้าร่วมกิจกรรม “เรียนรู้ชีวิตตามธรรม” ได้ที่ โทร. ๐๖-๐๐๙๕๕๔, ๐๙-๔๔๑๑๕๕

สถาบันบันลือธรรม ได้รับการสนับสนุนจากกรรมาธิการลูกเสือและศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา ลาอุน ท่านได้ตั้งใจ ขอกราบเรียนเชิญเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการต่างๆ ของสถาบันบันลือธรรมได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

การพิมพ์หนังสือธรรมเป็นอนุสรณ์ นอกจากเป็นการจัดทำสิ่งที่มีประโยชน์ที่คงอยู่นานแล้ว ยัง เป็นการบำเพ็ญธรรมทานที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นทานอันยօดเยี่ยมอีกด้วย ผู้ปฏิบัติเช่นนี้ขอ ว่า ได้แสดงออกซึ่งญาติธรรม พร้อมไปกับการได้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่องรมอันจะอำนวย ประโยชน์ที่แท้จริงแก่ประชาชน

ท่านที่ประสาทจัดพิมพ์หนังสือธรรมที่ดี มีคุณภาพ เพื่อมอบเป็นที่ระลึกในทุกโอกาสของงาน ประเพณี อันเป็นการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โปรดติดต่อที่ ธรรมสภा...

๑/๔-๕ ถนนบำรุงราชชนนี ๑๙๙ แขวงศาลาธรรมสพทฯ เขตหัวหมาก กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๖๐
โทรศัพท์. (๐๙) ๔๔๑๑๕๕๕ โทรสาร. (๐๙) ๔๔๑๑๕๕๕ หรือ ที่ www.thammasapa.com

การให้ธรรมะชนาการให้ทั้งปวง การรับธรรมะและนำไปปฏิบัติย่อมชนาการรับทั้งปวง เช่นกัน

www.thammasapa.com

คำสั่งหน่วยงาน

100.00 บาท

978974042801

112-06/11/2008-G-D

9 789740 428015

ขอกราบขอบพระคุณแด่ทุกท่านที่สนับสนุน และสมทบการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มนี้
โปรดช่วยอุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์เพื่อการเผยแพร่องรณะ ราคาเล่มละ ๑๐๐ บาท